

A KIRÁLY DIPLOMATÁI
Követek és követségek a Jagelló-korban (1490–1526)
II. rész. Adattár

LAKATOS BÁLINT

THE DIPLOMATS OF THE HUNGARIAN – BOHEMIAN KING
Royal Envoys and Missions in the Jagiellonian Period (1490–1526)
Part II. Database

This database enumerates the royal embassies of Kings Wladislas II and Louis II. The inventory consists of three parts: part A is a chronological list of the missions in detail, part B is a register of the identified envoys and part C is an index of destination countries. I have detected 12 more missions after the publication of the first part, the preliminary research report in the 4th issue of 2019. With these new entries a total of 201 missions are known with 120 identified people.

Keywords: Kingdom of Hungary, Kingdom of Bohemia, European diplomatic history, envoys

Az adattár három részből áll. Az A) jelű rész a magyar–cseh királyi követségeket időrendben, a B) jelű rész az azonosított követeket betűrendben sorolja fel, a C) jelű pedig az A) jelű rész célországok, célállomások szerinti mutatója. A B) és C) jelű részben az A) jelű rész sorszáma-ra utalok, ez alapján lehet visszakeresni az egyes követségek részletes adatait.

Az A) jelű szakasz adatainak sorrendje: sorszám, célország, a misszió kezdete és vége, a kiküldött követek, a követségre vonatkozó adatok ismertetése. A hivatkozások szövegközi jegyzetként szerepelnek. A missziók időhatárait – a források töredékessége miatt – esetenként a megbízás kezdetéről (vagy a dokumentált királyi szándéktól), illetve a kikövetkeztethető elindulástól a magyar–cseh királyi udvarba való visszatérésig vontam meg. Az időrendi besorolásnál csak a kezdődátumra voltam tekintettel. Több esetben a követségeknek csak a helyszíni tevékenységéről rendelkezünk adattal, ilyenkor a misszió kezdetét becsléssel állapítottam meg, vagy a kezdődátum a működés legelső ismert adatának időpontja. Az oszmán–török forrásban (a szultáni ajándékozási regisztrumban [In‘âmât defteri]) szereplő időpontokat feloldottam, de eredeti formájukat is közlöm.¹ A célállomás

Lakatos Bálint, tudományos munkatárs, MTA–HIM–SZTE–MNL OL Magyar Medievisztikai Kutatócsoport. A tanulmány a Kubinyi András Középkortudományi Alapítvány támogatásával készült. E helyütt ismételtelen köszönöm Dávid Géza, Neumann Tibor, Mikó Gábor, Péterfi Bence és C. Tóth Norbert segítségét. A tanulmány első, elemző része a Történelmi Szemle 2019. évi 4. számában jelent meg (a szerk.).

¹ A forrásról lásd a tanulmány első részét. Lakatos Bálint: A király diplomatái. Követek és követségek a Jagelló-korban (1490–1526) I. rész. Kutatási vázlat. *Történelmi Szemle* 61 (2019) 596–597. Az iszlám hónapnevek

megnevezésekor az egyszerűség kedvéért országokat írok, de ténylegesen ezek uralkodóihoz, államfőihez, esetenként rendjeihez (például birodalmi gyűlések) szolt a követség kiküldetése.

A B) jelű szakasz adatainak sorrendje: név, az életpálya során viselt tisztségek és méltóságok a legújabb archontológiai összeállítások és más szakirodalmi adatok alapján (ha nincs forrásjelzet, a méltóság a misszió dokumentumaiból derül ki), a misszió A)-beli sorszáma, zárójelben a célország nevével és a kiküldetés évével. A név szerint nem azonosított, azaz ismeretlen követeket ez az összeállítás értelemszerűen nem tartalmazza.

A C) jelű szakaszban a Német-római Birodalomnál egyes követségeket esetenként több alkategóriába is besoroltam. A Magyar Királyság területén zajló (béke)tárgyalások az egyéb tárgyalások alcsoportban szerepelnek.

Egy efféle adattár persze, bár gyűjtésem teljességre törekszik, sohasem lehet sem teljes, sem hibátlan.² A tanulmány első részének megjelenése után is kerültek kezembe újabb adatok. Ezek egyrészt ismeretlen követek azonosítását tették lehetővé, másrészt egyes tételek időrendi besorolását módosították, harmadrészt új tételek rögzítését eredményezték.

Ami a követek személyét illeti, a 91. számú misszió ismeretlen követe nagy valószínűséggel Cobor Imrével azonosítható, a 107. számú pedig egyértelműen vingárti Horvát Jánoshoz köthető. Ez utóbbi adat, az 1510. évi, az Oszmán Birodalomba vezetett követség révén azt is valószínűsítem, hogy a következő két évben ugyanide irányuló követségek közül a 116. és 120. számú követe Drági Horvát György/János helyett egyaránt inkább vingárti Horvát János lehetett. A 121. számú követségben Felix Petancius mellett Tomori Pál, a 135. számúban Balbi mellett Břetislav Švihovský z Ryzmberka is szerepeltetendő, míg a 175. számúban két megbízott, Csézi András és György prépost(?) azonosítása bizonytalan.

Mivel az A) jelű szakasz azonosító sorszáman már nem lehet változtatni, az időrendi következetlenségeket úgy igyekeztem kiküszöbölni, hogy a 9., 22., 34., 92., 110., 114. és 126. tételt a helyes időrendben közlöm, de a sorszámuknál utalót helyeztem el. Ezenkívül az adattár korrektúrája során vált világossá számomra, hogy a 34. számú, az Oszmán Birodalomba vezetett követség adatai valójában két külön, 1498. évi misszióra vonatkoznak – az előbbi 1498 tavaszán, az utóbbi ősszel zajlott le –, így az utóbbi, egyébként ismeretlen követ által teljesített küldetést külön 34a. sorszámmal szerepeltettem.

Emellett az újonnan előkerült adatoknak köszönhetően még tizenegy új tételt vettem fel, összesen tehát tizenkettőt: 4a., 5a., 30a., 34a., 48a., 114a., 138a., 167a., 176a., 184a., 187a., 190. Ezek közül öt havasalföldi, kettő-kettő Oszmán birodalmi és moldvai (főleg a Hurmuzaki-féle okmánytár XV/1. kötetének nagyszabású levéltári oklevelei nyomán, amelyek a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának Diplomatikai Fényképgyűjteményébe csak foghíjasan kerültek be), további kettő firenzei (Simonyi Ernő másolatgyűjteményéből ismert) egy pedig egy német-római birodalmi gyűlésre küldött követség.

átírásához az alábbi kiadványt vettem mintául: *Budai török számadáskönyvek 1550–1580*. Kiad. Fekete Lajos – Káldy-Nagy Gyula. Bp., 1962.

² Az adatgyűjtés módjáról és a forrásviszonyokról lásd A király diplomatái, [1. rész] 598–601.

Az új tételek közül öt esetben már ismert, más alkalommal már missziót teljesítő követet találunk (Bélai Barnabás: 114a., Brodarics István: 167a., 184a., Gerendi Miklós: 187a., Móré Fülöp: 138a.), míg két esetben a követ ismeretlen (34a., 48a.). További öt személy újonnan szerepel mint követ (Barcsai János: 30a., Battyányi Orbán: 190., Lónyai Pál: 4a., 5a., Pestyéni László: 176a., Tomori Pál 121.).

A fentiek következtében a tanulmány I. részét is pontosítanom kell, mivel az alábbi adatok módosulnak: a rögzített követségek száma tizenkettővel bővült, így az adattár már 201 tételt számlál, az azonosított követek száma pedig héttel nőtt, 113 helyett 120 fő. A 602. oldalon lévő 1. diagramon (A magyar–cseh király által kiküldött követségek száma öt éves bontásban) az 1505–1509 közötti időszakot leszámítva mindegyik öt éves szakasz követség száma növekszik (1491–1494: +2; 1495–1499: +2; 1500–1504: +1; 1510–1514: +1; 1515–1519: +1; 1520–1524: +2; 1525–1526: +3 követség). A 605. oldalon található 2. diagram (A magyar–cseh királyi követek úti céljai 1490–1526 között) adatsorában a következő oszlopok értéke változik: Német-római Birodalom 54 helyett 55 eset, Oszmán Birodalom 30 helyett 32 eset, Moldva 11 helyett 13 eset, illetve Havasalföld 2 helyett 7 eset. Utóbbi helye ennek megfelelően előrébb, Moldva után és Franciaország elé kerül. Ugyanide felveendő a betűrendben Anglia után Firenze is, 2 esettel. A 608. oldalon lévő 1. táblázat (Az ismert 113 követ társadalmi állása) adatsora is a 120 főnek megfelelően módosul a főurak (+1 cseh), a középbirtokos nemesek (+2 magyar), valamint a köznemesek (+4 magyar) rovarsorában. Mindez összességében a tanulmány főbb megállapításait érdemben nem változtatja meg, csak árnyalja, leginkább a moldvai és havasalföldi „külpolitikai” kapcsolattartás, illetve a jelzésszerűen ismert firenzei szál vonatkozásában.

A legalább két alkalommal idézett források és irodalom betűrendben³

- Akta Aleksandra = *Akta Aleksandra króla polskiego, wielkiego księcia litewskiego i t.d. (1501–1506)*.
Wydał Fryderyk Papée. Kraków, 1927. (Wydawnictwa Komisji historycznej Polskiej Akademji Umiejętności 79; Monumenta medii aeui historica res gestas Poloniae illustrantia 19.)
- Aragóniai = *Aragóniai Beatrix magyar királyné életére vonatkozó okiratok*. Közli Berzeviczy Albert. Bp., 1914. (Monumenta Hungariae Historica. Magyar Történelmi Emlékek. Diplomataria. Okmánytárak 39.)
- Arch. I–II. = *Magyarország világi archontológiája 1458–1526*. I. (Főpapok és bárók), II. (Megyék). Szerk. C. Tóth Norbert et al. Bp., 2016–2017. (Magyar Történelmi Emlékek. Adattárak.)
- AT = *Acta Tomiciana. Epistolae, legationes, responsa, actiones res gestae serenissimi principis Sigismundi, eius nominis primi regis Poloniae...* I–XIII. Ed. Stanislaus Górski. Posnaniae, 1852–1915.

³ A csak egyszer idézett forrás vagy szakirodalom bibliográfiai adatai az adott tételnél találhatóak.

- Bárány: Les représentations = Attila Bárány: Les représentations de l'Ordre de Saint-Michel en Hongrie. In: *Fehér Lovag. Tanulmányok Csernus Sándor 65. születésnapjára*. Szerk. Gálffy László – Sáringer János. Szeged, 2015. 182–199.
- Bárány: *A szulejmáni ajánlat* = Bárány Attila: *A szulejmáni ajánlat. Magyarország, a Török Birodalom és a Nyugat (1521–1524)*. Máriabesnyő, 2014.
- Bárány–Györkös: *A fehér rózsza* = Bárány Attila – Györkös Attila: *A fehér rózsza Magyarországon. Egy angol trónkövetelő viszontagságai és a Jagelló-kori diplomácia. Századok* 146 (2012) 417–442.
- Berger = Albert Berger: *Urkunden-Regesten aus dem Archiv der Stadt Bistritz in Siebenbürgen*. I–II. (1203–1570.) [Hrsg. Ernst Wagner et al.] Köln–Wien, 1986. (Schriften zur Landeskunde Siebenbürgens. Ergänzungsreihe zum Siebenbürgischen Archiv 11/I–II.)
- Bonfini = Antonio Bonfini: *Rerum Ungaricarum decades...* [A magyar történelem tizedei. Ford. Kulcsár Péter. Bp., 1995.] (A decas, caput és mondat számára hivatkozom.) Kritikai kiadása: Bonfinius I–IV/2. = Antonius de Bonfinis: *Rerum Ungaricarum decades*. I–VI/1. Ed. Iosephus Fógel – Bela Iványi – Ladislaus Juhász. Lipsiae [Szeged–Bp.], 1936–1941. VI/2. (Appendix, fontes, index.) Ed. Margarita Kulcsár – Petrus Kulcsár. Bp., 1976. (Bibliotheca scriptorum medii recentisque aevorum, saec. XV.)
- Bónis: *A jogtudó* = Bónis György: *A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon*. Bp., 1971.
- Brodericus = Stephanus Brodericus: *Epistulae*. Ed. Petrus Kasza. Bp., 2012. (Bibliotheca scriptorum recentisque aevorum. Ser. nova 16.)
- Choque = Discours des cérémonies du mariage d'Anne de Foix, de la maison de France, avec Ladislas VI, roi de Bohème, précédé du discours du voyage de cette reine dans la seigneurie de Venise, le tout mis en écrit du commandant d'Anne, reine de France, duchesse de Bretagne, par Pierre Choque, dit Bretagne, l'un de ses rois d'armes. Mai 1502. Par Antoine Le Roux de Lincy. *Bibliothèque de l'École des Chartes* 22 (1861) Nr. 1. [Premier article.] 156–185., [Second article.] 422–439.
- Cod. dipl. Brandenb. III/2. = *Novus Codex diplomaticus Brandenburgensis*. III/2. (Sammlung für allgemeine Landes- und kurfürstliche Haus-Angelegenheiten.) Hrsg. Adolph Friedrich Riedel. Berlin, 1860.
- Cod. epist. III. = *Codex epistolaris saeculi decimi quinti*. III. (1392–1501.) Collectus opera Anatolii Lewiczki. Kraków, 1894. (Monumenta medii aevi res gestas Poloniae illustrantia 14; Wydawnictwa Komisji Historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie 52.)
- Commissiones I. = *Commissiones et relationes Venetae*. Tom. I. (1433–1527.) Coll. Simeon Ljubić. Zagrabiae, 1876. (Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium 6.)
- Consistorialia = *Consistorialia Documenta Pontificia de Regnis Sacrae Coronae Hungariae (1426–1605)*. Közli Tusor Péter – Nemes Gábor. Bp.–Róma, 2011. (Collectanea Vaticana Hungariae I/7.)
- Cuspinians Briefwechsel = *Johann Cuspinians Briefwechsel*. Hrsg. Hans Ankwicz-Kleehoven. München, 1933. (Humanistenbriefe. Veröffentlichungen der Kommission zur Erforschung der Geschichte der Reformation und Gegenreformation 2.)

- Czaich: Regesták I. = Czaich Á. Gilbert: Regesták VI. Sándor pápa korából. [1. közl.] *Történelmi Tár* [Új évf.] 5 (1904) 161–181.
- Draskóczy: *Kőso* = Draskóczy István: *A magyarországi kőso bányászata és kereskedelme (1140–1530-as évek)*. Bp., 2018. (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések.)
- DRTA JR = *Deutsche Reichstagsakten*. Hrsg. Historischen Kommission München. Jüngere Reihe: *Deutsche Reichstagsakten unter Kaiser Karl V. I–XXI*. Gotha–Göttingen–Stuttgart–München, 1903–2011.
- DRTA MR = *Deutsche Reichstagsakten*. Hrsg. von der Historischen Kommission München. Mittlere Reihe: *Deutsche Reichstagsakten unter Maximilian I. I–IX*. Göttingen–München–Berlin–Boston, 1989–2017.
- Engel: Genealógia = Engel Pál: *Középkori magyar genealógia*. In: uő: *Magyar középkori adattár*. Bp., 2001. [CD-ROM.] (Arcanum digitéka.)
- Fedeles: *Egy Jagelló-kori humanista* = Fedeles Tamás: *Egy Jagelló-kori humanista pályaképe. Csulai Mór é Fülöp (1476/1477–1526)*. *Levéltári Közlemények* 78 (2007) 35–84.
- Fedeles: *Pécsi székeskáptalan* = Fedeles Tamás: *A pécsi székeskáptalan személyi összetétele a késő középkorban (1354–1526)*. Pécs, 2005. (Tanulmányok Pécs történetéből 17.)
- Fodor–Dávid: *Magyar–török* = Fodor Pál – Dávid Géza: *Magyar–török béketárgyalások 1512–1514-ben*. *Történelmi Szemle* 36 (1994) 193–225.
- Fógel: *II. Lajos* = Fógel József: *II. Lajos udvartartása (1516–1526)*. Bp., 1917.
- Fógel: *II. Ulászló* = Fógel József: *II. Ulászló udvartartása (1490–1516)*. Bp., 1913.
- Fraknoi II. = Fraknoi Vilmos: *Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római Szent-székkal*. I–III. Bp., 1901–1903. II. (A konstanci zsinattól a mohácsi vészig.)
- Fraknoi: *Lónyai* = Fraknoi Vilmos: *Lónyai Albert velencei követségei 1501–1515*. *Közlemények a velencei állami levéltárból*. *Magyar Történelmi Tár* 22 [II. folyam 12] (1877) 3–44.
- Fraknoi: *A tolnai országgyűlés* = Fraknoi Vilmos: *A tolnai országgyűlés külügyi actiója 1518-ban*. *Budapesti Szemle* 172 (1917) 490–492. sz. 211–225.
- Fraknoi: *Tomori élete* = Fraknoi Vilmos: *Tomori Pál élete*. *Századok* 15 (1881) 289–312., 377–396., 723–746.
- Fraknoi: *Tomori levelei* = Fraknoi Vilmos: *Tomori Pál kiadatlan levelei*. *Történelmi Tár* 5 (1882) 78–95.
- Gelcich = *Diplomatarium relationum reipublicae Ragusanae cum regno Hungariae. Ragusa és Magyarország összeköttetéseinek oklevéltára*. Összeáll. Gelcich József, bev., jegyz. Thallóczy Lajos. Bp., 1887.
- Gök: *in’âmât Defteri* = İlhan Gök: *Atatürk Kitaplığı M.C. 0.71 numaralı 909-933/1503-1527 Tarihi in’âmât Defteri (transkripsiyon-değerlendirme)*. İstanbul, 2014. [Doktora tezi.] (Zárójelben az átirrt forrás oldalszámára és a bejegyzés tételszámára hivatkozom.)
- Grieger: *Filipecz* = Rudolf Grieger: *Filipecz, Johann Bischof von Wardein. Diplomat der Könige Matthias und Wladislaw*. München, 1982. (Studia Hungarica 20.)
- Györkös: *II. Ulászló házassága* = Györkös Attila: *II. Ulászló házassága és a francia diplomácia*. *Acta Academiae Agriensis. Nova series. Sectio historiae* 39 (2012) 89–102.

- Györkös: *Reneszánsz utazás* = Györkös Attila: *Reneszánsz utazás. Anna királyné 1502-es fogadtatásának ünnepségei Észak-Itáliában és Magyarországon*. Máriabesnyő, 2016. (Scriptores rerum Hungaricarum 9.)
- Házi: *Határszéli viszályaink* = Házi Jenő: *Határszéli viszályaink az osztrákokkal a Jagellók uralkodása alatt. A Bécsi Magyar Történeti Intézet Évkönyve*. Szerk. Angyal Dávid. Bp., 1931. 50–71.
- Hlavačková: *Diplomat* = Miriam Hlavačková: *Diplomat v službách uhorských kráľov. Pôsobenie nitrianskeho biskupa Antona zo Šankoviec na sklonu stredoveku*. *Historický časopis* 58 (2010) 15–35.
- Holub: *Az 1522. évi országgyűlés* = Holub József: *Az 1522. évi országgyűlés és törvénycikkei*. *Századok* 52 (1918) 496–509.
- Horváth: *A vasvári káptalan* = Horváth Terézia: *A vasvári káptalan prépostjai a Mátyás-korban*. In: *Mátyás király és az egyház*. Szerk. Fedeles Tamás. Pécs, 2019. (Thesaurus historiae ecclesiasticae in Universitate Quinqueecclesiensi 10) 103–114.
- Horváth–Neumann: *Ecsedi Bátor* = Horváth Richárd – Neumann Tibor: *Ecsedi Bátor István. Egy katonabáró életpályája (1458–1493)*. Bp., 2012. (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések.)
- Höflechner: *Die Gesandten* = Walter Höflechner: *Die Gesandten der europäischen Mächte, vornemlich des Kaisers und des Reiches 1490–1500*. *Archiv für österreichische Geschichte* 129 (1972) [passim].
- Hurmuzaki XV/1. = Eudoxiu de Hurmuzaki: *Documente privitoare la istoria românilor*. Vol. XV. (Acte și scrisori din arhivele orașene ardeleno [Bistrița, Brașov, Sibiu!]). Publicate de N. Iorga. I. (1358–1600.) București, 1911.
- Iványi: *Adalékok* = Iványi Béla: *Adalékok nemzetközi érintkezéseink történetéhez a Jagelló-korban*. *Történelmi Tár* [29] (1906) 139–151., 161–197., 321–367.
- Kalous: *Itinerář* = Antonín Kalous: *Itinerář Jana Filipce (1431–1509)*. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Historica* 34 (2008) 17–43.
- Kasza: *Egy korszakváltás szemtanúja* = Kasza Péter: *Egy korszakváltás szemtanúja. Brodarics István pályaképe*. Pécs–Bp., 2015. (Sziluett. Korszerű történelmi életrajzok.)
- Katona XVIII. = Stephanus Katona: *Historia critica regum Hungariae stirpis mixtae...* tomulus XI., ordine XVIII. Budae, 1792.
- Kercselich: *Historiarum ecclesiae Zagrabiensis* I. = Balthasar Adam Kercselich: *Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabiensis partis primae tomus I. Zagrabiae*, 1770.
- Kniewald: *Feliks Petančić* = Dragutin Kniewald: *Feliks Petančić i njegova djela*. Beograd, 1961. (Srpska Akademija Nauka i Umetnosti. Posebna izdanja 350; Odeljenje literature i jezika 12.)
- Kont: *Bibliographie* = Ignác Kont: *Bibliographie française de la Hongrie (1521–1910) avec une inventaire sommaire des documents manuscrits*. Paris, 1913. [Travaux de la conférence d'études hongroises à la Sorbonne.]
- Kosáry: *Magyar külpolitika* = Kosáry Domokos: *Magyar külpolitika Mohács előtt*. In: *A magyar és európai politika történetéből. Tanulmányok*. Bp., 2001. (Millenniumi Magyar

- Történelem. Historikusok.) [Eredeti kiadása könyv alakban ugyanezen címmel a Gyorsuló idő című sorozatban is megjelent. Bp., 1978.]
- E. Kovács: A császárválasztás = E. Kovács Péter: A császárválasztás és Magyarország. In: *Unger Mátyás emlékkönyv. Emlékkönyv Unger Mátyás negyedszázados egyetemi történektanári működése emlékére, és születésének hetvenedik évfordulója alkalmából.* Szerk. E. Kovács Péter – Kalmár János – V. Molnár László. Bp., 1991. 61–72.
- E. Kovács: Egy törökellenes szövetség = E. Kovács Péter: Egy törökellenes szövetség tervezete 1502-ből. *Levéltári Szemle* 40 (1990) 1. sz. 49–61.
- E. Kovács: Magyar–francia = E. Kovács Péter: Magyar–francia diplomáciai kapcsolatok a 16. század elején. In: *Redite ad cor. Tanulmányok Sahin-Tóth Péter emlékére.* Szerk. Krász Lilla – Oborni Teréz. Bp., 2008. 171–186.
- Köblös: *Az egyházi közélet = Köblös József: Az egyházi közélet Mátyás és a Jagellók korában. (A budai, fehérvári, győri és pozsonyi káptalan adattárával.)* Bp., 1994. (Társadalom- és Művelődéstörténeti Tanulmányok 12.)
- Kraus: Itinerarium = Victor von Kraus: Itinerarium Maximiliani I. 1508–1518. Mit einleitenden Bemerkungen über das Kanzleiwesen Maximilians I. *Archiv für österreichische Geschichte* 87 (1899) [1. Hälfte] 229–317.
- Krónikáink magyarul III/1. = *Krónikáink magyarul.* III/1. Vál., ford. Kulcsár Péter. Bp., 2006. (Történelmi Források 3.)
- Kubinyi: Diplomáciai érintkezések = Kubinyi András: Diplomáciai érintkezések a Jagelló-kori magyar állam és a pápaság között (1490–1526). In: *Magyarország és a Szentszék kapcsolatának ezer éve.* Szerk. Zombori István. Bp., 1996. 119–134.
- Kubinyi: Egy üzletelő diplomata = Kubinyi András: Egy üzletelő diplomata és várúr Mohács előtt: Ákosházi Sárkány Ambrus. In: *Gerő László nyolcvanötödik születésnapjára. Tanulmányok.* Szerk. Pamer Nóra. Bp., 1994. (Művészettörténet – Műemlékvédelem 6) 263–291.
- Kubinyi: Királyi titkárok = Kubinyi András: A királyi titkárok II. Lajos király uralkodása idejében. *Gesta* 6 (2006) 1. sz. 3–22.
- Kubinyi: Köznemesi ülnökök = Kubinyi András: A királyi tanács köznemesi ülnökei a Jagelló-korban. In: *Társadalom és művelődéstörténeti tanulmányok. Mályusz Elemér emlékkönyv.* Szerk. H. Balázs Éva – Fügedi Erik – Maksay Ferenc. Bp., 1984. 257–268.
- Kubinyi: Werbőczy = Kubinyi András: Werbőczy Mohács (1526) előtti politikai pályafutása. In: *Tanulmányok Werbőczy Istvánról/Studien über István Werbőczy.* Szerk. Hamza Gábor – Boóc Ádám – Buzády Csongor. Bp., 2001. 65–98.
- Lakatos: Hírek = Lakatos Bálint: Hírek Magyarországról. Külföldi értesülések a parasztháború eseményeiről. In: *Keresztesekből lázadók. Tanulmányok 1514 Magyarországról.* Szerk. C. Tóth Norbert – Neumann Tibor. Bp., 2015. (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések) 155–217.
- Lakatos: Magyar vonatkozású = Lakatos Bálint: Magyar vonatkozású 1526 körüli oklevelek és levelek Bernhard von Cles trienti püspök levelezésében. Kutatási jelentés (Archivio di Stato di Trento, Archivio principato vescovile, Corrispondenza Clesiana). *Levéltári Közlemények* 84 (2013) 201–225.

- Lanzer: *Die Gesandten* = Andrea Lanzer: *Die Gesandten der süd- und westeuropäischen Mächte 1501-1508*. Graz, 1986. [Doktori disszertáció.]
- Macek I–II. = Josef Macek: *Jagellonský věk v českých zemích (1470-1526)*. I–II. Praha, 1992–1994.
- Magyar békeszerződések = Köblös József – Süttő Szilárd – Szende Katalin: *Magyar békeszerződések 1000-1526*. Pápa, 2000.
- Materialy = *Materialy do dziejów dyplomacji polskiej z lat 1486-1516 (Kodeks zagrzebski)*. Ed. Józef Garbacik. Wrocław–Warszawa–Kraków, 1966. (Polska Akademia Nauk – Oddział w Krakowie. Materiały Koisji Nauk Historycznych 11.)
- Memoria Hungariae = Memoria Hungariae. „Magyarország a középkori Európában” kutatócsoport. Online adatbázis: <http://memhung.unideb.hu/home/> (Legutóbbi megtekintés: 2020. március 10.)
- Mercati: *Dall’Archivio* = Angelo Mercati: *Dall’Archivio Vaticano. (I. Una corrispondenza fra curiali della prima metà del Quattrocento. II. Diarii di concistori del pontificato di Adriano VI.)* Città del Vaticano, 1951. (Studi e testi 157.)
- MREV IV. = *Monumenta Romana episcopatus Vesprimiensis. A veszprémi püspökség római oklevéltára. IV. (1492-1526.)* Kiad. a Római Magyar Történelmi Intézet. Bp., 1907.
- Naschenweng: *Beiträge* = Hannes P. Naschenweng: *Beiträge zur Geschichte der Diplomatie des Gesandtschaftswesens unter Maximilian I. 1500-1508*. Graz, 1978. [Doktori disszertáció.]
- Nemes: *Magyarország kapcsolatai* = Nemes Gábor: *Magyarország kapcsolatai az Apostoli Szentszékkal (1523-1526)*. *Századok* 149 (2015) 479–506.
- Neumann: *Békekötés Pozsonyban I–II.* = Neumann Tibor: *Békekötés Pozsonyban – országgyűlés Budán. A Jagelló–Habsburg kapcsolatok egy fejezete (1490-1492)*. [I–II. Közl.] *Századok* 144 (2010) 335–372., 145 (2011) 293–347.
- Neumann: *A Korlátköviék* = Neumann Tibor: *A Korlátköviék. Egy előkelő család története és politikai szereplése a 15-16. században*. Győr, 2007. (A Győri Egyházmegyei Levéltár kiadványai. Források, feldolgozások 5.)
- Óváry I. = *A Magyar Tud. Akadémia történelmi bizottságának oklevél-másolatai. I. füzet.* (A mohácsi vész előtti okiratok kivonatai.) Kiad. Óváry Lipót. Bp., 1890.
- Papp: *Az Oszmán* = Papp Sándor: *Az Oszmán Birodalom, a Magyar Királyság és a Habsburg Monarchia kapcsolattörténete a békekötések tükrében. Vázlat és adatbázis.* *Aetas* 33 (2018) 4. sz. 86–99.
- Papp: *A török béke kérdése* = Papp Sándor: *A török béke kérdése a Dózsa-féle parasztháború idején*. In: *Certamen III. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában*. Szerk. Egyed Emese – Pakó László. Kolozsvár, 2016. 229–243.
- Péterfi: *Adalékok* = Péterfi Bence Tamás: *Adalékok a Jagelló-kori magyar-osztrák határ menti kapcsolatok történetéhez. A magyar és birodalmi „kétlaki” nemesség a 15-16. században*. Bp., 2015. [Doktori disszertáció. Kézirat.]
- Politikatörténelmi források = *Politikatörténelmi források Bátori István első helytartóságához (1522-1523)*. Közli C. Tóth Norbert. Bp., 2010. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 50.)

- Pósán: *Magyarország és a Német Lovagrend* = Pósán László: *Magyarország és Német Lovagrend a középkorban*. Debrecen, 2019. (Memoria Hungariae 10.)
- Pray: *Annales IV.* = Georgius Pray: *Annales regum Hungariae pars IV.* Vindobonae, 1767.
- Pray: *Historia regum Hungariae II.* = Georgius Pray: *Historia regum Hungariae pars II.* Budaë, 1801.
- Radonić: *Dubrovačka akta 1/1–II/2.* = *Dubrovačka akta i povelje. Acta et diplomata Ragusina.* Sabrao: Jovan Radonić. 1/1–II/2. Beograd, 1934–1935., 1938. (Srpska kraljevska akademija. Zbornik za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda. Treće odeljene 2, 3, 5, 8.)
- RPRH = *Registrum proventuum regni Hungariae. A Magyar Királyság kincstartójának számadáskönyve (1494–1495)*. Kiad. Neumann Tibor. Bp., 2019. (Magyar Történelmi Emlékek. Okmánytárak.)
- Sanuto = Marino Sanuto: *I Diarii. 1496–1533.* I–LVIII. A cura di Rinaldo Fulin et al. Venezia, 1879–1903.
- Sanuto/Wenzel = Marino Sanuto Világkrónikájának Magyarországot illető tudósításai. I. (1496–1501), II. (1501–1515), III. (1515–1526.) Közli Wenzel Gusztáv. *Magyar Történelmi Tár* 14 (1869) I–XVI. 1–282.; 24 (1877) 1–300.; 25 (1878) 1–390.
- Simonyi: *Flórenczi okmánytár = Flórenczi Okmánytár.* I–II. Gyűjt. Simonyi Ernő. [Kézirat.] Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Mb 4994.
- Soós: *Gazdasági = Soós Ferenc: A középkori Magyarország gazdasági és pénzügyigazgatási tisztségviselői. Numizmatikai Közlöny* 112–113 (2013–2014) 81–123.
- Számadáskönyv 1525. = Fraknoi Vilmos: II. Lajos számadási könyve. 1525. január 12. – július 16. *Magyar Történelmi Tár* 22 (1877) 45–236.
- Szapolyai oklt. = *A Szapolyai család oklevéltára I. Oklevelek és levelek (1458–1526)*. Közreadja Neumann Tibor. Bp., 2012. (Magyar Történelmi Emlékek. Okmánytárak.)
- Tardy: *Beyond = Lajos Tardy: Beyond the Ottoman Empire. 14th–16th Century Hungarian Diplomacy in the East.* [Trans. János Boris.] Szeged, 1978. (Studia Uralo-Altica 13.)
- Tardy: *Régi magyar követjárások = Tardy Lajos: Régi magyar követjárások Keleten.* Bp., 1983. [2. kiad.] (Körösi Csoma Kiskönyvtár 11.)
- Teke: *A firenzei Francesco Marsupini = Teke Zsuzsa: A firenzei Francesco Marsupini magyarországi pályafutása (1489–1539).* *Magyar Gazdaságtörténelmi Évkönyv 2016. Válság – kereskedelem.* Főszerk. Kövér György – Pogány Ágnes – Weisz Boglárka. Bp., 2016. 359–369.
- Theiner II. = *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia.* Tom. II. (1352–1526.) Coll. Augustinus Theiner. Romae, 1860.
- C. Tóth: *Egri káptalan = C. Tóth Norbert: Az egri káptalan archontológiája 1387–1526.* *Turul* 88 (2015) 48–71.
- C. Tóth: *Esztergomi káptalan = C. Tóth Norbert: Az esztergomi székes- és társaskáptalanok archontológiája 1100–1543.* Bp., 2019. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam 9.)
- C. Tóth: *Főpapi archontológia = C. Tóth Norbert: Magyarország késő középkori főpapi archontológiája. Érsekek, püspökök, illetve segédpüspökeik, vikáriusaik és jövedelemkezelőik*

- az 1440-es évektől 1526-ig. Győr, 2017. (A Győri Egyházmegyei Levéltár kiadványai. Források, feldolgozások 27.)
- C. Tóth: *Kalocsai és bácsi káptalan* = C. Tóth Norbert: *A kalocsa-bácsi főegyházmegye káptalanjainak középkori archontológiája*. Kalocsa, 2019. (A Kalocsai Főegyházmegyei Gyűjtemények kiadványai 15; *Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam* 11.)
- C. Tóth: *A püspök és a prépost* = C. Tóth Norbert: *A püspök és a prépost: a két Bacskai Miklós*. *Turul* 88 (2015) 144–146.
- Török: *A mohácsi vész* = Török Pál: *A mohácsi vész diplomáciai előzményei*. In: *Mohácsi emlékkönyv 1526*. Szerk. Lukinich Imre. Bp., 1926. 141–192.
- Veress: *Akták és levelek* = Veress Endre: *Akták és levelek Erdély és Magyarország Moldovával és Havasalföldével való viszonyához I*. Bp., 1914. (*Fontes rerum Transylvanicarum* 4.)
- Veress: *Olasz* = Veress Endre: *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221–1864*. Bp., 1941. (*Olaszországi Magyar Emlékek* 3.)
- Wilberg: *Regententabellen* = Max Wilberg: *Regenten-Tabellen*. Frankfurt an der Oder, 1906. [Reprint: Graz, 1962.]
- Wolf: *Die Doppelregierung* = Susanne Wolf: *Die Doppelregierung Kaiser Friedrichs III. und König Maximilians (1486–1493)*. Köln–Weimar–Wien, 2005. (*Forschungen zur Kaiser- und Papstgeschichte des Mittelalters*. Beihefte zu J. F. Böhmer, *Regesta Imperii* 25.)

A levéltári források rövidítései betűrendben

- ADLA = Archives départementales de Loire-Atlantique, Nantes
- AGS = Archivo General de Simancas, Simancas
- ANF = Archives nationales de France, Párizs
- ANR Sibiu = Arhivele Naționale ale României, Servitiul Județean Sibiu, Nagyszében
- ASTn APV CC = Archivio di Stato di Trento, Trento, Archivio principato vescovile, Corrispondenza Clesiana
- ASV = Archivio Apostolico [2019 októberéig: Segreto] Vaticano, Vatikánváros
- BHStA KÄA = Bayerisches Hauptstaatsarchiv, Kurbayern, Äußeres Archiv, München
- DF = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= MNL OL) Diplomatikai Fényképgyűjtemény, Budapest
- DL = MNL OL Diplomatikai Levéltár
- GStA PK XX. HA OBA / OF = Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz, XX. Hauptabteilung, Ordensbriefarchiv / Ordensfolianten, Berlin
- MNL OL X = MNL OL Mikrofilmtár
- MTA KIK = Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, Budapest
- NÖLA = Niederösterreichisches Landesarchiv, Sankt Pölten
- ÖNB = Österreichische Nationalbibliothek, Bécs
- ÖStA HHStA = Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Bécs
- RAH = Biblioteca de la Real Academia de la Historia, Madrid

A) Időrendi lajstrom a Jagelló–kori magyar–cseh királyi diplomáciai missziókról

1. *Német-római Birodalom*, 1490. aug. – szept. 13. *Fodor István; Jan ze Šelmberka* – Bécs, béketárgyalások. Neumann: Békekötés Pozsonyban I. 388–389.; Höflechner: *Die Gesandten*, 373. (22.13, Nagylucsei István néven), 374. (22.20), 459.
2. *Lengyelország*, 1490. okt. 13–18. *Jan Filipec* – A lengyel udvarban tárgyalt János Albert trónkövetelő és II. Ulászló király közötti kiegyezésről. Kalous: *Itinerář*, 34., 37.
3. *Velence*, 1490. dec. 15. – 1491. jan. 24., *ismeretlen* – II. Ulászló és Beatrix által is meghatalmazott követ, pénzsegélyt kért I. Miksa támadásának kivédésére a *Signoriától*. A Velencébe delegált milánói követ jelentéseiben név nélkül szerepel. 1491. jan. 24-én a követ még mindig a válaszra várt. Óváry I. 624–625., 627., 630., 637. sz.
4. *Német-római Birodalom*, 1490. dec. 24. – 1491. jan. 6. *Szapolyai István* – Fegyverszüneti megállapodás I. Miksa megbízottjaival Szent György napjáig (ápr. 24.). A tárgyalások helyszíne Magyaróvár, valószínűleg a házigazda Szentgyörgyi grófok is jelen voltak. Neumann: Békekötés Pozsonyban I. 340–341.; Wolf: *Die Doppelregierung*, 266–267. A DRTA MR IV/1. 203. I. Miksa 1491. jan. 6-i levelét közölve a helyszínt az alsó-ausztriai Deutsch-Altenburgnak feltételezi. Lásd még uo. 207–208.
- 4a. *Oszmán Birodalom*, 1490/1491 első fele, *Lónyai Pál* – Volt követ a szultánhoz, 1491. júl. 15-én írt a brassóiaknak, hogy a követútja alatt ellopott, és részben a havasalföldi vajda kezéhez jutott javai visszaszolgáltatásához nyújtsanak segítséget (DF 245386., kiad. Hurmuzaki XV/1. 131.). E követségről semmi közelebbit nem tudunk.
5. *Német-római Birodalom*, 1491. ápr. 30. – jún. 17. *Jan z Roupova; Beneš z Vajtmile* – Nürnberg, béketárgyalások. Albrecht szász herceg II. Ulászló királyhoz Mechelenből még ápr. 3-án írt levelében azt kérte, hogy a király küldje Nürnbergbe tanácsosait: Vajtmilét, Půta Švihovský z Ryzmberka cseh országos főbíró, Rupovát, Jan ze Šelmberka kancellárt, ill. Jan Sokolovský cseh királyi kamarást (DRTA MR IV/1. 478.; Wolf: *Die Doppelregierung*, 266.). Közülük csak ketten keltek útra, ápr. 30-án indultak (menlevél dátuma). Máj. 29-én Albert bajor herceg is menlevelet bocsátott ki a birodalmi gyűlésre tartó két követ és 100 lovasuk részére (BHStA KAA 235. fol. 123.). Jún. 3-án érkeztek meg Nürnbergbe száz lovassal, jún. 10-én javaslatot tettek az I. Miksa és II. Ulászló közötti helyzet rendezésére (DRTA MR IV/1. 481.; Wolf: *Die Doppelregierung*, 266.), jún. 15-én megkapták a választ, majd 17-én indultak haza (DRTA MR IV/1. 585., 590., 702.). Neumann: Békekötés Pozsonyban I. 341–342.; adatok a követek érkezésére, tartózkodására: DRTA MR IV/1. 140., 401., 404., 479., 584., 678., 708.; Höflechner: *Die Gesandten*, 374. (22.18), 375. (22.23), 459., a missziót januárra teszi.
- 5a. *Havasalföld*, 1491. júl. 15. *Lónyai Pál* – E napon írt a brassóiaknak, hogy a király megbízta a havasalföldi vajdával való ügyek elrendezésére, kéri, hogy levelét küldjék el a havasalföldi vajdához, értesítve őt érkezéséről, és utána Kolozsvárra jelezenek

- neki vissza (DF 245386., kiad. Hurmuzaki XV/1. 131.). A követség megvalósulásáról biztosat nem tudunk.
6. *Német-római Birodalom*, 1491. aug. 22. – nov. 23. Bakóc Tamás; Bátori István; Jan ze Šelmberka; Beneš z Vajtmile; Baumkircher Vilmos; Jan z Roupova; Ország László – Pozsony, béketárgyalások. Az 1491. aug. 22-én kiállított megbízólevélben Ország és Rozgonyi László is szerepelnek, de ők valószínűleg nem vettek részt a tárgyalások pozsonyi első szakaszában (Neumann: Békekötés Pozsonyban I. 358.). A városba a magyar küldöttség szept. 2-án, a németek szept. 10-én érkeztek meg, majd 22–23-án távoztak. A második tárgyalási körre okt.–nov.-ben került sor, Pozsony város nov.-ben Ország Lászlót is megajándékozta. A magyar fél által kiállított békeokmány nov. 7-én kelt (DF 287331., magyar ford. *Magyar békeszerződések*, 242–265.), de a tárgyalásokat csak nov. 14-én zárták le, a német küldöttség másnap tért vissza hajón Ausztriába, majd a békeokmány példányait nov. 23-án írták alá (Neumann: Békekötés Pozsonyban II. 295.). Baumkircher 1491. okt. 12-én Linzben tartózkodott a császárnál, tehát külön is tárgyalt. DRTA MR IV/1. 144–145. 1. jegyz.; Neumann: Békekötés Pozsonyban I. 356–360., 363–364., II. 293–303.; Horváth–Neumann: *Ecsedi Bátori*, 109–110.; Höflechner: *Die Gesandten*, 371. (22.4), 373. (22.15 és 22.17), 459.; Wolf: *Die Doppelregierung*, 269–272.
 7. *Milánó*, 1491. nov. 18. – 1491 vége, Petrus Falco – Ludovico Sforza herceg fogadta és megajándékozta a cseh „Falco” Pétert, II. Ulászló király követét. A követ a Bianca Sforza és II. Ulászló közötti házassági terv ügyében érkezhett. Óváry I. 675. sz.
 - [9.] *Róma*, 1492. máj. 4. – 1492 nyara, Kemendi László – János Albert lengyel herceg várható betörése ellen kért segítséget a pápától. 1492. máj. 4-én Bolognába érkezett, innen utazott tovább Rómába (Óváry I. 701. sz.). Fraknoi II. 248.; Fógel: *II. Ulászló*, 122.; Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 121.; Horváth: *A vasvári káptalan*, 109–111. A követet név nélkül említi: Óváry I. 695. sz., László vasvári prépostként uo. 701. sz.
 8. *Oszmán Birodalom*, 1492. jún. – júl. 5. előtt, Cobor Márton – Sikertelen fegyverszüneti tárgyalások. Jún. 25-én Velencében úgy tudták, hogy a tárgyalásokat a szultán kezdeményezte, és ő kért követet II. Ulászlótól (Óváry I. 716. sz.). Júl. 7-én már ugyanott arról értesültek, hogy a tárgyalások sikertelenül zárultak (uo. 722. sz.). A követ (név nélkül említve) II. Ulászló Raguzához 1492. júl. 5-én Budán kelt levele szerint már visszaérkezett; a magyar király nem akarta, hogy Raguzát és más területeket kihagyjanak a megállapodásból. Radonić: *Dubrovačka akta I/2*. 781. A király ugyancsak név nélkül említi a követet 1492. aug. 18-i ugyanoda írt levelében is. Uo. 782–783. Lásd még Kosáry: *Magyar külpolitika*, 51.; Fógel: *II. Ulászló*, 122.; Höflechner: *Die Gesandten*, 371–372. (22.8), 460. szerint egyaránt tévesen Cobor Imre.
 9. *Lásd helyesen a 7. sz. után!*
 10. *Lengyelország*, 1492. szept. 5–23., ismeretlen (több követ) – János Albert lengyel király koronázására érkezett ismeretlen összetételű követség. 1492. szept. 5-én már Krakóban tartózkodva várták a koronázást. Egy Iohann Ferwer és Tideman Gyze danzigi követek által e napon hazairt levél szerint a kíséret 200 lovasból állt (Cod. epist. III. 405.).

11. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1492. szept. – okt. *Beneš von Vajtmile* – Koblenzi birodalmi gyűlés; a magyar–cseh királyi követ részvétele nem teljesen biztos. Höflechner: *Die Gesandten*, 366. (22.01), 459.
12. *Velence*, 1492. nov. 15–22. *Sánkfalvi Antal* – Róma felé (lásd 13. sz.) átutazóban állt meg. Ugyan már jún. 14-én várták (Óváry I. 713. sz.), de végül nov. 15-én érkezett, megszállt, majd nov. 22-én továbbutazott (Óváry I. 736. sz.).
13. *Róma*, 1492. nov. – 1496. *Sánkfalvi Antal* – II. Ulászló és Aragóniai Beatrix házassága felbontásának kezdeményezése a Kúriában. Lásd a tanulmányom I. részében írtakat. Kiküldését már 1492. ápr. elején elhatározták (Óváry I. 696. sz.), és feladata szerint a Bianca Sforzával való házassági tervről is egyeztetnie kellett (uo. 705–709., 720., 735. sz.). A követséget a pápa betegsége, majd halála miatt halasztották (uo. 718. sz.). Nov. 13-án még mindig várták megérkeztét Rómába, és felmerült, hogy menjen Nápolyba is (uo. 735. sz.). Sánkfalvi végül dec. elején érkezett meg a Kúriába (Fraknói [II. 251.] Óváry I. 741. sz. alapján következtet). 1493. jan.–febr. folyamán járt Nápolyban (lásd 14. sz.), majd visszatért Rómába. Ápr. 9-én II. Ulászló a pápához szóló levelében arról írt, hogy a választ Sánkfalvi követ fogja előadni (Aragóniai, 285.). Máj. 2-án Ferrarában úgy tudták, hogy még Rómában tartózkodik (Óváry I. 751–752. sz.). Szept. 28-án név nélkül már két római magyar követet említettek (Óváry I. 759. sz.), a másik Bacskai Miklós volt (lásd 17. sz.), akit Sánkfalvi mellé küldtek ki (Fraknói II. 255.). Kubinyi [Diplomáciai érintkezések, 121.] vélekedése szerint Sánkfalvi három évig maradt. Lásd még Óváry Lipót: II. Ulászló és Beatrix házassága. Kiadatlan levelek alapján. *Századok* 24 (1890) 764–765.; Fögel: *II. Ulászló*, 119.; Höflechner: *Die Gesandten*, 374. (22.19), 459.
14. *Nápoly*, 1493. jan. – febr. *Sánkfalvi Antal* – Római missziójának (lásd 13. sz.) közbeiktatott kitérője. Rómából Aragóniai Ferdinándhoz Nápolyba utazott, tárgyalt, majd visszatért Rómába. Febr. 13-án a Velencében tartózkodó milánói követ jelentésében említette Sánkfalvi nápolyi tevékenységét, ami ekkorra már véget érhetett. Aragóniai, 279–280. (= Óváry I. 746. sz.) Lásd még Bonfini V. 3. sent. 123., Bonfinius IV/1. 245.; Hlavačková: *Diplomat*, 29.; Fögel: *II. Ulászló*, 119.; Óváry I. 743., 751. sz.
15. *Német-római Birodalom*, 1493. febr. – márc. *Beneš von Vajtmile*, *Georg von Schönberg* – Tárgyalások a Colmar városába halasztott frankfurti birodalmi gyűlésen. A tárgyalások I. Miksa törökellenes segítségnyújtását célozták (DRTA MR IV/2. 1242–1243., 1250., 1258.). A két magyar–cseh királyi követ 1493. jan. 2-án, Mainzól tudatta Frankfurt városával érkezésüket, és 50 lovas elhelyezésére való szállást kért, lehetőleg a római királyi szállás közelében (uo. 1184.). Jan. 3-án megérkeztek Frankfurtba (uo. 1185., név nélkül), és jan. 7-én is itt tartózkodtak (uo. 1198., 1206.), majd febr. 2-án Strassburgba érkeztek (uo. 1228.). Colmarban febr. 3-án már rendeltek szállást számukra (Colmar város levele Frankfurthoz, uo. 1226.). A követek márc. elején távoztak a gyűlésről (vö. uo. 1270.); márc. 15-én már Heidelbergben tárgyaltak Fülöp rajnai palotagróf választófejedelemmel (uo. 1241–1243., itt a colmari tárgyalásokat is ismertetik). Höflechner: *Die Gesandten*, 375. (22.23), 460. (csak Vajtmile).

- [22.] *Lengyelország*, 1493. ápr., ismeretlen (több követ?) – Poznańban, ahol János Albert lengyel király tartózkodott, Philippus Callimachus (Filippo Buonaccorsi, lengyel királyi diplomata) törökellenes tervének megvitatásán képviselték II. Ulászlót. Jelen voltak a császár és a római király, valamint a velenceiek követei, és egy oszmán küldöttség is (*Caspar Weinreich's Danziger Chronik*. Hrsg. und erläutert von Theodor Hirsch – Friedrich A. Vossberg. Berlin, 1855. 83–84.). A magyar–cseh király végül nem vett részt János Albert király törökellenes hadjáratában. Höflechner: *Die Gesandten*, 366. (22.03.), 459., tévesen 1494-re helyezi.
16. *Német-római Birodalom*, 1493. júl., ismeretlen (több követ) – 1493. júl. 25-én érkeztek Bécsbe, hogy a tervezett törökellenes hadjáratban II. Ulászló számára biztosítsák a fővezérséget. Höflechner: *Die Gesandten*, 366. (22.02), 460. Lásd még III. Frigyes császár 1493. júl.–aug. folyamán kiadott, a Rómába küldött császári követeihez szóló datálatlan instrukcióját (DL 82076., kiad. DRTA MR V/1/1. 89–99.), amely szerint a magyar–cseh királynak az összes keresztény fejedelmekhez kellene követeket küldenie a törökellenes hadjárat miatt 1494. Szent Márton napjáig (nov. 11.; uo. 92–93., 96–97.).
17. *Róma*, 1493. szept. – 1496. szept. *Bacskai Miklós; Bodrogi Fülöp; Mór János* – II. Ulászló és Aragóniai Beatrix házassági pere a Kúriában. Lásd a tanulmányom I. részében írtakat. Bacskait Sánkfalvi mellé küldték ki, 1493. szept. 28-án már jelen lehetett, mivel ekkor név nélkül két kúriai magyar követet említettek (Óváry I. 759. sz.). A III. Frigyes által 1493. júl.–aug. folyamán kiadott, Rómába küldött követihez szóló datálatlan instrukció (DL 82076., kiad. DRTA MR V/1/1. 89–99.) szerint a magyar–cseh király a törökellenes hadjárat céljából (is) küldte Rómába követeit, akikkel a császári diplomatáknak együtt kell működniük (uo. 91.). 1493 októberében ugyancsak két követről tudunk (Aragóniai, 300., 476.). Közben lezajlott Bakóc Tamás római útja is (lásd 19. sz.). 1494. jún. 20-án Bacskai egy veszprémi javadalmat szerzett meg (MREV IV. 27.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 328. 5. jegyz.). A két követ mellé Bodrogi Fülöp az 1494. év derekán érkezhettek, de 1494 őszén már biztosan kinn tartózkodott; Bacskai mellett őt is említi egy 1494. dec. 28-i levél (*Bártfa szabad királyi város levéltára*. I. [1319–1501.] Összeáll. Iványi Béla. Bp., 1910. 466., DF 215943.). 1494. nov. 10-én a budai királyi udvarban Mór János futárnak kiutazásához Pécsen és Zágrábon keresztül 24 forintot fizettek, és vele Bacskainak, ill. a mellé kiküldött Bodrogi Fülöpnek és Brandis Jánosnak (utóbbiakra lásd alább, 23. sz.) 300 forintot küldtek (RPRH 828–829. sor). 1495. dec. 11-én Bodrogi, Bacskai (és Brandis) 300 aranyforintot kaptak (RPRH 3106. sor). Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 131. 26. jegyz. szerint ez útiköltség, de a bejegyzésből ez nem derül ki. Sánkfalvit ekkor már nem említették. Bacskai 1496. márc. 10-én pápai káplánságot, ápr. 22-én javadalomhalmozási engedélyt szerzett (Czaich: *Regesták* I. 175.), szept. 7-én veszprémi javait lefoglaló gonosztevő ellen védelmet kért (MREV IV. 70.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 328. 6. jegyz.). Lásd még C. Tóth: *A püspök és a prépost*, 144–145.
18. *Német-római Birodalom*, 1493. dec. *Bakóc Tamás; alsólendvai Bánfi Miklós* – Bécs, III. Frigyes császár temetése és tárgyalások I. Miksával; ezután utazott Bakóc Miksa

- követeként is Rómába. Óváry I. 764. sz.; Bonfini V. 3. sent. 103., Bonfinius IV/1. 243.; Borsa Gedeon: Néhány bécsi ősnymtatvány magyar vonatkozásai. In: uó: *Könyvtörténeti írások III. Az OSZK évkönyveiben megjelent tanulmányok*. Bp., 2000. 79–80.; Höflechner: *Die Gesandten*, 370. (22.1), 371. (22.6 Bonfininak tételezi), 460.
19. Róma, 1493. dec. – 1494. febr. *Bakóc Tamás* – I. Miksa császár követe, emellett magyar követ is. Sánkfalvi és Bacskai mellé küldték ki dec. 6. után. Dec. vagy jan. folyamán érkezett, feltételezhetően 1494. febr.–márc.-ig maradt. Höflechner: *Die Gesandten*, 25. (1.8), 370. (22.01), 459.; Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 121. 1494. febr. 2-án a nápolyi követtel rangvita támadt, lásd Lakatos Bálint: *Ordo regum. Precedencialisták a pápai udvarban és a magyar király rangja a középkor végén*. In: *Magyarország és a római Szentszék II. Vatikáni magyar kutatások a 21. században*. Szerk. Tusor Péter – Szovák Kornél – Fedeles Tamás. Bp.–Róma, 2017. (Collectanea Vaticana Hungariae I/15) 167–169. (a két klerikus magyar követ lehet Sánkfalvi és Bacskai is).
20. *Oszmán Birodalom*, 1494. febr. 13. – 1495. ápr. *Móré Péter* – Tárgyalások és fegyverszünet megkötése három évre. 1494. febr. 13-án Móré 300 aranyforintot kapott a szultánhoz való követségére (RPRH 1417. sor). Missziójára utal és név szerint említi II. Ulászló keltezetlen másolatban fennmaradt levelében (DF 282621., Oláh-formuláskönyv 66v. [259. fénykép], másolata: DF 289137., p. 123. [71. fénykép]). A követségre általánosságban utal Bonfini is, aki utólag személyesen beszélt a követtel (Bonfini V. 4. sent. 102. és V. 5. sent. 41. = Bonfinius IV/1. 257., 268.) A II. Ulászlóhoz küldött török követeket kísérte 1495 elején hazafelé jövet Szebenben és Pécsen keresztül (RPRH 1714., 1717. sor és jegyz.); ápr.-ban már biztosan ismét Budán volt (RPRH 1250. sor; Bonfini V. 5. sent. 41–42. = Bonfinius IV/1. 268.). Főgel: *II. Ulászló*, 122.; Höflechner: *Die Gesandten*, 373. (22.12), 460.; Kosáry: *Magyar külpolitika*, 51.; Fedeles: *Egy Jagelló-kori humanista*, 46–47. (Bonfini alapján); Fedeles Tamás: *A király és a lázadó herceg. Az Újlaki Lőrinc és szövetségesei elleni királyi hadjárat (1494–1495)*. Szeged, 2012. 125–126.; Papp: *A török béke kérdése*, 230. (1495).
21. *Havasalföld*, 1494. ápr. *Móré Péter* – Vlad Călugărul havasalföldi vajdával is van felhatalmazása tárgyalni. Lásd II. Ulászló keltezetlen másolatban fennmaradt levelét a lőcsei királytalálkozóról (DF 282621., Oláh-formuláskönyv 66v. [259. fénykép], másolata: DF 289137., p. 123. [71. fénykép]).
22. *Lásd helyesen a 15. sz. után!*
23. Róma, 1495. márc. 23. – 1500. ápr. *Bodrogi Fülöp*; *Brandis János*; *Baltazar de Rippa*; *Bernhardinus de Arianis de Parma* – II. Ulászló és Aragóniai Beatrix házassági pere a Kúriában. Lásd a tanulmányom I. részében írtakat. 1494. nov. 10-én Móré Jánossal mint futárral Bacskai Miklós (lásd 17. sz.), ill. a mellé később kiküldött Bodrogi és Brandis számára pénzt juttattak ki (RPRH 828–829. sor.). A követség ebben a felállásban 1495 elejétől biztosan működhetett, Brandis János 1495. márc. 23-án szerzett bullát (Czaich Á. Gilbert: Adalék II. Ulászló és Beatrix házassága ügyéhez. *Századok* 37 (1903) 865. Az egyházmegye tévesen wloclaveki, elírás boroszlói helyett; szintén hibásan Czaich: *Regesták* I. 172.). 1495. dec. 11-én Bodrogi, Bacskai és Brandis 300 aranyforintot kaptak (RPRH 3106. sor). (Bacskai csak 1496 őszén tért

- haza, lásd 17. sz.) 1496-ban többször név nélkül több magyar követet említenek a források (febr. 27., ápr. 27.: Óváry I. 796., 799. sz., utóbbi teljes szöveggel Aragóniai, 335–336.). 1496. ápr. 7-én Bodrogi Fülöp pápai káplánságot nyert (Köblös: *Az egyházi közélet*, 382. 4. jegyz.), 1497-ben a római magyar zarándokházat javíttatta ki, erre feliratot is készíttetett (Veress: *Olasz*, 255.). 1497-ben is említenek név nélkül több követet (nov. 24., dec. 8.: Óváry I. 837., 839. sz., az utóbbi teljes szöveggel: Aragóniai, 373.). 1498. jún. 29-i levelében II. Ulászló levélben kéri követének, Brandis Jánosnak a meghallgatását. E levelet 1499. febr. 1-ji konzisztórium ülésen olvasták fel, és úgy határoztak, hogy két bíboros hallgassa meg a magyar követeket (Consistorialia, 15.). 1499. aug. 23-tól Bodrogi Fülöp római magyar gyóntató lett (kinevezési bulla: Veress: *Olasz*, 255.; Monay Ferenc: *A római magyar gyóntatók*. Róma, 1956. 51.), talán ennek megfelelően 1499. dec. 29-én csak egy követet említenek (Aragóniai, 382.), de Bodrogi továbbra is részt vett követként, pontosabban procuratorként a házassági perben. Vö. a budai velencei követek 1500. aug. 22-i levelével („domino Filippo dottor procurator di el re a Roma”, Sanuto III. 702., Sanuto/Wenzel I. 136., 1500. aug. 31.). 1500. márc. 16-án konzisztórium döntést hoztak a házasság felbontásáról, ezen Bodrogi Fülöp, Baltazar de Rippa, Bernhardinus de Ariaris de Parma procuratorok voltak jelen, utóbbi kettő nevét egyelőre csak innen ismerjük (Aragóniai, 399., 401.). Ekkor Bánfi Miklós is jelen lehetett (lásd alább, 41. sz.). A római velencei követ több magyar követet említ 1500. márc. közepi, ill. 19-i jelentéseiben (Sanuto III. 149., 159., Sanuto/Wenzel I. 97., 98. 1500. márc. 16., 24.); márc. 26-án Velencében már értesültek a végérvényes pápai döntésről (Sanuto III. 162., Sanuto/Wenzel I. 98.). A római velencei követ márc. 23-i és 28-i leveleiben tárgyalta a házasság felbontásának ügyét, a pápát ő is győzködte a név szerint nem említett magyar procuratorral és Gasparo Golfi cagli püspökkel, Magyarországról visszatért pápai legátussal együtt (Sanuto III. 185–186., Sanuto/Wenzel I. 98., 1500. ápr. 1.). A pápai döntés hivatalos kelte 1500. ápr. 3. Lásd még Höflechner: *Die Gesandten*, 368–369. (22.012), 459.; Fraknói II. 412. (Bodrogi); Fógel: *II. Ulászló*, 121.; Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 121–122.; Aragóniai, 335–336.
24. *Német-római Birodalom* [Brandenburg], 1495. ápr. – jún. 20. *Beneš z Vajtmile* – Tárgyalások Johann Cicero brandenburgi örgróf és választófejedelem lányának, Annának II. Ulászlóval való esetleges házasságáról. II. Ulászló német nyelvű megbízólevele máj. 4-én, Visegrádon kelt (Cod. dipl. Brandenb. III/2. 406–407., kivonata: DRTA MR V/1/2. 770.); máj. 5-én 100 forintot küldtek utána (RPRH 1804. sor), mert máj. folyamán már német területen tartózkodott (vö. RPRH 728., 1869. sor., jegyz.). A megbízólevelet jún. 6-án vették át tőle Borstel faluban (rájegyzés a levélben, lásd a kiadásban). A tárgyalások Tangermündében, 1495 pünkösdje után (jún. második felében) folytak (DRTA MR V/1/2. 784.), jún. 20-án adatolhatóan Johann Cicero brandenburgi örgróffal és választófejedelemmel tárgyalt (GStA PK Brandenburg-Preußisches Hausarchiv Rep. 28. W 1b. fol. 3–6. és 10., az adatot Péterfi Bencének köszönöm). Jún. végén még kint tartózkodott (jún. 21-én levelet küldtek ki hozzá, RPRH 1929. sor), részt vett a wormszi bir. gyűlésen is (Eger/Cheb város

- hozzá intézett levele szerint 1495. jún. 30-án jelen volt. Vö. DRTA MR V/1/2. 1042., ill. szerepel a birodalmi gyűlés résztvevőinek listáján Sigmund von Schneitpeckkel együtt. Lásd alább 25. sz.; DRTA MR V/1/2. 1170.). A tárgyalások következő körében 1495. okt. 10-én a Magyarországon tartózkodó brandenburgi követnek fizettek 20 forintot (RPRH 3023. sor); fennmaradt Vajtmile nyugtája is, amelyben az őrgróft nyugtatta az évi 200 rajnai forint évi kegydíjának átvételéről, amelyet feltételezhetően követsége alkalmával rendeltek ki neki (Cod. dipl. Brandenb. III/2. 407.). A házassági tervről lásd még az őrgróf datálatlan, valószínűleg 1496. jan. elejére keltezhető levelét a római királyhoz (kivonata: DRTA MR V/1/2. 781., a követ nevének említése nélkül).
25. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1495. jún. 1. – aug. 16. *Sigmund von Schneitpeck* – Tárgyalások a wormszi bir. gyűlésen. Feladata egyeztetni I. Miksával, tájékoztatni a megkötött oszmán–magyar–lengyel békéről, és felkínálni a római királynak a csatlakozást ehhez (DRTA MR V/2. 1785., 1787.). Megbízólevele 1495. jún. 1-jén kelt (regesztája: DRTA MR V/1/1. 321.). Kiküldetését már jóval korábban eldönthették: a kiadók által 1493. júl.–aug.-ra datált, III. Frigyes nevében a Rómába küldött császári követekhez szóló instrukció (DL 82076., kiad. DRTA MR V/1/1. 89–99.) melléklete is már megnevezte, hogy általában vele óhajt I. Miksa II. Ulászló nevében tárgyalni (uo. 97.). Költségeire kiutazása előtt (RPRH 2631. sor) és hazaérkezését követően (uo. 2642., 2664. sor) utaltak ki összegeket. Az 1495. júl. 8-i velencei követjelentés szerint a követ hat lóval érkezett meg, egy lovat a római királynak ajándékozott (DRTA MR V/2. 1774.). Részt vett a birodalmi gyűlés tárgyalásain (résztvevők listáján: uo. V/1/2. 1170.). Velencei jelentés szerint júl. 14-én a birodalmi rendekkel és a többi követtel együtt ünnepségen is részt vett (uo. V/2. 1776.). Noha júl. 21-én már hazautazni készült (uo. 1785.), aug. 8-án is még jelen volt, visszatért a tárgyalásokhoz (uo. 1795.). Végül I. Miksa hivatalos válaszával aug. 16-án indult haza (uo. 1803.).
26. *Német-római Birodalom* [császár], 1496. ápr. 9. – ápr. vége, *ismeretlen* – Híreket vitt a törökről és I. Miksa római király közbenjárását kérte a velencei Signoriánál, hogy Corvin Jánost ne támogassák. Óváry I. 801. sz. (Erasmus Brasca milánói követ jelentése).
27. *Oszmán Birodalom*, 1497. jan. 20. – febr., *ismeretlen* – Közös lengyel–magyar követ, a szultánnal megújította a fegyverszüneti egyezményt. Említi az isztambuli velencei ágens jan. 20-i levelében (Sanuto I. 552. = Sanuto/Wenzel I. 7., 1497., márc. 10.).
28. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1497. ápr., *ismeretlen (több követ)* – A Lindauban tartott birodalmi gyűlésen a magyar–cseh királyi követek támogatást kértek a török ellen és nehezményezték, hogy I. Miksa közvetlenül felvette a kapcsolatot II. Bajezid szultánnal (DRTA MR VI. 368., nr. 4.; Höflechner: *Die Gesandten*, 366. (22.04), 460.). E követek név nélkül szerepelnek Johann Fuchsmagen Magyarországra küldendő római királyi követ 1497. ápr. 21-én kelt instrukciójában is (DRTA MR VI. 368.).

29. *Lengyelország*, 1497. szept. – nov. Václav Čič z Nemyčevsi – A moldvai helyzet és az oszmán veszély miatt küldték János Alberthez. Datálatlan instrukciója: *Materiały*, 25–30. Tisztsége szerint („marsall”) említi János Albert király II. Ulászlóhoz írott levelében (Cod. epist. III. 445–446.). Höflechner: *Die Gesandten*, 372. (22.09), 459.
30. *Német-római Birodalom* [császár], 1497. szept., ismeretlen (több követ) – Törökellenes segítséget kértek, ill. (ismételten) tiltakoznak az I. Miksa és II. Bajezid közötti kapcsolatfelvétel miatt. Szept. 27-én érkeztek a római királyhoz; a fentiek mellett közölték, ha Miksa fegyverszünetet kötne, abba II. Ulászlót is foglaltassa bele. Okt. 25. előtt távoztak. Höflechner: *Die Gesandten*, 367. (22.05), 460.
- 30a. *Havasalföld*, 1497. szept. *Barcsai János* – Királyi követként saját kezű, datálatlan levele Keresztényszigetről Georg Hecht nagyszebeni polgármesterhez, amelyben segítséget kér a talmácsi várnál az országból való kijutásához, ill. kéri, hogy az elűzött I. Mihnea vajdát ne engedjék vissza Havasalföldre (ANR Sibiu, Magistratul oraşului şi scanului Sibiu [Szász Nemzeti Levéltár], Colecția de documente medievale, Seria U [Középkori oklevélgyűjtemény, Urkunden] V., nr. 1201., digitális fényképe: www.arhivamedievala.ro, SB-F-00001-1-U5-1201., kiad. Hurmuzaki XV/1. 147.).
31. *Oszmán Birodalom*, 1497. okt. – nov. *Cobor Imre* – Tiltakozott a fegyverszüneti megállapodás török részről történt megsértései (határ menti harcok, várak elfoglalása, rablóportyák és fogolyszerzés Horvátországban és Karintiában) miatt. A pasák a szultán nevében megígérték a jogtalanságok orvoslását. Mindezt az 1498. évi követség (lásd 34. sz.) datálatlan instrukciójában említik (Váradai Péter leveleskönyvének melléklete: DF 290345., p. 243. [505. fénykép], kiad. 1496-ra keltezve Pray: *Annales* IV. 277. Ennek nyomán közölte Katona XVIII. 48–49.). Höflechner: *Die Gesandten*, 367. (22.06, névtelen, tartalmilag összekeveri az 1498. évi követséggel), 460.; Kosáry: *Magyar külpolitika*, 52. és 114. 130. jegyz.
32. *Lengyelország*, 1498. jan. 16. – júl. 13. után, *kamarcai Vitéz János; alsólendvai Bánfi Miklós; Cobor Imre; bajnai Both András; Bacskai Miklós* – Tárgyalás a törökellenes lengyel–moldvai–magyar szövetségről. A követséget Vitéz János püspök vezette (instrukciójuk: *Materiały*, 39–44.). 1498. júl. 13-án, Krakóban megkötötték a szövetséget (a szövetséglevél: DF 248778., másolata: *Materiały*, 49–55.; a magyar követek megígérik, hogy királyuk reverzálist ad. Uo. 55., ehhez kapcsolódó summarium uo. 44–46.). Egy júl. 14-i lengyel latin nyelvű hirdetményben megnevezték a követeket (Vitéz, Bánfi, Bot, Cobor. Uo. 56.), de Bacskai nem szerepel, feltételezhetően csak az előkészítésben vett részt. Vö. Iványi: *Adalékok*, 167. (csak Miklós egri prépostnak szóló kísérőlevél). Höflechner: *Die Gesandten*, 370. (22.2.), 31. (22.7), 372. (22.8), 459.; Kosáry: *Magyar külpolitika*, 52. és 115. 133. jegyz. Csak Bánfit, Botot és Cobort nevezi meg.
- [34.] *Oszmán Birodalom*, 1498. febr. – máj. *Cobor Márton; Cobor Imre* – Fegyverszüneti megállapodás három évre. Cobor Imre tényleges részvétele kétséges, a rá vonatkozó adatok valószínűleg az előző évi missziójára (lásd 31. sz.) vonatkoztathatók. A követség tagjait ugyanis egy 1498. febr. 2-i perhalasztó királyi parancslevél

- nevezi meg (DL 20645. = Iványi: Adalékok, 168–169., magyar ford.: *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához*. I. [1000-tól 1526-ig.] Szerk. Lederer Emma. Bp., 1964. 354.; *Szemelvények az 1526 előtti magyar történelem forrásaiból*. Szerk., jegyz. Bolla Ilona – Rottler Ferenc. [Kézirat.] 7. Változatlan kiad. Bp., 1984. II. 199.: Cobor Márton, Sarogdi Benedek, Hangácsi Mihály, Drágy Horvát György, Vasadi László, Vasadi Lőrinc, Pecek Ferenc, Aracsi Benedek, Csimor Mátyás), és ebben Cobor Imre nem szerepel. A követutasítás datálatlan fogalmazványa fennmaradt, ez csak egy követnek szól, és Cobor Imrét mint korábbi követet (lásd 31. sz.) említi (Váradi Péter leveleskönyvének melléklete: DF 290345., pp. 238–245. [495–509. fénykép], lásd Véber János: *Két korszak határán. Váradi Péter pályaképe és írói életműve*. Bp., 2009. [PhD-disszertáció] 99–101., 138. A követutasítást már másolatból 1496-ra keltezve kiadta Pray: *Annales* IV. 274–279., ennek nyomán közölte Katona XVIII. 39–53. Utóbbi részleges utánközlése DRTA MR V/1/1. 317–318. 1. jegyz., az I. Miksa csatlakozására vonatkozó szakasz). A békeszerződés (amely Cobor Imre követet említi, de nem egyértelmű, hogy nem egy korábbi misszióra utal-e a szöveg) 1498. máj. 1-jén kelt, kiad. (facsimile és német fordítás): Vladimír Čorović: *Der Friedensvertrag zwischen dem Sultan Bayazid II. und dem König Ladislaus II. Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 90 [N. F. 15] (1936) 56–59. Lásd még Papp: *Az Oszmán*, 89–90. 10. jegyz. 1502. nov. 5-én Bakóc bíboros a velencei követekkel folytatott megbeszélésén egy „Márton úr” követ által kötött békemegállapodásról beszél, ez valószínűleg az 1498. évi (Sanuto IV. 472., Sanuto/Wenzel II. 28., 1502. nov. 22.).
33. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1498. jún. – aug. *Polnar Gábor; Ráskai Balázs; Nikolaus Rosenberg* – A freiburgi reichstagra küldött követség (vö. Iványi: Adalékok, 170. = DL 32538. „ibi in Imperio”; instrukciójuk datálatlan, 1498. máj. 31. körül: Cod. epist. III. 449–452., *Materiały*, 35–39.). Rosenberg a lengyel király mellett egyidejűleg a magyart is képviselte (lásd uo. 35. 1. jegyz. és 47. 1. jegyz., ezek szerint ő már 1498. máj. 31. óta tartózkodott Freiburgban). I. Miksa római király responsiója számára: 1498. júl. 8. (uo. 46–49.); 1498. aug. 6-án a római király levelet írt a magyar követekhez, Ráskaihoz és Polnarhoz, hogy igyekezzenek jönni a gyűlésre (DRTA MR VI., 691., 84. sz., lásd még külön 1. jegyz. Ezek szerint II. Ulászló kérte a császárt, ne rekessze be a gyűlést követeinek odaérkezte előtt, ám azok csak aug. végén érkeztek meg, így ténylegesen csak Miksával tudtak tárgyalni). A követek hazatérte után, 1498 végén II. Ulászló értesítette a lengyel királyt is (*Materiały*, 63–65., Buda, datálatlan). Rosenberg 1499. máj. 23-án, Konstanzból írt jelentést János Albert lengyel királyhoz (uo. 69–79.). Höflechner: *Die Gesandten*, 367. (22.07, név nélkül), 460. Iványi: Adalékok, 170–171. félreérti az adatot, lengyel követekről ír. Iványi alapján tévesen Fógel: *II. Ulászló*, 123. is.
34. *Lásd helyesen a 32. sz. után!*
- 34a. *Oszmán Birodalom*, 1498. szept. 20., *ismeretlen* – E napon az isztambuli velencei *bailo* 1498. szept. 25-i jelentése szerint egy magyar királyi követ érkezett, hogy tájékoztassa a szultánt, hogy II. Ulászló nem csatlakozott János Albert törökellenes

- hadjáratahoz (Sanuto II. 137.). Höflechner: *Die Gesandten*, 367–368. (22.08, névtelen), 460.
35. *Német-római Birodalom* [császár], 1498. okt. – 1499. jan. *Sáncfalvi Antal; Somi Józsa – ÖStA HHStA Reichsregisterbücher* LL fol. 61. 1499. jan. 9., Somi Józsa temesi ispán, magyar királyi követ. Uo. LL fol. 62. 1499. jan. 10. Uő. Höflechner: *Die Gesandten*, 374. (22.19), 375. (22.21), 460.; Miriam Hlavačková: Nitriansky biskup Anton na ríšskom sneme vo Wormse/Kolíne (1499). *Studia historica Tyrnaviensia* 13 (2011) *Katedra histórie – historia vestigia sequentes* 169–178.; Hlavačková: *Diplomat*, 32–33.
36. *Róma*, 1498. okt., *ismeretlen* – Két követ érkezett Rómába az oszmán fenyegetés miatt tárgyalni (Sanuto II. 67., 1498. okt. 23.). Höflechner: *Die Gesandten*, 368. (22.09), 459. 1500. szept. 10-én Vegliából Velencébe írt jelentésben említették, hogy Lónyai Albert zenggi kapitányként a magyar király követe (volt) a pápánál (Sanuto III. 792., Sanuto/Wenzel I. 144., 1500. szept. 17.); a két adat és összekapcsolásuk bizonytalan.
37. *Lengyelország*, 1499. jan. *Battyányi Boldizsár; Kálmáncsehi Domokos; Bacskai Miklós – Közreműködés a lengyel-moldvai békekötés előkészítésében*. II. Ulászló nevében 1498. dec. 8-án Battyányi számára királyi perhelasztólevelet adtak ki a követ lengyel missziója idejére a szlavón bánnak, ill. a megyei sedriáknak és egyházi bíróságoknak címezve (DL 101792.). Főgel: *II. Ulászló*, 120.; Höflechner: *Die Gesandten*, 370. (22.3, nem említi e követséget), 371. (22.5), 372. (22.10), 373. (22.14), 459.; E. Kovács: *Egy törökellenes szövetség*, 51.
38. *Oszmán Birodalom*, 1499. febr. 20. – márc. 7., *ismeretlen* – Tárgyalás a Portán a fegyverszünet meghosszabbítása ügyében és a határ menti kártételek miatt. Febr. 20-án érkezett meg két magyar követ Isztambulba (egy Perából 1499. febr. 25-én Candiába írt levél szerint, Sanuto III. 703–704., 1499. máj. 19.). A Portára delegált velencei követ márc. 2-i jelentése szerint a szultán csak márc. 5-én tudja fogadni, mert aznap akarja a magyar követséget hazabocsátani (Sanuto II. 599., 1499. ápr. 9.). Márc. 7-én még ott tartózkodik a magyar, a lengyel és a rodoszi követ is (egy onnan ekkor Raguzába, majd onnan márc. 27-én Velencébe továbbított értesülés szerint [Sanuto II. 658., Sanuto/Wenzel I. 39., 1499. ápr. 28.]). Márc. 15-én a velenceiekkel is megkötötte a szultán a békét (Sanuto II. 702., 1499. máj. 19.) A hazatérő velencei követ záró beszámolójában is említette általánosságban a magyar követeket („oratori”; Sanuto II. 699., 1499. máj. 19.). Aug. 7-én Raguzában úgy tudták, hogy a magyar követ gazdag ajándékokkal tért haza (Sanuto II. 1154., Sanuto/Wenzel I. 80., 1499. aug. 27.). Höflechner: *Die Gesandten*, 368. (22.010), 460.
39. *Moldva*, 1499. máj. 26. – aug. 9. *Cobor Imre – Közvetítő tárgyalások a moldvai-lengyel vitában, és közreműködés a békekötésben*. Áprilisban II. Ulászló rögzítette a kérdésben álláspontját és szándékát, ill. a közös törökellenes védekezést (Materiały, 65–69., a közölt irat datálatlan, a kiadásban máj. 15-re keltezik, ám a szövegben említik a Szt. György-napra [ápr. 24.], Budára vagy Pestre tervezett magyar országgyűlést, uo. 67.), majd máj. 26-án menlevelet adott Cobornak, aki a Budára küldött moldvai követtel együtt utazott ki (Cod. epist. III. 489.). Egy aug. 9-i magánlevél szerint küldetése sikeres teljesítése után nemrég visszaérkezett

- Budára (DL 104082., az adatot C. Tóth Norbertnek köszönöm). Visszaérkezését II. Ulászló 1500. nov. 23-i János Albert lengyel királyhoz írt levele is általánosságban említi (Cod. epist. III. 489.). Valószínűleg erre a követségre vonatkozik az 1503. évi tárgyalásokon Cobor emlegetése bizonyos „Alwincz” társaságában (Akta Aleksandra, 355.; Neumann: *A Korlátköviek*, 45. 254. jegyz.; DL 88836.).
40. *Oszmán Birodalom*, 1500. márc. – ápr., ismeretlen (több követ?) – Egy kisebb rangú küldött („uno messo”) négyfős kísérettel márc. 7-én érkezett Edirnébe (márc. 20-i levél Perából, Sanuto III. 373., 1500. jún. 5.), majd ápr. 6-tól a két francia és az egy rodoszi követtel együtt elkísérte a szultáni udvart Moreába, 8-án kaptak audienciát, majd 14-én elbocsátotta őket a szultán, visszatértek Isztambulba; a magyar követ kérte a szultánt, kössön békét Velencével (máj 3-i magánlevél Isztambulból, Sanuto III. 460., 1500.). Höflechner: *Die Gesandten*, 368. (22.011), 460. Lásd még Óváry I. 881., 883., 886., 888. sz.
41. *Róma*, 1500. ápr., *alsólendvai Bánfi Miklós* – 1500. ápr. 19-én jelen volt a Szent Péter-bazilikában a pápa által celebrált húsvéti misén, több követ társaságában. *Johannis Burckardi Liber Notarum*. A cura di Enrico Celani, II. Città di Castello, 1913. (Rerum Italicarum Scriptores, nuova ed. 32/1) 215., ez alapján E. Kovács P.: Magyarország és Nápoly politikai kapcsolatai a Mátyás-korban. In: *Tanulmányok Szakály Ferenc emlékére*. Szerk. Fodor Pál – Pálffy Géza – Tóth István György. Bp., 2002. 245. Lásd a 23. sz. végét.
42. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1500. máj. – júl. *Nikolaus Rosenberg; ismeretlen további követ(ek)* – Rosenberg a lengyel és magyar király közös követe volt Augsburgba. Máj. 16-án mint lengyel követ beszédet mondott (Cod. epist. III. 473–476.), a római király erre adott válaszában a magyar király követének is titulálta (datálatlan, uo. 476–478., latin kivonata: *Materiały*, 99–102.). A budai velencei követe máj. 25–26-i levelei szerint II. Ulászló két követet küldött a birodalmi gyűlésre a törökellenes hadjárat megsürgetésére (Sanuto III. 382., Sanuto/Wenzel I. 115., 1500. jún. 9.; a császári választ teljes szöveggel közli Sanuto III. 983–984.; Sanuto/Wenzel I. 178–181.). Júl. 19-én név nélkül említik a magyar követet (egy Gradiskából, júl. 27-én küldött levél átvett értesülése, „l’orator di Hongaria”; Sanuto III. 686., 1500. aug. 29.). Az augsburgi velencei titkár júl. 23-i levelében beszámolt a birodalmi gyűlés határozatairól, hogy a magyar és lengyel király két követe törökellenes segítséget jöttek kérni, a lengyel hazatért, a magyar–cseh királytól azonban jött egy újabb küldött („messo”), aki közölte, hogy II. Ulászló nem állapodott meg Velencével (Sanuto III. 565., 1500. júl. 30.). Höflechner: *Die Gesandten*, 369. (22.013), 460.
43. *Oszmán Birodalom*, 1500. jún. – aug., ismeretlen (két követ) – Közvetíteni próbáltak a hadban álló Velence és II. Bajezid között. A peloponnészoszi Modone erőd aug. 9-i kapitulációja után két magyar követ jelent meg a szultán táborában, kérve a Velencével való békekötést (szept. 12-i levél Gia szigetről, Sanuto III. 950–951., 1500. okt. 20.). Höflechner: *Die Gesandten*, 460.
44. *Franciaország*, 1500. júl. – dec. 10. *Jiří z Bešín [Besseni György]* – A törökellenes liga és a király házasságának előkészítése. Adataink ellentmondások; két külön

követségről lehet szó. Júl. 14-én II. Ulászló törökellenes szövetségi szerződést kötött XII. Lajossal (a szövetséglevél: ANF J 458. nr. 11., Kont: *Bibliographie*, 242. szerint; kiad. *Corps universel diplomatique du droit des gens*. Par J. Du Mont. Amsterdam – La Haye, 1726. III/2. 442–444., korábbi kiad. alapján, ez után közölte Katona XVIII. 245–261.). A budai velencei követek júl. 16–17-i jelentései szerint a francia követek hazaindultak, II. Ulászló belépett a ligába, de a ratifikálást és a törökellenes hadjárat megszervezését a király Franciaországba küldendő követe fogja intézni (név nélkül; összevonna ismerteti Sanuto III. 567., 1500. júl. 29.). A budai velencei követek júl. 30-i levele szerint aznap elindult egy magyar „nontio” négy lóval Milánóba, onnan a francia követekkel együtt Franciaországba; célja, hogy a francia hercegnőket megnézze és festményt kapjon róluk, továbbá megszerezze a roueni bíboros támogatását Bakóc bíborosi kinevezéséhez (Sanuto III. 596., Sanuto/Wenzel I. 133. 1500. aug. 9.). A követ aug. 14-én szállt meg Velencében, Sanuto maga is felkereste a szállásán (Sanuto III. 630., Sanuto/Wenzel I. 133., e szerint olasz és festő; ennek alapján Kniewald Felix Petanciusszal azonosította). Szept. 29-én a hazatérő francia követekkel együtt érkezett Blois-ba, a francia udvarba II. Ulászló követe („orator”), hogy Anne de Foix hercegnőt megtekintse (Sanuto III. 890., 1500. okt. 9.). Nov. 28-án Velencében az ottani francia követ közléséből úgy tudták, hogy a követ („messo”) hazaindult a festményekkel (Sanuto III. 1111.). Dec. 10-én érkezett meg Budára, de személyesen nem látta a kiszemelt hercegnőket(!), viszont a francia király pártolja a törökellenes hadjárat tervét („nontio” név nélkül; a budai velencei követek dec. 15-i jelentésében, Sanuto III. 1245., 1501. jan. 2.), a festményeket mindenesetre magával hozta, a királynak nem tetszettek („Zorzi Boemo” néven említi a budai velencei követ dec. 23-i jelentésében, Sanuto III. 1267., Sanuto/Wenzel I. 217., 1501. jan. 9.). Höflechner: *Die Gesandten*, 372–373. (22.11), 459.; E. Kovács: Magyar–francia, 172.; Györkös: II. Ulászló házassága, 96–98.; Bárány: Les représentations, 188–189.; Györkös: *Reneszánsz utazás*, 2016, 22–29.

45. *Oszmán Birodalom*, 1500. aug., ismeretlen – Átadták II. Bajezidnek a hadüzenetet. Höflechner: *Die Gesandten*, 369. (22.015), 460.
46. *Német-római Birodalom* [császár], 1500. nov.–dec. *Sámkfalvi Antal*; *Podmanicki János* – Okt. 9-én a budai velencei követek több, a birodalomba küldött követet említenek általánosságban (Sanuto III. 985–986., Sanuto/Wenzel I. 181., 1500. okt. 28.). Az 1500. okt. 27-i velencei tanácsülésen, a francia és pápai követek közös audienciáján általánosságban szóba került, hogy a magyar királynak követei tartózkodnak I. Miksánál (Sanuto III. 979., Sanuto/Wenzel I. 174.). Höflechner: *Die Gesandten*, 373. (22.16), 374. (22.19), 460.; Naschenweng: *Beiträge*, 147. (6.08), 148. (6.10), Anhang IX.; Hlavačková: *Diplomat*, 2011, 34.
47. *Róma*, 1500. nov. – dec. *Alexander de Servis Fiorentinus* – 1500. szept. 10-én II. Ulászló válaszeletet írt a pápához, e szerint megbízta nevezett familiárisát, akit a pápa is jól ismer, hogy szóban számoljon be öszentségének (teljes szöveggel közli Sanuto III. 980–982., Sanuto/Wenzel I. 178., 1500. okt. 27.). Királyi küldöttként („messo”) 1500. nov. 12-én kérte Bakóc Tamás számára a pápától a bíborosi kalapot (említve a

- római velencei követ e napi levelében, Sanuto III. 1026., Sanuto/Wenzel I. 188., 1500. nov. 19., az adat idekötése bizonytalan). 1500. dec. 31-én a római velencei követet felkereste a magyar királyi követ, és Beatrix hazatéréséről tárgyalt vele („nuntio”; Sanuto III. 1257., Sanuto/Wenzel I. 216. 1501. jan. 6.). 1501. jan. 18-án is említenek egy római ágenst (Sanuto IV. 655.). Höflechner: *Die Gesandten*, 370. (22.017), 459.
48. *Moldva*, 1501. jún. *Cobor Imre* – Miközben a moldvai vajdához utazott, Váradon a káptalan emberei megtámadták, ezért késedelmet szenvedett. Nem tudjuk, a követség megvalósult-e. Iványi: Adalékok, 173–174. = DL 21478.
- 48a. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1501. júl. – aug., ismeretlen – A milánói velencei követ júl. 27-i jelentése szerint a nürnbergi bir. gyűlésen (pontosabban a rövid életű bir. kormányzat [Reichsregiment] tanácskozásán [Regimentstag], 1501. júl. 25. – szept. 9.) magyar–cseh királyi követek is jelen vannak (Sanuto IV. 72., 1501. júl. 4.). Lanzer: *Die Gesandten*, 257. (10.19, pontatlanul úgy értelmezi, hogy a svájciak a magyar követséget is várják Nürnbergből a saját gyűlésükre).
49. *Lengyelország*, 1501. júl. 25. – aug. *Sigismund Kurzbach von Trachtenberg* – Júl. 25-én II. Ulászló testvéréhez, Jagelló Frigyes bíboroshoz, gnieznói érsekhez küldte mint tanácsosát, hogy János Albert halála után a legfiatalabb öccsüket, Zsigmondot ajánlja lengyel királynak (Akta Aleksandra, 12.). A követ pontos neve Frigyes bíboros aug. 20. körülre keltezhető válaszleveleiből derül ki (uo. 16–18.).
50. *Franciaország*, 1501. szept. 19. – 1502. jún. *Bacsikai Miklós; Telegdi István; Jiři z Bešín [Besseni György]* – II. Ulászló házasságával és a törökellenes koalíció megkötésével kapcsolatos tárgyalások (folytatása Angliában, lásd 54. sz.); Velencén át tértek haza a királynét kísérve (lásd 56. sz.). A budai velencei követek 1500. szept. 13-i levelében nevesítik Bacskait a király Franciaországba menő követeként (Sanuto III. 867., Sanuto/Wenzel I. 155., 1500. okt. 3.). Ugyanezek a velencei követek szept. 18-án beszéltek is Bacskaival (Sanuto III. 868., Sanuto/Wenzel I. 156., 1500. okt. 4.). A franciaországi velencei követ 1500. okt. 4-i jelentése szerint a francia király II. Ulászló két követét várja a szövetségkötéshez (Sanuto III. 913–914., Sanuto/Wenzel I. 163. 1500. okt. 15.). II. Ulászló nov. 23-i, János Albert lengyel királyhoz írt levele szerint ekkor már elő volt készítve a követség, több követtel; kérdezte, hogy a lengyel király küld-e külön követet (Cod. epist. III. 489.). Bacsikai dec. 23-án még mindig Budán várta a lengyel követeket, hogy együtt mehessenek (a budai velencei követ jelentésében, Sanuto III. 1267., Sanuto/Wenzel I. 217., 1501. jan. 9.). A francia király 1501. február 12-én úgy vélekedett, hogy már nem is jönnek követek (Sanuto III. 1451., Sanuto/Wenzel I. 244., 1501. febr. 24.). II. Ulászló azonban 1501. febr.-ban levélben szabadkozott, hogy a követséget küldeni fogja (Sanuto III. 1486., Sanuto/Wenzel I. 248., 1501. márc. 2.). A követek instrukciója végül 1501. márc. 16-án kelt (ANF J 432. no. 26a.). A követség szeptemberben Velencén keresztül ment Franciaországba (Óváry I. 926. 927. sz., utóbbi, szept. 19-i adat szerint a követséget 3000 arany terhére a velencei hadisegélyből finanszírozták). Bacsikai és Telegdi közös, és Jiři z Bešín külön megbízólevelét II. Ulászló 1501. szept. 16-án, Tolnán állította ki (előbbit két, utóbbit egy példányban), ezt utánuk küldte

- (ANF J 432. no. 25. és ADLA E 125. no. 3–4. = Memoria Hungariae 23101–23102., 23103–23106. sz.). A három követ okt. 17-én érkezett Velencébe, ahol elszállásolták őket, és a *Signoria* előtt is tiszteletüket tették (Sanuto IV. 170.). Okt. 16-án már Veronában voltak (mindhárom nevesítve, uo. 171.); Velencében okt. 23-án fel is vették (nevükben?) a pénzt (Óváry I. 929. sz., lásd még 930., 931. sz.). 1501. dec. 5-én érkeztek meg Orléans-ba, a házassági szerződés 1502. márc. 23-án kelt (ADLA E 125. no. 6. = Memoria Hungariae 23109–23111. sz.). 1502. ápr.–máj.-ban utaznak Angliába, majd tértek vissza (lásd 54. sz.). 1502. júl. 31-én érkeztek vissza a királynéval együtt Velencébe, mindhármukat név szerint említik (Sanuto IV. 287–288., Sanuto/Wenzel II. 16.). Aug. 7-én a királyné nem, de a francia és magyar követek közösen jelentek meg a tanács előtt (Sanuto IV. 298.). Aug. 12-én a királyné és a követek velencei tartózkodásának költségeit a király kontójára rendezték; aug. 16-án a királyné hajón indult Zenggebe, a követek (a küldöttség) a szárazföldön, Trevisón keresztül (Sanuto IV. 301.). A budai velencei követ 1503. okt. 15-i jelentése szerint Jiří z Bešín („Zorzi Boemo”) nagyon beteg, halálán van (Sanuto V. 241., Sanuto/Wenzel II. 94., 1503. nov. 2.). Főgel: II. Ulászló, 114–115., 123.; Höflechner: *Die Gesandten*, 369–370. (22.016, pontatlan rekonstrukció), 370–371. (22.3), 459. (téves év); Lanzer: *Die Gesandten*, 244. (10.01), 246. (10.04), 253–254. (10.16, Telegdi téves azonosításával); E. Kovács: Egy törökellenes szövetség, különösen: 49–51. és 59. 38. jegyz.; E. Kovács: Magyar–francia, 172–173.; Györkös: II. Ulászló házassága, 99–100.; Bárány–Györkös: A fehér rózsza, 419–20.; Bárány: *Les représentations*, 190–193.
51. *Lengyelország*, 1501. dec. 18., ismeretlen (több követ) – Magyar–cseh királyi követek tiltakoztak amiatt, hogy a lengyel királyválasztásnál nem vették figyelembe II. Ulászló király jogait, és hogy Litvániát egyesíteni szándékoznak Lengyelországgal, anélkül hogy II. Ulászló és öccse, Zsigmond herceg jogait figyelembe vennék. A követek nevét és számát nem ismerjük; csak a követi előterjesztés és az arra adott királyi és szenátusi válaszok másolatai ismertek (Akta Aleksandra, 42–46., nr. 45/a: a követek előterjesztése; uo. 43–45., nr. 45/b: a lengyel király privatim válasza, követküldést ígér a kérdés tisztázására; uo. 45., nr. 45/c: a király második, nyilvános válasza a követek ismételt tiltakozására; uo. 45–46., nr. 45/d: az urak válaszai). (A datáláshoz: Zsigmond herceg 1501. dec. 18-án érkezett Budáról Krakkóba, feltehetőleg a követekkel együtt. Akta Aleksandra, 42. 1. jegyz.). Az ügy folytatására lásd a lengyel követek 1502. áprilisi kromeříži tárgyalásait, ebben ugyancsak név nélkül utalnak a korábbi magyar követekre (uo. 75., nr. 69/a).
52. *Rodosz*, 1501. dec. – 1502. jan. 2. *Felix Petancius* – A rodoszi nagymesternek a magyar királyhoz írt válaszlevele szerint megjött a magyar király Félix nevű követe, és aznap átnyújtotta a király levelét és a megbízólevelet (Giacomo Bosio: *Dell'istoria della sacra religione et ill[ustrissi]ma militia di San Giovanni Gierosolimitano*. Parte prima. Roma, 1594. 455–456., [a levél olaszul] Rodosz, 1502. jan. 2.). Kniewald: *Feliks Petančić*, 24–27.
53. *Moldva*, 1502. ápr. *Miklós futár* – Szentgyörgyi-Bazini Péter gróf, erdélyi vajda e napon megparancsolta Beszterce városának, hogy a király megbízásából a moldvai

- vajdához az ország ügyeiben küldött Miklós futárt („Nicolaum cursorem”) egy magyarul és oláhul tudó tolmáccsal és lóval lássák el, utóbbit visszatértében visszaadja. DF 247442. (Kiad. Hurmuzaki: Documente XV/1. 157., kivonata: Berger I. 117–118., 402. sz.).
54. *Anglia*, 1502. ápr.–máj. *Bacsikai Miklós; Telegdi István* – Pénzbeli támogatást kértek VIII. Henrikől, aki ezt a törökellenes szövetség ratifikálásától tette függővé és nem fizetett. Lásd VIII. Henrik törökellenes ligával kapcsolatos ajánlatát II. Ulászlóhoz, Richmond, 1502. máj. 20. (Akta Aleksandra, 95–97.), ill. Sándor lengyel királyhoz, Richmond, 1502. máj. 30. (uo. 97., ebben név szerint megnevezi a magyar követeket). Lanzer: *Die Gesandten*, 257–258. (10.20, név nélkül); E. Kovács: Egy törökellenes szövetség, 49., 52–53.; Györkös: II. Ulászló házassága, 99–100.; Bárány–Györkös: A fehér rózsza, 419–420.; Bárány: Les représentations, 193–195.
55. *Lengyelország*, 1502. júl. 12. körül – aug. *Szántai Zsigmond* – Instrukciója szerint feladata a lengyel királyi család tagjait (János Albertet, az özvegy anyakirálynét és a mostani királynét, Frigyes bíborost, és hűgát) meghívni II. Ulászló esküvőjére, egyúttal mentegetőzni a meghívás késedelmes volta miatt; saját moszkvai missziójának (lásd 58. sz.) célját, a felek összebékítésének tervét vázolja, és ehhez tájékoztatást is kérjen (Akta Aleksandra 107–108., az instrukció datálatlan; keltezését a kiadók a Velencébe a menyasszonyért küldött delegáció odaérkezééhez viszonyítva állapították meg két héttel korábban). 1502. aug. közepén Frigyes bíboros Sándor királyhoz írt levele szerint Szántai két nap múlva indul innen, tőle hozzá (uo. 137.). Egyidejűleg Frigyes és a lengyel királyi tanácsosok a litván tanácsosokat is informálták Szántai utazásáról és úti céljáról (uo. 138–139.). Szept. 25-én Sándor lengyel király arról is beszámolt Frigyes bíborosnak Minszkből írt levelében, hogy nála járt Szántai magyar követ és valóban meghívta őt is II. Ulászló esküvőjére (uo 153.).
56. *Velence*, 1502. júl. – aug. *Újlaki Lőrinc; Szatmári Ferenc; Szentgyörgyi-Bazini Tamás; Ország Mihály; bajnai Bot András; Bátor György* – Anna leendő királynét üdvözlő magyar küldöttség, Padováig mentek elé. A kíséret II. Ulászló szerint 1000 lovasból állt (Akta Aleksandra 107.). Thaddeo Lardi egri püspökségi kormányzó szerint ki lett jelölve a győri püspök [Szatmári Ferenc], a csanádi püspök [Csáki Miklós], Újlaki Lőrinc herceg, Bátor György, Szentgyörgyi-Bazini Tamás gróf, Bot András, egy „Korlát” nevű [Korlátkövi Osvát], aki a követség expeditora és adminisztrátora lesz, továbbá rajtuk kívül 20-20 magyar és cseh főúr és 600 lovas vonul majd a herceghez elé (Buda, 1502. márc. 20., Vestigia.hu, OTKA 81430 online adatbázis, infocus: 25. sz. MTA KIK Ms 4999/2,6.; kivonata: Óváry I. 942. sz. [a neveket nem említi]). Az összetétel végül változott. A delegáció júl. 14-én Trevisóban volt már, a velencei Pregadi tanács intézkedéseket hozott a fogadásukra, e szerint létszámuk hét követ és 400 lovas, de név szerint csak Újlaki Lőrinc herceget említették (Sanuto IV. 283., Sanuto/Wenzel II. 12., 1502. júl. 14.). Ugyanezen a napon már meg is érkeztek Velencébe, hat név szerint nem említett magyar követ (Sanuto IV. 291., Sanuto/Wenzel II. 12., 1502. júl. 14.). A királyné júl. 31-én érkezett velencei területre (Sanuto III. 287.). Aug. 7-én a

királyné nem, de a francia és magyar követek közösen jelentek meg a tanács előtt (Sanuto IV. 298.). A követek aug. 11-én és 17-én kölcsönt vettek fel a Signoriától (Óváry I. 956. sz., vö. aug. 12. a költségeket a király kontójára rendezték, Sanuto IV. 301.). Aug. 16-án a királyné hajón indult Zenggebe, a követek (a küldöttség) a szárazföldön, Trevisón keresztül kértek engedélyt a távozásra (Sanuto IV. 301.). Pierre Choque a kíséret tagjai között megnevezte még a következőket: „Jean Mathus baron”, „mesire Georges Gepsista”, „Jehan Bethelin” és „Joan Capolain”. Györkös: *Reneszánsz utazás*, 101., 43. Azonosítása szerint ezek Matucsinai János, Besseni György [Jiří z Bešín], Turzó János, valamint Capellanus János francia humanista lennének. Az azonosításokat Besseni kivételével nem tartom meggyőzőnek: a főurak csehek is lehetnek; a „capolain” [káplán] pedig itt főpapot is takarhat, e személy Gosztonyi János győri püspök is lehet. A Bretagne-féle beszámoló szerint a kíséret tagjai még Corvin János herceg és Frangepán Bernardin (Györkös: *Reneszánsz utazás*, 131., fordítása 154–155.). E személyeket nem vettem fel az azonosított követek közé. Fögel: *II. Ulászló*, 124.; Lanzer: *Die Gesandten*, 255. (10.17, Újlaki), 258. (10.21); E. Kovács: *Magyar–francia, 174.*; Györkös: *II. Ulászló házassága*, 100. (nem sorolja fel a neveket); Choque 1. 175–176. Bacsikai Miklóst is felsorolja, ő a 49. és 52. sz. missziók miatt érintett, lásd ott; Györkös: *Reneszánsz utazás*, 28., 42–43., 101.

57. *Oszmán Birodalom*, 1502. szept. – nov., ismeretlen – II. Ulászló már 1502 júliusa előtt kért útlevelet követe számára, de nem tudjuk, hogy 1502-ben küldött-e tárgyalni valakit (Hersekzáde Ahmed pasa levele Andrea Gritti dózséhez, 1502. júl. 5., *A XIV–XVI. századi magyar történelem bizánci és kora újkori görög nyelvű forrásai. Fontes Byzantini et Postbyzantini ad res regni Hungariae in saeculis XIV–XVI gestas pertinentes*. Összegyűjt., ford., bev. jegyz. Baán István. Bp., 2013. 458.). Adatainkból valószínű, hogy egy nádor által küldött, esetleg királyi felhatalmazással is bíró kövevről van szó. Szept. 20-án, Raguzában úgy tudták, hogy magyar követek mennek a Portára (Sanuto IV. 350., 1502. okt. 11.). A budai velencei követek szept. 25. – okt. 2. közötti leveleik valamelyikében jelentették, hogy a király követet akar küldeni a szultánhoz okt. 3-án (Sanuto IV. 444., Sanuto/Wenzel II. 25., 1502. nov. 3.). Okt. 20-án ugyanők jelentették, hogy a nádor követe van Isztambulban a hét évre szóló fegyverszünet tárgyában (Sanuto IV. 415., Sanuto/Wenzel II. 24., 1502. nov. 2.). Ezt megerősíti, hogy Ahmet pasa a velencei titkárral folytatott tárgyalásakor utóbbi 1502. dec. 11-i jelentése szerint úgy nyilatkozott, hogy volt náluk egy magyar báró, és nem a király által küldött követ (Sanuto IV. 651–652., 1503. jan. 23.). E követ okt. legvégén indulhatott visszafelé, mert a rodoszi velencei követ nov. 2-i jelentése szerint egy magyar követ volt Isztambulban, akit tisztelen fogadtak, és már hazaindult (Sanuto IV. 641., 1503. jan. 21.). A királyi udvarban a követküldést végül 1502. nov. 4-én döntötték el, 5-én pedig a velencei követ már tudta, hogy „don Martin” lett kijelölve, aki kellően tapasztalt, és már korábban is volt követ (e követségre lásd 61. sz., Sanuto IV. 472., Sanuto/Wenzel II. 27–28., 1502. nov. 22.). A budai velencei követ dec. 6-i jelentése szerint Bakóc küldöncöt vár a törökhöz küldött követtől (Sanuto IV. 563., Sanuto/Wenzel II. 34., 1502. dec. 23.). Egy dec. 10-i, és Raguzából

1503. jan. 11-én továbbított értesülés szerint a magyar követ Isztambulban volt már (Sanuto IV. 649., Sanuto/Wenzel II. 40., 1503. jan. 23.). Az isztambuli velencei titkár dec. 31-i jelentése szerint a nádor küldötte volt ott; „Charzego” basától pedig azt a tájékoztatást kapta, hogy a magyar (nádori) követ a törökkel együtt megy Szendrő felé (Sanuto IV. 668., 1503. jan. 26.). Ennek megfelelően 1503. jan. 5-én és 13-án, Budán is várták a magyar küldött visszatértét egy török követtel együtt (Sanuto IV. 628., 674., Sanuto/Wenzel II. 38., 42., 1503. jan. 18., 28.). Jan. 29-én a magyar (nádori) küldött már eljött és a török követtel Szendrő felé tartott, a király a követségre Cobort akarja megbízni (Bakóctól kapott tájékoztatás a budai velencei követ febr. 1-i jelentésében, Sanuto IV. 733–734., Sanuto/Wenzel II. 43., 1503. febr. 16.). A budai velencei követ febr. 8–11-i jelentései szerint a visszatérő követ febr. 6-án megérkezett, a török követ pedig febr. 15-re ért Szendrőbe (Sanuto IV. 755., Sanuto/Wenzel II. 50. a „ritornar” szót kihagyva, 1503. febr. 24.). Lanzer: *Die Gesandten*, 258–259. (10.22).

58. Moszkva, 1502. szept. 20. – 1503 eleje, *Szántai Zsigmond* - Előzménye: 55. sz. Instrukciója 1502. szept. 20. körül kelt Minszkben (Akta Aleksandra 146–151., magyar és lengyel-litván közös instrukció, ezek szerint a magyar királyén kívül VI. Sándor pápa és Pietro Isvalies legátus leveleit is át kell adnia, uo. 147.). Feladata a pápa nevében békére hangolni a cárt, mivel a magyarok és a lengyelek az orosz háború miatt nem támadhatnak teljes erővel a törökre. Szept. 25-én, Minszkből Sándor lengyel király arról írt testvéréhez, Frigyes bíboroshoz, hogy Szántait továbbküldte a moszkvai nagyfejedelemhez, mellé rendelt egy jegyzőt és „generosum Georgium capitaneum in Kolo” mint tolmácsot (uo. 154.). E kísérelőkről a királynak a lengyel kormánytanácsosokat értesítő leveléből is értesülünk (Minszk, 1502. szept. 20. és 30. között, amely szerint Szántai szept. 19-én indult el két tolmáccsal, „uno Hungaro Georgio capitaneo Colensi, altero latino Theodorico notario”, uo. 160.). Nov. 11-én, Vilnóból [Vilnius] a lengyel király újabb kiegészítő utasítást küldött a Szántaival együtt utazó „Georgius de Paludia tenutarius Colensis és Theodoricus Prziбранowski notarius” számára, ill. egy levelet Szántainak. Mivel nem várta meg a számára küldendő menlevelet, Jakob Kuncowicz litván tanácsost küldte hozzá ezzel (uo. 194–195., nr. 129/a–c.). Georgius de Paludia kolói kapitányt különben Sándor lengyel király II. Ulászlóhoz küldte követeként 1503. júl. 10-i vilnai megbízólevelével, amelyben említette Szántai melletti, előző évi tolmácskodását, mivel ő magyarul is tud (uo. 298., nr. 175/3. sz.). 1502. szept.-ben Szántait II. Ulászló követeként fogadta III. Iván cár; Szántai a megbízólevél átadását követő ceremónián részegre itta magát, ezért a másnapi audiencián tolmácsa helyettesítette. A cár nem ígért semmit (Márki Sándor: *Orosz-magyar érintkezések Mátyás és a Jagellók korában. Erdélyi Múzeum* 10 [1893] 562.; Szili Sándor: *Hunyadi Mátyás szövetsége és a „magyarkérdés” az orosz diplomáciában a 15–16. század fordulóján. Századok* 143 [2009] 794. 146. jegyz., lásd még Tardy: *Beyond*, 100.; uő: *Régi magyar követjárások*, 66.). A fogadás tényét Kosáry: *Magyar külpolitika*, 24. is említi, 1503-as évszámmal. Erazm Ciołek lengyel királyi követ 1503. máj. 23-i, II. Ulászló előtt elmondott beszédében arról is szólt, hogy

- bár Szántaiék bizonyos időtartamra az orosz féllel békét kötöttek, a cár a moldvai vajdával együtt a tatárokat és más ellenségeket mégis a lengyel király ellen hangolta (Akta Aleksandra 284.).
59. *Róma*, 1502. dec. – 1503. febr. 6. *Beriszló Péter* – 1502 végén küldték a magyar-oszmán béke pápai jóváhagyásának kieszközlésére. A budai velencei követ dec. 6-i jelentése szerint Bakóc várt vissza küldöncöt a törökhöz küldött (valószínűleg nem királyi) követtől (lásd 57. sz.), és a kapott információk függvényében küldik Beriszlót Rómába (Sanuto IV. 563., Sanuto/Wenzel II. 34–35., 1502. dec. 23.). Beriszló 1503. jan. 18-án érkezett meg Rómába, a pápai audienciára egy másik magyar megbízottal („con l’ualtro agente ungaro”) jött; az utóbbi kiléte ismeretlen, de valószínűleg nem királyi követ (Sanuto IV. 655., 1503. jan. 23.). 1503. febr. 6-án Beriszló megkapta a pápai brévéket és az engedélyt a hazautazásra. Fraknoi II. 262–263.; Fögel: *II. Ulászló*, 120.; Lanzer: *Die Gesandten*, 245–246 (10.03, Beriszló), 259. (10.23., az ismeretlen ágens).
60. *Moldva*, 1502. dec./1503. jan. – febr. *Cobor Imre* – Kiküldését már 1502 nyár végén eldöntötték, mert II. Ulászló 1502. szept. 2-án általános perhelasztást adott számára missziója idejére (DL 21132.), ebből következően már 1502 késő őszen vagy decemberében mindenképp elindulhatott. 1503. márc. 3-án már visszaért Budára az István fejedelemmel [Ștefan cel Mare] folytatott, a lengyel királlyal való megegyezést előkészítő tárgyalásból (Sanuto/Wenzel II. 69. [a kritikai kiadás IV. kötetében nem fellelhető], 1503. márc. 22.).
61. *Oszmán Birodalom*, 1503. márc. – nov. 3. *Cobor Márton* – Hétéves fegyverszünet megkötése a szultánnal. Budán a követküldést már 1502. nov. 4-én eldöntötték, 5-én pedig a velencei követ már tudta, hogy „don Martin” lett kijelölve, aki kellően tapasztalt, és már korábban is volt követ (Sanuto IV. 472., Sanuto/Wenzel II. 27–28., 1502. nov. 22.). Velencében, 1503. jan. 27-én arra utasítják isztambuli képviselőjüket, hogy ne induljon vissza hamarabb, mint a várt magyar követ (Sanuto IV. 671.), mivel közösen kell a két követnek eljárnia (II. Ulászló is ezt az utasítást adta, lásd Sanuto IV. 792., Sanuto/Wenzel II. 55.). 1503. jan. 29-én II. Ulászló már megbízta Cobort, hogy a korábbi magyar küldött (lásd 57. sz.) visszaérkeztét követően induljon Nándorfehérváron át Isztambulba a fegyverszünet megkötésére (Bakóctól kapott tájékoztatás a budai velencei követ febr. 1-i jelentésében, Sanuto IV. 733–734., Sanuto/Wenzel II. 43., 1503. febr. 16.), ill. Nándorfehérvárig menjen az előző követ és a Budára utazó oszmán követ elé (a budai velencei követ febr. 6-i jelentése szerint; Sanuto IV. 755., Sanuto/Wenzel II. 50., 1503. febr. 24.). A budai velencei követ febr. 15-i és 22-i jelentései szerint azonban Cobor febr. 15-én Szatmári György váradi püspökkel még Esztergomba ment, hogy a kapott instrukcióról egyeztessen Bakóccal is, 16-án visszatért Budára a szerződéstervezet pontjaival (Sanuto IV. 792., Sanuto/Wenzel II. 54–55.). Ténylegesen csak az után indult, miután Budán már a király és a szultán követe megállapodtak febr. 22-én (a szerződéstervezet pontjait közli Sanuto/Wenzel II. 56–62. [a kritikai kiadásból hiányzik], ill. *Jajcza (bánság, vár és város) története (1450–1527)*. Írta és bev. Thallóczy Lajos, az oklevéltárat szerk.

- Horváth Sándor. Bp., 1915. [Magyarország melléktartományainak oklevéltára 4] 167., = DL 3498.). Márc. 25-én már Isztambulban tartózkodott (Sanuto V. 26., 1503. ápr. 27.). A fegyverszünetet ápr. 26-án kötötte meg Isztambulban (hivatkozik rá a budai velencei követ a nov. 25-i jelentésében, Sanuto V. 588., Sanuto/Wenzel II. 105., 1503. dec. 22.), máj. folyamán az isztambuli velencei titkár egy levelet adott át neki (datálatlan jelentés, Sanuto V. 58., 1503. júl. 13.). A szerződés végül aug. 20-án kelt (Sanuto/Wenzel II. 81–89. [a kritikai kiadásban nem fellelhető]). A békeszerződés irategyütteséről Papp: Az Oszmán, 89–90. 11. jegyz., 91. (további jelzettekkel). Szept. 25-én a budai velencei követ úgy tudta, hogy Cobor részéről a békekötés óta levél vagy hír nem jött Isztambulból (Sanuto V. 140., Sanuto/Wenzel II. 91., 1503. okt. 7.). A budai velencei követ okt. 5-én jelentette, hogy Cobor a hazaút közben megbetegedett (ugyanekkor a másik magyar követre is utal, lásd 65. sz.; Sanuto V. 195., Sanuto/Wenzel II. 93., 1503. okt. 23.). Nov. 3-án ugyanő jelentette, hogy Cobor már visszaérkezett, bár útközben megbetegedett (Sanuto V. 345., Sanuto/Wenzel II. 95., 1503. nov. 18.). Dec. 2-án a hazatérő isztambuli velencei követ („orator”) záróbeszámolójában is említett név nélkül a nyári időszakra visszatekintve egy magyar küldöttet (Sanuto V. 450., Sanuto/Wenzel II. 97.). Lásd még Fodor-Dávid: Magyar–török, 198. 22. jegyz.; Lanzer: *Die Gesandten*, 244. (10.02, szerinte Bélai Barnabás is a követség tagja), 255–256. (10.15, kissé zavarosan).
62. *Velence*, 1503. aug. 21. – szept. 3. *Lónyai Albert* – Hírül vitte Anna királyné szerencsés szülésének hírért, ezért a *Signoria* aug. 21-én megajándékozta (Óváry I. 982. sz.). Szept. 3-án átvette a tízezer arany segélyt Velencétől (Fraknoi: Lónyai, 13–15.). Szept. 26-án már Budán volt, mert II. Ulászló ugyanerről szóló nyugtája ekkor kelt (Fraknoi: Lónyai, 15–16.). Fraknoi: Lónyai, 4.; Fögel: *II. Ulászló*, 123–124. és 124. 1. jegyz.
63. *Moldva*, 1503. szept. 7. – szept. vége, *Mislenovics Horvát Márk* – Jakób Buczacki lengyel követtel szept. 7-én István moldvai vajda udvarában, Szucsávában előzetes tárgyalásokat folytatott a moldvai–lengyel területi vitában a magyar követek döntőbíráskodásának technikai előkészítéséről (Akta Aleksandra, 337–339.). A kijelölt helyszín Kolacsin falu („locus”, a Prut mentén, Csernovictól északnyugatra, lásd uo. 338.). A követ Brassón keresztül tért vissza, itt 100 forintos kölcsönt vett fel egy polgártól; Tomori Pál okt. 12-én meghagyja Brassónak, hogy a kölcsönt az adójukból levonva fizessék ki (DF 246625., kiad. Hurmuzaki: Documente XV/1. 162.). Az ügy előzménye egy előzetes lengyel–magyar megállapodás volt Budán a döntőbíráskodás lefolyásáról (Akta Aleksandra, 310–312., s. d., 1503. júl. vége). Mislenovics személyét utólag említik 1503. nov. elején a tárgyalásokon (uo. 353., 356.), ill. nov. 28-án az újabb lengyel követre adott magyar–cseh királyi válaszban (uo. 375.).
64. *Moldva*, 1503. szept. 22. – nov. 5. *Telegdi István; Balassa Ferenc; Cobor Imre* – A moldvai–lengyel kiegyezésben döntőbíráskodtak Kolacsinban. A követi megbízólevél Telegdi és Balassa részére 1513. szept. 22-én kelt (Akta Aleksandra, 348.). Okt. 16-án II. Ulászló Sándor lengyel királynak már arról írt, hogy elküldte követeit, ezért a lengyel király annak ellenére, hogy jelezte, hogy nem tud a kijelölt időpontra saját

követet küldeni, mégis tegye meg minél hamarább; ugyanezen a napon a három magyar követet is tájékoztatta ugyanerről (DF 283440. = Iványi: Adalékok, 174–177., Veress: *Akták és levelek*, 67–69., a korábbi kiadások feltüntetésével; E. Kovács: Egy törökellenes szövetség, 51., 59. 33. jegyz.). Okt. 19-én II. Ulászló perhalasztó levelet állított ki Cobor részére, mivel a moldvai vajdához küldi (DL 58216.; Neumann: *A Korlátköviek*, 45. 254. jegyz.), ugyanezen a napon Bornemissza János kincstartó tájékoztatta Beszterce városát, hogy Tomori Pál egy királyi levelet fog nekik küldeni, amelyet a három megnevezett követnek kell Moldvába továbbítaniuk (DF 247458., kiad. Hurmuzaki: *Documente XV/1*. 162–163., kivonata: Berger I. 123., 426. sz.); az iratot Tomori okt. 27-én Tordáról küldte át Besztercének azzal, hogy 1503. nov. 1-jéig mindenképpen juttassák célba (uo. 123–124., 427. sz., az évi keletet Berger állapította meg; kiad. Hurmuzaki: *Documente XV/1*. 163.). Mikolaj Firlej lengyel követ követutasítása ugyanerre a tárgyalásra okt. 4. körül kelt (Akta Aleksandra, 349–350., nr. 210/a–b., a 350. oldalon található b rész a magyar követekhez szóló beszéd vázlata). A tárgyalások a vajda miatt végleges eredmény nélkül záródnak; részletes leírásukat lásd Mikolaj Firlej lengyel követ jelentésében (uo. 352–358.). A moldvai vajda nov. 22-i lengyelországi követjárására való lengyel királyi válaszban is említik a tárgyalások lezáratlan, sikertelen voltát (uo. 369–371.). II. Ulászló 1503. nov. 28-i budai, a lengyel követek számára adott válaszában csak Telegdit és Balassát említi (uo. 375.). Ugyanő dec. 20-án Balassa Ferenc javára intézett az erdélyi káptalanhoz parancslevelet (DL 29351., kivonata: Veress: *Akták és levelek*, 70., 56. sz.).

65. *Oszmán Birodalom*, 1503. okt. – dec. *Merzini [Korbáviai] György* – Missziója részben átfedésben lehetett Cobor Mártonéval, és a megkötött fegyverszünethez kapcsolódhatott. Először okt. 5-én említi a budai velencei követ név nélkül, miközben Coborról tudjuk, hogy hazafelé készülve megbetegedett (Sanuto V. 195., Sanuto/Wenzel II. 93., 1503. okt. 23.). Nov. 5-én (909. dzsemáziülevvel 15-én) a magyar király követeként („elcsi”) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, ő maga nem hozott ajándékot (Ömer Lütüfî[!]) Barkan: *İstanbul Saraylarına Ait Muhasebe Defterleri. Belgeler IX/13 [1979] 319. [nr. 165.] = Gök: İn’âmât Defteri*, 142. [18/13]). Ez az adat biztosan rá vonatkozik, mivel a budai velencei követ nov. 3-án azt jelentette, hogy Cobor már visszaérkezett (Sanuto V. 345., Sanuto/Wenzel II. 95., 1503. nov. 18.). Nevét („conte Zorzi di Corbavia”) a budai velencei követ 1503. nov. 24-i jelentése tartotta fenn, e szerint Isztambulból nem jött hír felőle (Sanuto V. 587., Sanuto/Wenzel II. 104., 1503. dec. 22.). Ugyanezzel a keresztnévvel ugyanez a velencei követ nov. 30-i jelentésében is említi (Sanuto V. 587., Sanuto/Wenzel II. 105., 1503. dec. 24.). Dec. 11-én, Budán már úgy tudták, hogy a szultán hazabocsátotta (Sanuto V. 740., Sanuto/Wenzel II. 106., 1503. dec. 26.). Dec. 20-án érkezett meg Budára, a velencei követ beszélt is vele a megkötött fegyverszünetről (e napi jelentésében; Sanuto V. 740., 1504. jan. 21.). Lanzer: *Die Gesandten*, 247. (10.07 Karlovics György néven).
66. *Velence*, 1503. okt. – dec. *Beriszló Péter; Jurisics Horvát Máté* – Királyi követek Dalmáciába, Trau városába, bizonyos kártételek felmérésére és jóvátételére.

- Határvita-bizottság. 1503. okt. 19-én már Scardonában voltak, nov. 3-án és 13-án Budán nem tudtak róluk újabb hírt, okt. 26-án, ill. ismételten nov. 16-án távozni készültek, mert nem érkeztek hozzájuk felhatalmazott velencei követek, ezért végül a tárgyalásokat elhalasztották (Sanuto V. 236., 345., 355., 367–368., 473., 479–480., Sanuto/Wenzel II. 93., 95–96., 99–100., 1503. okt. 31., nov. 18., 20., 22., dec. 4., 5., 10.). 1504. jan. 23. előtt már biztosan ismét Budán voltak (Sanuto V. 828–829., Sanuto/Wenzel II. 112–113., 1504. febr. 8.). A következő, Lónyai Albert által végrehajtott misszióban II. Ulászló 1504. jan. 21-i megbízólevelében meg is említi a két korábbi kiküldött követ sikertelenségét, mivel egy teljes hónapon keresztül hiába vártak teljes felhatalmazású velencei követekre (Sanuto V. 978., Sanuto/Wenzel II. 117.).
67. *Lengyelország*, 1504. febr. – márc., *ismeretlen* – Magyar követek a piotrkóvi szejmen Konrád mazóviai herceg özvegye és árvái ügyében szólaltak fel, és hogy a mazóviai hercegséget, vagy Marienburgot vagy Litvániát Zsigmond hercegnek (a későbbi lengyel királynak) juttassák. Ezt a lengyel rendek válaszukban elutasították. Ugyanekkor Zsigmond herceg követe, Rafał Leszczyński is ugyanezen és más ügyekben volt jelen a szejmen (Akta Aleksandra, 393–400., nr. 234/a–d, dátálatlan; a: a magyar királyi követ előterjesztése, 394–396., b: Zsigmond herceg követének előterjesztése, 396–397., c: elutasító válasz a magyar követeknek, 397–398., d: elutasító válasz Zsigmond herceg követének, 398–400.).
68. *Velence*, 1504. márc. 10–28. *Lónyai Albert* – II. Ulászló és Velence 1504. febr. 15-én, Budán szerződést kötöttek (velencei évi segélypénz a törökellenes harcra, Fraknoi: Lónyai, 16–18.). Jan. 21-én II. Ulászló a dózsénak jelezte követe kiküldését, megbízólevele Lónyainak (uo. 18–20., a megbízólevél teljes szövege: Sanuto V. 977–979., Sanuto/Wenzel II. 116–118.). Lónyai célja a szerződés szabta elszámolás (a velenceieknek is vannak ellenköveteléseik a magyarok által okozott dalmáciai károk miatt), és ezután a pénz megszerzése. Márc. 10-én érkezett meg Velencébe (Sanuto V. 969., Fraknoi: Lónyai, 20.); 12-én latinul beszélt a *Collegio* előtt, bemutatta megbízólevelét; a dózse elégedetlen volt a királyi kívánsággal (Sanuto V. 977–978., Sanuto/Wenzel II. 116–118., Fraknoi: Lónyai, 20.). Márc. 18-án ismét megjelent a tanács előtt, hogy előterjesztésére a választ sürgesse, türelemre intették (Sanuto V. 1004., Fraknoi: Lónyai, 5.). Márc. 20-án a tanács döntött a pénz előteremtéséről (Sanuto V. 1022., Fraknoi: Lónyai, 21–22.), ugyanaznap Sanuto és egy másik tanácsos megmutatta neki az Arsenalt (Sanuto V. 1023., Fraknoi: Lónyai, 21.). Márc. 21-én Lónyai levélben megsürgette a dózsét (teljes szöveggel: Sanuto V. 1023.). Márc. 22-én újból sürgette a tanács előtt a pénzt, és erősködött, hogy látni kívánja a számadásokat, mivel kevesellte az összeget (Sanuto V. 1028., Sanuto/Wenzel II. 119., Fraknoi: Lónyai, 22.). Márc. 24-én ismételten sürgette a pénzt (Sanuto V. 1033., Sanuto/Wenzel II. 119., Fraknoi: Lónyai, 22.). Márc. 27-én újból levelet írt a dózsénak (teljes szöveggel: Sanuto V. 1046., Sanuto/Wenzel II. 120–121., Fraknoi: Lónyai, 23.). Márc. 25-én ugyanezt tette, végül megállapodtak a kifizetésben: 3000 aranyat helyben, további 2000 dukátot Budán fizetnek, ő pedig nyomban hazaindul; a kifizetést eddig azért késleltették, mivel a király haláláról vagy újabb

- agyvérzéséről szóló hír érkezett, ám ez tévesnek bizonyult (Sanuto V. 1051.; Fraknoi számítása szerint összességében a magyar királynak 1503-ig visszamenőleg 6000 forintot, ápr. 10-én pedig az 1504. évre 10 000 forintot fizetnek: Fraknoi: Lónyai, 6.). Lónyai nyugtája 6000 arany átvételéről (teljes szöveggel: Fraknoi: Lónyai, 24–25). A szenátus márc. 30-i ülésén Lónyai még bemutatott egy királyi levelet bizonyos szövetek ügyében, ennek törlesztését kérve. Ezután távozott el Velencéből (Sanuto V. 1061.). Fraknoi: Lónyai, 5–6.; Főgel: *II. Ulászló*, 123–124., 124. 1. jegyz.; Lanzer: *Die Gesandten*, 249–250. (10.11).
69. *Rodosz*, 1504. márc. 12. *Felix Petancius* – A budai velencei titkár márc. 12-i jelentése szerint II. Ulászló a rodoszi nagymesterhez küldte (Sanuto V. 1053., Sanuto/Wenzel II. 122., 1504. márc. 28.). Célja egy bizonyos csehországi keresztes javadalom rendezése, amelyet a király egy cseh kamarásának adott. Az 1503-ban megválasztott nagymester, Emery d’Amboise csak 1504 végén érkezett meg Rodoszra. Főgel: *II. Ulászló*, 123. 3. jegyz. szerint „járt még Spanyolországban a rhodusi nagy mesternél”.
70. *Oszmán Birodalom*, 1504. júl. 22. – aug., ismeretlen – Júl. 22-én (910. szafer 10.) a magyar követ („elcsi”) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, maga nem hozott ajándékot (Gök: *İn’âmât Defteri*, 249. [70/7]).
71. *Velence*, 1504. szept. – dec. *Berisló Péter* – II. Ulászló aug.-ban Kövendi Székely Miklós követet küldte volna ki, de az vonakodott elfogadni a megbízást (DL 94648. = Iványi: *Adalékok*, 143–144.). A budai velencei titkár szept. 7–8-i jelentései szerint Berisló lett a követ, feladata a dalmáciai kártételek ügyét rendezni (Sanuto VI. 67., Sanuto/Wenzel II. 129–130., 1504. szept. 27.). Szept. 16-án már úton volt Velencébe (utalás erre: DL 94648.), és dec. 19-én már be is fejezte küldetését, de szándéka szerint nem Dalmácia felé térne haza (Sanuto VI. 113., Sanuto/Wenzel II. 133–134., 1504. dec. 19.). Lanzer: *Die Gesandten*, 245–246. (10.03).
72. *Oszmán Birodalom*, 1505. márc. 29. – ápr. *György („Görak”)* – A budai velencei titkár datálatlan, de Velencében, 1504. jan. 4-én tárgyalt jelentése szerint II. Ulászló bizonyos kártételek ügyében a szultánhoz követet küld; nevét nem említik (Sanuto VI. 119., Sanuto/Wenzel II. 134.). 1505. márc. 29-én (910. sevval 23-án) mint a magyar király követe („elcsi”) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, ő maga nem hozott ajándékot (Gök: *İn’âmât Defteri*, 338 [106/6]).
73. *Velence*, 1505. júl. – dec., *csulai Móré Fülöp* – Móré első velencei missziója. Biztosként Zárában, a magyar alattvalók által elkövetett károk rendezése végett, Sebastiano Giustiniani kirendelt velencei biztossal tárgyalt 1505. aug.-ban (Giustiniani instrukciója 1505. júl. 26., Óváry I. 996. sz.; datálatlan jelentésének kivonata: Sanuto VI. 214., Sanuto/Wenzel II. 135., 1505. aug. 13.). Mórénak nem volt teljes felhatalmazása a kérdések végleges eldöntésére, a tervek szerint a tárgyalás végeztével Budára utazott volna vissza a királyt tájékoztatni (Giustiniani jelentésében név nélkül; pontos keltezés nélküli kivonata: Sanuto VI. 224., Sanuto/Wenzel II. 135., 1505. szept. 1.). Ezután mégis Velencében fordult meg, kiadásaira szept. 21-én a tanács napi három dukátot szavazott meg (Sanuto VI. 236–237.. szept. 21., Sanuto/Wenzel II. 135.). Okt. 2-án a dózse beiktatásának negyedik évfordulójára

- rendezett ünnepen ő is jelen volt (Sanuto VI. 242., Sanuto/Wenzel II. 135–136.), ugyanígy a többi külföldi követtel együtt nov. 1-én, mindenszentekkor az ünnepi misén (Sanuto VI. 251.). Dec. folyamán már hazatért Budára (a budai velencei titkár több, összevontan ismertetett jelentései szerint, Sanuto VI. 270., Sanuto/Wenzel II. 136., 1505. dec. 15.). Fedeles: Egy Jagelló-kori humanista, 59–60.; Óváry I. 996. sz.; Lanzer: *Die Gesandten*, 251. (10.13.).
74. *Moldva*, 1505. aug. 20. – szept. 4. *Cobor Imre; Jaksics Demeter* – II. Ulászló aug. 20-án írt levelet Beszterce városához, hogy két nevezett követét Bogdán moldvai vajdához küldte, és meghagyta, hogy útjukhoz kocsit és lovakat bocsássanak rendelkezésükre (kiad. Hurmuzaki: *Documente XV/1. 172–173.*, Berger I. 130. 454. sz.). Csehi György erdélyi kamarás (különben Cobor beosztottja, személyére lásd Draskóczy: *Kőszó*, 74.) Szeben városhoz írt, szept. 4-i levelében kérte, hogy mivel a követség költségeit a szászok adójából fizetik, teremtsék elő rá a pénzt (ANR Sibiu, Magistratul oraşului și scanului Sibiu [Szász Nemzeti Levéltár], *Colecția de documente medievale, Seria U [Középkori oklevélgyűjtemény, Urkunden] V.*, nr. 1218., digitális fényképe: www.arhivamedievala.ro, SB-F-00001-1-U5-1218., kiad.: Hurmuzaki: *Documente XV/1. 173.*).
75. *Német-római Birodalom* [császár], 1506. febr. – máj., *ismeretlen (több követ)* – Tárgyalás a magyar király lányának, Annának és a római király kisebbik unokájának, Ferdinándnak a házasságáról. II. Ulászló már febr. második felében kijelölt név nélkül említett követeket a budai velencei titkár értesülése szerint (pontos dátum nélkül ismertetett jelentésének kivonata: Sanuto VI. 309., 1506. márc. 9.). A németországi velencei követ ápr.-ra keltezhető jelentése szerint I. Miksánál vannak név szerint nem említett magyar–cseh királyi követek és ott tárgyalnak (Sanuto VI. 336., Sanuto/Wenzel II. 138., 1506. máj. 11.). Valószínűleg ugyanezek a követek voltak azok, akik a római király Bécsben tartózkodó udvarából a hadüzenet vétele után távoztak máj.-ban (Sanuto VI. 346., Sanuto/Wenzel II. 140., 1506. jún. 3.). Lanzer: *Die Gesandten*, 252. (18.14).
76. *Velence*, 1506. ápr. 29. – jún. 26. *Bot András* – Missziójának célja elérni az évi segélypénz maradék részének és további összegek folyósítását, ill. a dalmáciai kártételek ügyének rendezését. A budai velencei titkár ápr. 29-i jelentése szerint II. Ulászló őt bízta meg (nevesítve, Sanuto VI. 336., 1505. máj. 11.). Jún. 10-én érkezett meg Velencébe, részt vett a másnapi áldozócsüörtöki körmeneten (Sanuto VI. 350.). Jún. 12-én jelent meg először a tanács (*Collegio*) előtt, előadva jövedele célját (Sanuto VI. 351., Sanuto/Wenzel II. 140.). Jún. 15-én részt vett a többi külföldi követtel együtt az ünnepi körmeneten (Sanuto VI. 353., Sanuto/Wenzel II. 140–141.). Jún. 17-én elrendelték, hogy II. Ulászló kontójára 400 hordó lőport és bizonyos mennyiségű salétromot adjanak ki a számára (Óváry I. 1000. sz.). Jún. 24-én ismét meghallgatták; jún. 26-án indult haza (Sanuto VI. 358., Sanuto/Wenzel II. 141.). Lanzer: *Die Gesandten*, 246–247. (10.05); Óváry I. 1005. sz.
77. *Oszmán Birodalom*, 1506. jún. 14. – júl., *ismeretlen* – Jún. 14-én (912. muharrem 22-én) a magyar király követe („elcsi”) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, maga nem

- hozott ajándékot (Gök: İn'âmât Defteri, 503. [188/11]). Lanzer: *Die Gesandten*, 249. (10.09) szerint Frangepán János.
78. *Német-római Birodalom* [császár], 1506. jún. Turzó Zsigmond; ismeretlen – A birodalmi velencei követ jún. első felére keltezhető jelentése szerint a magyar királyhoz követként utazó Matthäus Lang útközben két magyar követtel találkozott, majd velük együtt tért vissza I. Miksához (datálatlan kivonata: Sanuto VI. 357., Sanuto/Wenzel II. 141., 1506. jún. 22.). Ugyancsak a velencei követ Bécsújhelyről írt júniusi jelentése szerint Turzó Zsigmond váradi püspök az egyikük, ő a császár válaszával a magyar országgyűlésre utazott vissza (datálatlan kivonata: Sanuto VI. 370., Sanuto/Wenzel II. 141., 1506. júl. 4.).
79. *Német-római Birodalom* [császár], 1506. júl. Frangepán Gergely; Szatmári György; Szentgyörgyi-Bazini Péter; Jan Filipec; Buzlai Mózes – II. Ulászló követei, Matthäus Lang császári megbízottal tárgyaltak, aki Bécsújhelyre kísérte őket I. Miksához (a birodalmi velencei követ július elejére keltezhető jelentése szerint, nevük említése nélkül: Sanuto VI. 375., Sanuto/Wenzel II. 141–142., 1506. júl. 14.). A budai velencei követ júl. 2-i jelentésében is arról van szó, hogy II. Ulászló négy követet bízott meg a tárgyalással (Sanuto VI. 376., Sanuto/Wenzel II. 142., 1506. júl. 14.). Júl. 9-én fegyverszünetet, 19-én békeszerződést kötöttek I. Miksával (ezt tartalmilag ismerteti a birodalmi velencei követ datálatlan jelentésében: Sanuto VI. 380., 1506. júl. 27.). A békeokmány szövege Filipecet nem említi (DF 287391., 287394., magyar ford. *Magyar békeszerződések*, 269–274.). Lanzer: *Die Gesandten*, 247. (10.06, Buzlai), 248. (10.08, Frangepán), 249. (10.10, Szentgyörgyi), 253. (10.15, Szatmári); Naschenweng: *Beiträge*, 146. (6.05), 147. (6.07), 148. (6.09), Anhang IX.; Kalous: *Itinerář*, 37.; Grieger: *Filipecz*, 413–414., 421–422.
80. *Lengyelország*, 1506. dec. 8. – 1507. jan. 24. Korlátkövi Osvát; Telegdi István – Követek a Sándor király halála utáni lengyel királyválasztó országgyűlésre (ez 1506. dec. 8-án kezdődött, AT I. 14.), I. Zsigmond koronázása Krakkóban (1507. jan. 24.). Korlátkövi előbb utazott, a koronázáson viszont hivatalosan Telegdi képviselte II. Ulászlót. Telegdi kiküldetése az az évi moldvai misszióhoz is kapcsolódhatott (AT I. 15., csak Telegdit említik). Neumann: *A Korlátköviek*, 44.
81. *Velence*, 1507. febr. 19. – márc. Merzini [Korbáviai] György – 1506. dec. 17-én, Velencében már tudták budai követük jelentése alapján, hogy II. Ulászló egy követet fog küldeni a 30 000 dukát hadisegély kieszközlésére a török ellen (Sanuto VI. 510., Sanuto/Wenzel II. 145.). 1507. jan. 8-án már elindult a magyar követ (a budai velencei követ e napi levelében, a név kipontozva, Sanuto VI. 536., Sanuto/Wenzel II. 145., 1506. jan. 25.). Jan. 26-án Margherában, ill. Mestrében volt, át kívánt kelni hajón Velencébe, ekkor fogadták helyben (Sanuto VI. 537.). Febr. 3-án volt az audienciája, neve „Georgio de Marcin de Carabatia”, átadta megbízólevelét, és elmondta jövetele célját: pénzsegély és dalmáciai károk megtérítése (Sanuto VI. 541–542.). Febr. 11-én más követekkel együtt részt vett a dózse mellett egy ünnepségen (Sanuto VI. 545.). Febr. 19-én a velencei tanács választ adott neki a hadisegély ügyében és megajándékozták (Óváry I. 1006. sz.). Márc. 16-án már elindult vissza Velencéből egy

- 4000 dukátos váltólevéllel (Sanuto VII. 32., Sanuto/Wenzel II. 146.), és ápr. elején érkezett haza (a budai velencei követ datálatlan leveléből, Sanuto VII. 46., Sanuto/Wenzel II. 146., 1507. ápr. 12.). Lanzer: *Die Gesandten*, 250–251. (10.12).
82. *Német-római Birodalom*, 1507. febr. 28. – márc. *Szatmári Ferenc; Beriszló Péter; Sárkány Ambrus és két királyi protonotárius* – Határvíta-bizottság tárgyalásai Sopronban. Naschenweng: *Beiträge*, 145. (6.01), 146. (6.04), 148–149. (6.11), Anhang IX. Az osztrák biztosok jelentéséből (ÖStA HHStA Reichskanzlei Maximiliana Karton 17. Konv. 4 [alt 11], fol. 63–64.) kiderül a találkozó időpontja és helyszíne (fol. 63^r): 1507. febr. 28., Sopron, ill. a részt vevő követek és a kíséret létszáma: „nachdem die hungarisch botschaft nemlich der bischove zu Rab, Berislo bropst zu Stuelweissenburg, Anndre Scherkon span zu Prespurg und zwen der kunigcklichn wierde von Hungernn prothonotarienn mit mer als zway hundert pfertern daselbst erschienen”.
83. *Moldva*, 1507. jún. *Korlátkövi Osvát; Bélai Barnabás* – II. Ulászló jún. 15-én megparancsolta a székelyeknek, hogy a fenti két, Bogdán moldvai vajdához küldött követe ellátásáról és útjuk biztosításáról gondoskodjanak (*Székely oklevéltár*. III. Szerk. Szabó Károly. Kolozsvár, 1890. 163. = *Archivum familiae Majtényi. Stredoveké dejiny rodiny Majtényovcov a listiny z jej archívu*. Ed. Miloš Marek. Trnava–Kraków, 2013. 377. = DL 73176.). Neumann: *A Korlátköviei*, 44.
84. *Velence*, 1507. jún. 18. – szept. 10. *Lónyai Albert* – A velencei segélypénz kifizetésére kiküldött követ. Megbízólevelét jún. 18-án állították ki (Fraknói: *Lónyai*, 25–26.), ugyanaznap a dózséhoz szóló ajánlólevelet is (uo. 26–27., ezt a rájegyzés szerint aug. 6-án vették át). Megbízásáról a budai velencei titkár is tudósított (a név kipontozva, Sanuto VII. 120., Sanuto/Wenzel II. 147., 1507. júl. 23.). Velencében aug. 15-én részt vett a Nagyboldogasszony-napi ünnepi körmeneten (Sanuto VII. 131.). Aug. 16-án jelent meg a tanács előtt (Sanuto VII. 131., Fraknói: *Lónyai*, 28.). Szept. 8-án a többi külföldi követtel együtt részt vett a Kisasszony-napi ünnepi misén (Sanuto VII. 147.), majd szept. 10-én sikerült megállapodnia (Sanuto VII. 148., a jegyzőkönyvi határozat Fraknói: *Lónyai*, 28.). Fraknói: *Lónyai*, 6–7.; Fögel: *II. Ulászló*, 123–124. és 124. 1. jegyz.; Lanzer: *Die Gesandten*, 259–260. (10.24, név nélkül).
85. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1507. júl.–okt. *ismeretlen (több követ)* – II. Ulászló mint cseh király júl. 14-én két követet küldött a wormszi gyűlésre (DRTA MR IX/2. 1013., név nélkül). Ezek a firenzei követ 1507. júl. 26./aug. 5-i jelentése szerint is jelen voltak, pontosabban egy nap járőföldre tartózkodtak (uo. 1016., 1018.); más beszámolóik is említik őket a résztvevők között név nélkül (uo. 1091., 1349., aug. 18.). Okt. 20-án már elutaztak Konstanzból (Vincenzo Querini velencei követ jelentése, Hall, 1507. okt. 20., kivonata: DRTA MR IX/1. 1164.).
86. *Német-római Birodalom* [császár], 1507. aug. – szept. *Jan Filipec* – 1507. aug. 18-án a király már döntött kiküldetéséről (név nélkül, mint „uno frate”, az e napi magyarországi velencei követjelentésben, Sanuto VII. 137.; Vincenzo Querini, a konstanzi birodalmi gyűlésre delegált velencei követ is már tudott a tervezett misszióról, név említése nélkül, Konstanz, 1507. aug. 2., DRTA MR IX/2. 1012. és uo. 5. jegyz.; aug. 16-án már tudta, hogy egy püspök lesz a követ). Filipec feladata az Anna királylány és

- Ferdinánd vagy Károly főhercegek közötti házasságról, a franciákkal való békéről tárgyalni, továbbá a lengyel–német lovagrendi viszályban a római királyt megkérni, hogy a lovagrendi nagymesternek új parancsot adjon a toruói béke ratifikációjára (DRTA MR IX. 1371.). I. Miksa viszont a császárkoronázásához (a Romzug-jához) kért II. Ulászlótól mint cseh királytól csapatokat és pénzt. Ebben nem jutottak egyezsége (DRTA MR IX. 1012. 5. jegyz., 1166.). Bár a gyűlés résztvevői között a követ nem teljesen biztosan azonosíthatóan szerepel (DRTA MR IX. 1040., 1. jegyz., ill. Sanuto VII. 141. név nélkül, mint közös magyar–lengyel követ), ténylegesen csak a gyűlés után, Überlingenben találkozott I. Miksával (uo. 1133.). 1507. okt. 11–12-én a királyi gyermekek házasságáról I. Miksa szerződést kötött II. Ulászlóval (DF 287398., vö. DF 287399.). Grieger: *Filipecz*, 427–441.; Naschenweng: *Beiträge*, 148. (6.09), Anhang IX.; Lanzer: *Die Gesandten*, 252. (10.14); Kalous: Itinerář, itt nem szerepel.
87. Róma, 1507. szept. – okt. *Turzó Zsigmond* – Jún./júl. folyamán tervezgették Budán kiküldését a pápához Beriszló Péter helyett, aki visszautasította a megbízást (Sanuto VII. 120., Sanuto/Wenzel II. 147., 1507. júl. 23.), de II. Ulászló aug. 18-án még várt a kiküldetésével. A misszió nem biztos, hogy megvalósult.
88. *Oszmán Birodalom*, 1507. szept. – 1508. febr. 7., ismeretlen (egy vagy több követ) – Fegyverszünet megerősítése. Szept. 14-én (913. rebiülevvel 6-án) egy íjászt rendeltek ki a csasok közül magyar követség szolgálatára (Gök: *În'âmât Defteri*, 657. [232/2/f]). Az isztambuli velencei *bailo* nov. 27-i és dec. 4-i, összevontan ismertetett jelentései szerint Isztambulban tartózkodott egy magyar követ („orator”), akit tiszteletteljesen fogadtak, de még nem kapott audienciát (Sanuto VII. 259., 1507. jan. 31.). Dec. 7-én (913. sában 2-án) a magyar király követe („elcsi”) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, ez valóban portai tartózkodásának eleje lehet (uo. 693 [244/8]). Az isztambuli velencei *bailo* 1508. jan. 10-i levelében említette, hogy a magyar követekkel megerősítették a békét, és elbocsátották őket (Sanuto VII. 286., Sanuto/Wenzel II. 149., 1508. febr. 11.). A budai velencei titkár 1508. febr. 7-én jelentette, hogy a magyar követ visszaérkezett (Sanuto VII. 301., Sanuto/Wenzel II. 150., 1508. febr. 21.). Lanze: *Die Gesandten*, 260–261. (10.26).
89. *Franciaország*, 1507. nov. 23., ismeretlen – E napon magyar követség tartózkodott a francia királyi udvarban az ottani velencei követ aznapi jelentése szerint (Sanuto VII. 226., 1507. dec. 4.). Jelenlétükön kívül semmi többet nem tudunk. Lanzer: *Die Gesandten*, 260. (10.25.).
90. *Német-római Birodalom* [császár/Sváb szövetség gyűlése], 1508. jan.–ápr. *Szentgyörgyi-Bazini Péter* – 1508. jan. legelején döntöttek a magyar–cseh udvarban egy követ kiküldéséről, hogy I. Miksával tárgyaljon törökellenes hadjáratról (Sanuto VII. 256., Sanuto/Wenzel II. 148–149., 1508. jan. 25., Lanzer: *Die Gesandten*, 261. [10.27.], név nélkül). A nürnbergi városi követ 1508. ápr. 1-jei, Nürnberg városához szóló jelentése szerint Ulmban, I. Miksa távollétében Matthäus Lang gurki püspök, bíboros tartott egy hosszú beszédet, amelyben kiemelte, hogy a magyar–cseh királyi követ a császártól és a birodalom rendjeitől a perzsák által szorongatott oszmánok

megtámadására egy keresztes hadjáratot sürgetett (DRTA MR X. 120.). A követ maga ezek szerint a gyűlésen nem volt jelen, hanem egyidejűleg a császárral tárgyalt; ápr. 1-jén ugyanezen nürnbergi követ értesülése szerint még a császári udvarban tartózkodott (uo. 121.).

- [92.] *Velence*, 1508. márc. *Berisló Péter* – Folytatása: 93. sz. Kiküldetését a törökellenes hadisegély miatt már 1507. dec. végén vagy 1508. jan. elején elhatározták, és eleve úgy tervezték, hogy Rómába is menjen (név nélkül a budai velencei titkár korábbi, nevesítve a későbbi jelentésében, Sanuto VII. 246., 256., Sanuto/Wenzel II. 148–149., 1508. jan. 14., 25.). Márc. 7-én érkezett meg Velencébe, elfoglalta a szállását (Sanuto VII. 344.). Másnap, 8-án jelent meg a tanács előtt, bemutatta megbízólevelét és előadta küldetése célját, a dózse kedves választ adott, de a fizetés elől a háborús kiadásokra hivatkozva kitért; e választ a francia követtel is tudatták (uo.). Márc. 10-én kapta meg a velencei tanács választ Rómába való továbbindulása előtt (Óváry I. 1010. sz.), működése lényegében sikertelennek bizonyult. Fraknói II. 278.; Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 124.; Lanzer: *Die Gesandten*, 245–246 (10.03).
91. *Oszmán Birodalom*, 1508. ápr. 18. – máj., ismeretlen, feltehetően *Cobor Imre* – Ápr. 18-án (913. zilhiddze 17-én) magyar követ ajándékokat kapott a szultáni udvarban, ő maga nem hozott ajándékot. Feltehetően ez volt portai tartózkodásának kezdete. Kisebb rangú személy, mert nem követ, hanem „a király embere” („merdüm”) (Gök: *İn’âmât Defteri*, 764. [266/6]). II. Ulászló ápr. 6-án írt követének, Cobor Imrének (célállomása nincs megnevezve), hogy egyáltalán nem kapott tőle jelentést, és hogy tájékoztassa a havasalföldi politikai fejleményekről és saját intézkedéseiről; a levél Nagyszebenben maradt fenn, valószínűleg nem jutott célba (DF 245658., kiad. Hurmuzaki XV/1. 181.). Logikailag ezért a portai követ Coborral azonosítható.
92. *Lásd helyesen a 90. sz. után!*
93. *Róma*, 1508. máj. 9. – aug. 16. *Berisló Péter* – Előzménye: 92. sz. Feladata volt a néhai Beatrix királyné jegyére ügyében is tárgyalni. A kúriai velencei követ ápr. 8–9-i, összevontan ismertetett jelentései szerint ekkor már megérkezett és audienciát is kapott, az egyetemes törökellenes liga létrehozását szorgalmazta, és kérte a pápát a keresztény fejedelmek kibékítésére; a pápa ez irányú eddigi erőfeszítéseit említve válaszolt (Sanuto VII. 398., 1508. ápr. 14.). Aug. 16-án még a Kúriában tartózkodott (pápai bullát nyert a főpapi ornátusban a királya előtt való misézésre, Theiner II. 578.). Fraknói II. 278.; Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 124.; Lanzer: *Die Gesandten*, 245–246. (10.03).
94. *Oszmán Birodalom*, 1508. jún. 20. – júl. 21. *Juricsics Horvát Máté* – Valószínűsíthető feladata, hogy I. Zsigmond lengyel királynak a magyar–oszmán békéhez való csatlakozását eszközölje ki a szultántól (AT I. 27.). Jún. 20-án (914. safer 21-én) mint magyar király követe („elcsi”) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, maga nem hozott ajándékot. Ugyanekkor a tolmácsa („dragoman”) is kapott ajándékot (Gök: *İn’âmât Defteri*, 787. [279/8]). Feltehetően ez a követ portai tartózkodásának kezdete. 1508. júl. 21-én, II. Ulászló I. Zsigmondhoz írt levelében arról számolt be, hogy a Portára küldött követe még nem tért vissza, de minden órában várja (AT

- I. 29.). Iványi: Adalékok, 184–186. A misszió biztosan nem azonos az 1508. áprilisi küldöttével, mert a szultáni ajándékozási regisztrumban ez utóbbi követként van megnevezve.
95. *Oszmán Birodalom*, 1508. aug. 14–16., ismeretlen – Aug. 14-én (914. rebiüláhir 16-án) egy magyar követ ajándékokat kapott a szultáni udvarban, ő maga nem hozott ajándékot. Feltehetően a ratifikált békeokmányt hozta vissza; kisebb rangú személy, mert nem követ, hanem „a király embere” („merdüm”) (Gök: *În’âmât Defteri*, 810. [287/3]).
96. *Velence*, 1508. szept. – 1510. márc. 5., *csulai Móré Fülöp* – Móré második velencei missziója. 1508. szept. elején II. Ulászló megbízta a hadisegély aktuális részletének kifiztetésével (a budai velencei titkár összevontan és dátum nélkül ismertetett jelentései szerint, a követ ekkor már Velencében [velencei területen] tartózkodott, Sanuto VII. 640., Sanuto/Wenzel II. 154., 1508. szept. 22.). Szept. 23-án érkezett meg, Margerában küldöttség ment elé, a városba kísérve elszállásolták (Sanuto VII. 641.). Okt. 2-án részt vett a dózse beiktatásának hetedik évfordulóján tartott ünnepi misén a többi külföldi követtel együtt (Sanuto VII. 647.). Okt. 19-én a *Signoria* bársony ruhaanyagot ajándékozott neki távozása alkalmával (Sanuto VII. 652., Óváry I. 1012. sz.). Móré mégis tovább maradt: 1509. dec. 26-án ugyanis részt vett a karácsonyi misén (név szerint említve: Sanuto IX. 413., Sanuto/Wenzel 162.). 1510. jan. 17-én meghallgatták: a hadisegélyt kérte, és felajánlotta királya közvetítését Velence és I. Miksa között. Megelégedne 20 000 dukát segéllyel, amelynek csak egy része kellene készpénzben (Sanuto IX. 469., Sanuto/Wenzel II. 163.). Jan. 22-én, miután az ügyet áttették a *Pregadi* tanács elé – e tanács ülésezett az ügyben –, a segélypénz megítélését a többség végül támogatta (Sanuto IX. 481., 482., Sanuto/Wenzel II. 163.). Febr. 10-én Móré ismét megjelent a tanács előtt, drágaköveket adtak át neki, és királya számlájára még más dolgokat is kért (Sanuto IX. 521., Sanuto/Wenzel II. 164.). Márc. 5-én ért vissza Budára (Sanuto X. 85., Sanuto/Wenzel II. 165., 1508. ápr. 1.). Fedeles: Egy Jagelló-kori humanista, 60.; Lanzer: *Die Gesandten*, 251. (10.13).
97. *Moldva*, 1508. szept. 26. – okt. *Cobor Imre* – I. Zsigmond lengyel király aug. 1-jei levelében kérte, hogy II. Ulászló küldjön követet a moldvai vajdához (AT I. 28.). Szept. 26-án II. Ulászló az erdélyi vajdához írt levelében tudatta, hogy néhány nappal korábban küldte el teljes felhatalmazással követét a moldvai vajdához a magyar–moldvai viszony ügyében tárgyalni (DL 21873. = Iványi: Adalékok, 182–184.).
98. *Lengyelország*, 1509. jan.–ápr. *Korlátkövi Osvát* – Feladata az oppelni hercegség ügyét rendezni és több kérdésben egyeztetni. Megbízólevele jan. 24-én kelt (fogalmazványa: DL 36351. = Iványi: Adalékok, 187–189.). I. Zsigmond lengyel király ápr. folyamán Piotrkówból II. Ulászlóhoz írt levelében említette, hogy tárgyal a követtel (AT I. 39.). Korlátkövi ezután tért vissza a magyar–cseh udvarba (AT I. 42. szerint már ott tartózkodott). Neumann: *A Korlátköviek*, 45. Lásd még AT II. 139., tévesen 1513-ra datálva.
99. *Német-római Birodalom* [császár/birodalmi gyűlés], 1509. márc. *Jan Mežeričský z Lomnice* – Követ a wormsai birodalmi gyűlésen. Ludwig V. rajnai palotagróf 1509.

- márc. 28-i, Heidelbergből írt levelében említette, hogy tárgyalt a magyar–cseh király császárhoz küldött követével saját cseh hűbéréről (DRTA MR X. 239.).
100. *Oszmán Birodalom*, 1509. jún. 17. – jún. vége, *Joannes „Buczaczi”* – Jún. 17-én (915. szeptember 29-én) egy magyar követ ajándékokat kapott a szultáni udvarban, ő maga nem hozott ajándékot. Kisebb rangú személy, mert nem követ, hanem „a király embere” („merdüm”; Gök: İn’âmât Defteri, 956. [333/6]). Nevét a Budára delegált lengyel követ említette levelében, és azt, hogy Isztambulból hazatérve útközben meghalt, Temesvárott temették el, ám a fegyverszünetet szerencsére megkötötték (AT I. 44.). Elképzelhető, hogy utóbbi adat 1510-re datálendő. A követ neve alapján valószínűleg lengyel, vö. 63. sz.
101. *Moldva (és Havasalföld)*, 1509. júl. *Cobor Imre* – Megbízására márc. 20-án kerülhetett sor, mert e napon II. Ulászló Prágából megparancsolta Nagyszeben városának, hogy mivel Moldvába és Havasalföldre az ottani vajdákhoz küldi Cobor Imrét fontos ügyben, utazásához biztosítsanak lovat és kocsit. Ha kiküldetéséből neki címzett levelet küldene, haladéktalanul saját költségükön továbbítsák kezébe (ANR Sibiu Magistratul oraşului și scanului Sibiu [Szász Nemzeti Levéltár], Colecția de documente medievale, Seria U [Középkori oklevélgyűjtemény, Urkunden] V., nr. 107., digitális fényképe: www.arhivamedievala.ro, SB-F-00001-1-U4-107., kiad. Hurmuzaki: Documente XV/1. 192.). Ápr. 16-án maga Cobor mint követ Esztergomból írt Pozsony városához (DF 241035.). Ugyaninnen ápr. 20-án Szentgyörgyi-Bazini Péter erdélyi vajda küldött levelet Nagyszebenhez: Cobor Imre követet támogassák útjában a király parancsa szerint (ANR Sibiu, uo. nr. 104., digitális fényképe uo. SB-F-00001-1-U5-104.). Júl. 6-án „Rhadec”-en [Hradec Králové?] kelt II. Ulászló parancslevele Nagyszebenhez arról, hogy fontos levelet küld Cobor követ után, a küldöncöt/futárt minden szükségessel támogassák (ANR Sibiu uo. nr. 110., digitális fényképe uo. SB-F-00001-1-U4-110, kiad. Hurmuzaki XV/1. 194–195., a kelethelyet a prágai várral [Hradčín] azonosítja). Júl. 22-én II. Ulászló Prágából Coborhoz írt levelében megfeddte követét, hogy követségére még mindig nem indult el, és meghagyta, hogy küldetését teljesítse (DL 88993.). Neumann: *A Korlátköviék*, 45., és 254. és 256. jegyz. A misszió teljesítésére vonatkozó forrást magam nem ismerem.
102. *Német-római Birodalom* [császár], 1509. okt. – nov. 24. *Körmendi János* – Királyi követ a császárhoz, feladata ismeretlen. 1509. nov. 24-én visszatértében írt Innsbruckból levelet I. Miksa titkárához, Jacobus Bannisiushoz, hogy hajótörés miatt elvesztette a császártól kapott összes hivatalos iratát (ÖStA HHStA Reichsarchiv Reichskanzlei Maximiliana 21. konv. 3. fol. 74.). I. Miksa császár 1509. szept.–dec. között Padova, Verona, Trento környékén mozgott (Kraus: *Itinerarium*, 280–281).
103. *Moldva*, 1509. nov. 1. – 1510. márc. 20. *Korlátkövi Osvát; Béla Barnabás* – Közvetítenek a lengyel–moldvai béke megkötésében. 1509 közepén jelölték ki őket egy budai királyi tanácsülésen a feladatra (AT I. 42.); előbb a lengyel királyhoz, majd onnan a moldvai vajda udvarába utaztak (dec. 12-én Szucsávából írtak levelet Beszterce városához, hogy az általuk az erdélyi vajdához fontos híreket tartalmazó levéllel küldött futárnak bocsássanak lovat a rendelkezésére (Veress: *Akták és levelek*, 99–

- 100., kivonata: Berger I. 148. 521. sz.). Az előzetes fegyverszünetet nov. 11. körül Lembergben kötötték meg (AT I. Appendix 34.), a lengyel–moldvai békét 1510. jan. 17-én. Ezt követően a magyar–cseh követek Krakkkóba utaztak, ahol I. Zsigmond márc. 20-án tett esküt a béke megtartására, majd onnan tértek haza márciusban. AT I. 32–33., 46., 56–60.; Neumann: *A Korlátkövek*, 45–46.
104. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1510. márc. 3., *ismeretlen* – Jakob Heller városi követ Frankfurt városához e napon írt jelentése szerint az augsburgi birodalmi gyűlésre aznapra várják a magyar–cseh király követeit is (név nélkül, általánosságban említve, DRTA MR XI/1. 643., 644.).
105. *Lengyelország*, 1510. máj. 20. – jún. 3. *Beriszló Péter* – Moldvai ügyekben tárgyalta a lengyel udvarban (AT I. 55., 61., 70., 71., e legutóbbi szöveghely szerint máj. 30-án indult volna vissza).
106. *Lengyelország*, 1510. máj. vége – jún. 24. *Turzó János* – Lengyel–német lovagrendi (porosz) tárgyalások Poznańban a császár és a magyar–cseh király követeinek részvételével. A máj. 10-i császári követeknek adott császári instrukció is utal a magyar követekkel a helyszínen való találkozásra (DRTA MR XI/1. 376.). A császári követek datálatlan, júl. végi jelentése szerint Turzó püspök jún. 29-én érkezett meg a városba (uo. 382.). A tárgyalások egy hónapig tartottak (AT I. 54., 83., 84., legutóbbi szöveghelyen említik a követet tisztsége megnevezésével). A tárgyalásokra lásd még DRTA MR XI/1. 384–390.
107. *Oszmán Birodalom (és Havasalföld)*, 1510. máj. vége/júl. 15. – aug. *Horvát János* [Iván, „Ivan”], *feltehetően vingárti Horvát János* – 1510. máj. 6-án Várdai Ferenc kincstartó Nagyszebenhez írt levelet, hogy a szultánhoz küldött Horvát János („egregius”) királyi követet, ha megérkezik hozzájuk, megfelelő kísérettel küldjék a havasalföldi vajdához, hogy onnan tovább tudjon utazni Isztambulba (DF 246012., kiad. Hurmuzaki: Documente XV/1. 201.). A követ azonosításához közvetve lásd felesége júl. 5-én, Vingártról Nagyszebenhez, egy hatalmaskodási ügyben írt levelét (DF 245689., kiad. Hurmuzaki XV/1. 203–204.), ebben a férj ugyanolyan „egregius” címmel szerepel, de az azonosítás nem teljes értékű. Az isztambuli velencei *bailo* titkárának júl. 15-i, Edirnében kelt levele szerint 13-án fogadták a magyar követet, aki kezét is csókolt a szultánnak, viszont nem volt felhatalmazása a békekötésre (Sanuto XI. 164., Sanuto/Wenzel II. 206–207., 1510. aug. 21.). Júl. 28-án (916. rebiüláhir 21-én) ajándékokat kapott a szultáni udvarban. Rangosabb követ (agens, „kászid”), sok készpénzt kapott; a listában utána a lengyel király ágense, „Anders” következik (Gök: İn’âmât Defteri, 1133. [393/8/a]). Aug. 6-án a felek egyéves fegyverszünetet kötöttek. Aug. 18-án (916. dzsemáziülevvel 12-én) a követség mellé (valószínűleg a visszaútra) egy Fáik nevű udvari szpáhít rendeltek, erre 4000 akcsét fizettek ki (Gök: İn’âmât Defteri, 1133. [396/3/a]). Lásd még Fodor-Dávid: *Magyar-török*, 199., AT I. 195–196.
- [110.] *Német-római Birodalom* [császár], 1510. júl. 25. – okt. 3. *Beriszló Péter; Sárkány Ambrus* – Királyi megbízólevelük júl. 25-én kelt (átírva a szövetséglevelben: DF 287415.). Beriszló júl. 26-án indult el, Tatáról előbb Székesfehérvárra ment (a velencei

- követ e napi jelentésében, Sanuto XI. 148., Sanuto/Wenzel II. 205., 1510. aug. 19.). A magyarországi velencei követ aug. 1-jei jelentésében megnevezi mindkét követet (Sanuto XI. 149., Sanuto/Wenzel II. 206., 1510. aug. 19.). Okt. 1-jén Konstanzban I. Miksával megkötötték II. Ulászló nevében a szerződést, amellyel a magyar király csatlakozott a cambrai-i ligához (DF 287415., a császár szövetséglevele, amelyet a követek ugyanaznap saját nevükben átírtak; kivonata Horváth Mihály: Magyar regesták a bécsi cs. levéltárból 1118–1605. *Magyar Történelmi Tár* 9 [1861] 84–86.; a szövetséglevelet kiadta a párizsi példány alapján Marczali Henrik: Közlemények a párizsi nemzeti könyvtárból. *Magyar Történelmi Tár* 22 [1877] 93–97.), mivel az ezt letiltó királyi utasítást már nem kapták időben meg. Az utánuk küldött futárt/követet nem ismerjük (Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, 272.). A nürnbergi követ, Kaspar Nützel okt. 3-i, Konstanzból írt levelében is beszámol a szövetségekötésről (DRTA MR XI/2. 973., 975.). Okt. 6-án Sárkány I. Miksától birodalmi bárói (*Freiherr*) címet nyert. Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, 272.; Lakatos Bálint: A tatai országgyűlés és diplomáciai háttere (1508–1510). In: *A diplomácia válaszáján. 500 éve volt Tatán országgyűlés.* Szerk. László János. Tata, 2010. (Annales Tataienses 6) 51. és 60. 117. jegyz. Okt. 13-án Ulrich Artzt augsburgi polgármester Konstanzból Augsburg városának írt levelében tudatta, hogy a magyar követséget fogja aznaptól az ulmi kapitánnyal, Matthäus Neitharttal együtt Ulmba, majd Augsburgba kísérni (DRTA MR XI/2. 970–971.).
108. *Német-római Birodalom* [Bajorország], 1510. aug. 22–23., *kövendi Székely Miklós* – Követsége célja ismeretlen, valószínűleg II. Ulászló nővérének a bajor herceggel való összeházasításához kapcsolódhatott, esetleg a cambrai-i ligába való belépéshez. A müncheni városi számadáskönyvekben a követ 1510. aug. 22–23-án szerepel. Helmuth Stahleder: *Chronik der Stadt München*. II. (Belastungen und Bedrückungen: die Jahre 1506–1705.) München, 2005. 25. Idézi Péterfi: *Adalékok*, 142.
109. *Raguza*, 1510. aug. 26. – okt. 23. *Lónyai Albert* – 1510 nyarán állítólag először a francia királyhoz küldték volna, de visszahívták. Helyette mint királyi követ Raguzába ment (ahová Felix Petanciust küldték ki eredetileg, júl. 25-án indult el, de valószínűleg visszahívták, Sanuto XI. 148., Sanuto/Wenzel II. 205., 1510. aug. 19.), hogy a város adóját átvegye. Lónyai megbízólevele és a király Raguzához szóló levele aug. 26-án, Komáromban kelt (utóbbi lásd Radonić: *Dubrovačka akta* I/2. 105–106. = DF 290295., az előbbi uo. 106. = DF 290294.). Tényleges elindulását későbbre, szept. végére tehetjük. Okt. 23-án Raguzában saját kezű nyugtát adott a városnak a 3000 velencei aranydukát összegű, hatévnyi adó átvételéről (Radonić: *Dubrovačka akta* I/2. 107–108., saját kezű aláírással, tanúkkal).
110. *Lásd helyesen a 107. sz. után!*
111. *Lengyelország*, 1510. nov. 11. – 1510 vége/1511 eleje, *Cobor Imre* – Folytatása: 112. sz. DL 89002–89003.; Neumann: *A Korlátköviék*, 45. és uo. 254. jegyz. Valószínűleg idekapcsolható az 1511. márc. 11-re helyezhető datálatlan lengyel királyi válasz egy meg nem nevezett követnek a lovagrendi (porosz) ügyben (AT I. 149–150.),

- láss még egy márc. 13-i másik levelet, ahol említik a magyar követet és a tárgyalat ügyeket, a porosz szál mellett Boroszló város ügyét is (AT I. 151., vö. uo. 153.).
112. Moszkva, 1510. nov. 11. – 1510 vége, *Cobor Imre* – A lengyel út (111. sz.) része, onnan utazott tovább a tatárok ügyében egyeztetni. (DL 89002–89003.; Neumann: *A Korlátköviék*, 45. és uo. 254. jegyz.) I. Zsigmond nov. 18-án arról írt, hogy II. Ulászló sürgősen küldje hozzá a név nélkül említett követét, hogy továbbküldhesse a saját követeivel, és ugyanide várja a Moszkvába küldendő moldvai követet is (AT I. 125–126.). II. Ulászlónak Vaszilij nagyfejedelemhez írt levelében név nélkül említi a követet (AT I. Appendix 30–31.), 1508. júl. 21-i dátummal, amelyből az év valószínűleg téves.
113. *Német-római Birodalom* [császár/Bajorország], 1510. nov. 14–28. *Szentgyörgyi-Bazini Péter* – Tárgyalásokat folytatott IV. Vilmos bajor herceg követeivel, Johann von der Leiterrel, majd Augustin Löschsel II. Ulászló testvérének, Erzsébetnek a kiházásításáról 1509–1510 folyamán. (A fennmaradt iratok: BHStA GHA Korrespondenzakten 584/I. fol. 1–28., nagyjából keletkeztek.) Az eset elemzése Katrin Nina Marth: *Die dynastische Politik des Hauses Bayern an der Wende vom Spätmittelalter zur Neuzeit*. Regensburg, 2010. [PhD-Dissertation. https://epub.uni-regensburg.de/11526/2/Marth_Dissertation_OPUS.pdf; a letöltés ideje: 2019. szept. 10.] 211–222., említi Péterfi Bence: A Magyar Királyság és a Bajor Hercegség diplomáciai-politikai kapcsolatai a 15–16. században. *Hungarikakutatások a müncheni levél- és kéziratárakban. Világtörténet* 5 [37] (2015) 126.
114. *Lásd helyesen a 116. sz. után!*
- 114a. *Havasalföld*, 1510 vége – 1511. jan. 10. *Bélai Barnabás* – E napon Béla, útjában visszafelé, Fogarasból írt levelében belépést kért Szeben városától Mircea [IV. Mircea Miloş volt vajda] számára; Brassóban, ahonnan jöttek, már elült a pestis; Havasalföldön az ő ügyeket is elrendezte, a jelenlegi vajdával való megállapodás jegyében Mircsét Budára viszi (ANR Sibiu, Magistratul oraşului şi scanului Sibiu [Szász Nemzeti Levéltár], *Colecția de documente medievale, Seria U* [Középkori oklevélgyűjtemény, Urkunden] V. Nr. 1231., digitális fényképe: www.arhivamedievala.ro, azonosító: SB-F-00001-1-U5-1231, kiad. Hurmuzaki XV/1. 209.). Ugyanezen a napon, V. Vlad [Vlad cel Tânăr] havasalföldi vajda Szebenhez írott latin nyelvű levelében, értesíti őket a Béla királyi követtel való megállapodásról, és a továbbiakban biztosítja a szabad kereskedést (DF 246031., kiad. Hurmuzaki XV/1. 210.).
115. *Oszmán Birodalom*, 1511. márc. 8., *ismeretlen* – E napon (916. zilhiddze 8-án) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, ő maga nem hozott ajándékot. Rangosabb követ („kászid”), sok készpénzt kapott (Gök: İn’âmât Defteri, 1242. [427/11.]) Említi Papp: A török béke kérdése, 230.
116. *Oszmán Birodalom*, 1511. aug. 24. – szept. *Horvát János* [Drágy Horvát György/János vagy vingárti Horvát János?] – Edirne, fegyverszünet megkötése öt évre, a magyar és lengyel követ közösen járt el. 1511. jún. 26-án, I. Zsigmond lengyel király saját ide küldött követének a magyar–cseh királyi udvarhoz szóló instrukciójában említette

a közös kiküldetés tervét, de II. Ulászló követét nem nevesíti (AT I. 200.), és lásd még ugyanő júli. 25-i két levelét, mindegyikben a magyar–cseh királyi követ név nélkül szerepel (uo. 202., CCLXXII–III. sz.). Aug. 24-én (917. dzsemáziülevvel 29-én) a magyar–cseh követ („elcsi”) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, ő maga nem hozott ajándékot. Ebben Horvát János („Lon Hirvan”) a neve (Gök: *İn’âmât Defteri*, 1319. [459/3]). Szept. 7-én, a budai velencei követ jelentette, hogy a fegyverszünet megkötésére és a *Signoria* belefoglalására elküldött magyar követ még nem ért vissza, ezért egy másik kiküldését is elhatározták (Sanuto XII. 586., Sanuto/Wenzel II. 220., 1511. szept. 26.). Szept. 30-án kelt II. Ulászló parancslevele Selmec-, Körmöc-, Besztercebányához és további bányavárosokhoz, hogy a szultánhoz, valamint a különböző keresztény fejedelmekhez küldött és küldendő, általánosságban említett követei, követségei nagy költsége miatt sürgősen kéri az adó befizetését, 1500 forintot (DF 250075., az adatot Mikó Gábornak köszönöm). Utóbbi követ kiküldéséről nem rendelkezünk ismeretekkel. Okt. 22-én a budai velencei követ már tudósított a megkötött ötéves fegyverszünetről, ezek szerint a követ eddigre már visszaérkezett (Sanuto XIII. 197., Sanuto/Wenzel II. 220., 1511. nov. 6.). A követ gondatlanságából azonban az okmányból kimaradt Horvátország, Dalmácia és Szlavónia említése, ezért a fegyverszünetet magyar részről nem erősítették meg (Fodor–Dávid: *Magyar–török*, 199., 201.). A követ Drági Horvát György helyett vingárti Horvát Jánossal való azonosítását a keresztnév egyező voltán és rangosabb voltán kívül az is támogathatja, hogy a 107. sz., ugyancsak török követséget is feltételezen az utóbbihoz köthetjük.

- [114.] *Német-római Birodalom* [császár], 1511. nov. 28. – dec. 11. *Beriszló Péter* – Zyprian von Serntein tiroli kancellár Paul von Liechtensteinhez Innsbruckból, 1511. dec. 6-án írt levele szerint a magyar és az aragón követség elégedetlen amiatt, hogy a császár az Augsburgba való utazásra nógatta őket, ezt pedig neki kellett közölnie a követekkel; a magyar követ nov. 28-án távozott onnan (DRTA MR XI/2. 1083.). A magyar követ Serntein szerint utána Rómába szándékozott utazni (uo. 1084–1085.). Serntein dec. 8-i, a császárhoz írt levele szerint a magyar és az aragón követ egyaránt nagyon akart a császárral találkozni. A magyar követség Villach felé ment tovább (uo. 1085.); e levélben kérte a császárt, hogy elbocsátó levelet küldjön a magyar követ számára. A császár nevében kelt útlevél 1511. dec. 11-én, Innsbruckban kelt (fogalmazványa: DF 258448.), ebben Péter választott „erdélyi” püspök szerepel, amely nyilvánvaló elírás „veszprémi” helyett.
117. *Róma*, 1511. dec. – 1512. márc. *Beriszló Péter* – Bakóc előreküldte saját titkárával, Marsuppinivel együtt. 1512. jan. 30-án a pápai konzisztórium előtt Bakóc bíborossal együtt jelent meg (Óváry I. 1039. sz., a kivonatban név nélkül). 1512. ápr. 14-én, már visszafelé, Velencében állt meg, ahol fogadták (Sanuto XIV. 94., Sanuto/Wenzel II. 224. Fraknói II. 303.; Fögel: *II. Ulászló*, 120.; Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 125.)
118. *Lengyelország*, 1511. dec. 2–5. *Kázmér tescheni herceg*, *Hannel [Hammel] Mihály* – I. Zsigmond lengyel királynak Szapolyai Borbálával való házasságkötéséről állapotok meg (AT I. 179. dec. 2-i, AT II. 4. dec. 5-i időpontot közöl).

119. *Lengyelország*, 1512. jan. – febr. Turzó János; Sárkány Ambrus – Zsigmond király házasságkötése Szapolyai Borbálával (febr. 8.), ezen képviselték a magyar–cseh királyt (Sárkány volt Szapolyai-familiáris). Főgel: *II. Ulászló*, 117–118.; Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, 273.; AT II. 2.
120. *Oszmán Birodalom*, 1512. jan. 10. [Horvát] János (Drági Horvát György/János vagy vingárti Horvát János?) – E napon (917. sevvál 20-án) mint a magyar király követe („elcsi”) ajándékokat kapott a szultáni udvarban, a lengyel követtel egyidejűleg. A bejegyzésben is János („Envaniş” azaz Johannes) a neve, ő maga nem hozott ajándékot (Gök: İn’âmât Defteri, 1394. [491/2/f]). Papp: A török béke kérdése, 231. szerint a követség a más ratifikált békeszerződés példányainak kicserélését célozhatta; a követet Kishorvát Jánossal azonosítja.
121. *Oszmán Birodalom*, 1512. márc. 17. – szept. 14. Felix Petancius; Tomori Pál – Isztambul, a fegyverszünet újratárgyalása. 1512. március 17-én II. Ulászló a fegyverszünet hiányosságainak pótlására (a szövegből ugyanis kimaradt Horvátország) királyi követként Felix Petanciust küldte (Pasqualigo budai velencei követ e napi jelentésében, kivonata: Commissiones, I. 129.), aki márc. 26. után indult el (Pasqualigo márc. 26-i jelentésében csak arról beszél [Venezia, Biblioteca del Museo Correr, Cicogna 2126, 283^r], hogy a követet kiküldték, és el fog indulni: „Domino Felice Raguseo destinato orator al Signor Turco expedito del tuto hozi, de qui se partira infallanter, nisi aliquid acciderit, et fara la via de Transylvania et Moldavia per maior sua securita.”; kissé pontatlan kivonata: Commissiones, I. 130.). Máj. 16.-án azonban Tomori Pált is követnek jelölte a magyar király. Pasqualigo e napi jelentésében ugyanis azt írta (Cicogna 2126, 289^r), hogy az új uralkodó, Szelim már elkezdte támadni az atyjával, II. Bajeziddel kötött ötéves fegyverszünet ellenére a végeket, ezért „ha parso a la maesta sua [II. Ulászló] de elezer un orator novo, che e domino Tuburi Paulo, al fiol del pręfato noviter inthronizato, per veder de firmar cum lui le dicte treuge nela forma, che le sono firmate cum il padre, et partira dicto orator fra 5 over 6 zorni, come el dice. Domine Felice Raguseo veramente, se crede, che habi seguito il suo camino, essendo accordate le cosse del prenominate Sellembeg.” E jelentést Fraknói Vilmos ismerte és pontos jelzet nélkül tartalmát idézte is (Fraknói: Tomori élete, 300–301.), azonban valószínűleg elkerülte figyelmét (vagy nem vette figyelembe) a velencei követ korábbi, márciusi jelentéseit, ezért csak Tomorinak tulajdonította a missziót. Ez terjedt el azután a szakirodalomban (például Kosáry: Magyar külpolitika, 64.), amelyet Fodor–Dávid: Magyar–török, 201. igyekezett megcáfolni: a Commissiones, I. 129. alapján csak Petanciust tekintették követnek. Mindezt alátámasztani látszott, hogy Pasqualigo követ máj. 16-i jelentését Marin Sanuto velencei történetíró munkájában nevek nélkül kivonatolta (Sanuto XIV. 271–272., Sanuto/Wenzel II. 225., 1512. jún. 1.). Tomori tényleges utazásáról nem tudunk többet, Fraknói feltételezi, hogy még Isztambulba való megérkezése előtt visszahívták. Felix Petancius tárgyalásaira azonban valóban sor került. A fegyverszünetet felhatalmazása híján nem hosszabbították meg. Az új szultán, Szelim júl. 21-i, Isztambulból II. Ulászlóhoz írt levelében név szerint említi Felix

- követet, és új (teljes felhatalmazású) követet kér (AT II. 111., latin ford.). A név nélkül említett magyar követ szept. 17-én már három napja visszaérkezett Budára (AT II. 127–128.; személyét Tomorival azonosította Fraknói: Tomori élete, 744–745., Petanciusszal Fodor-Dávid: Magyar-török, 201.). Lásd még Fodor-Dávid: Magyar-török, 202–203., legújabban: Mikó Gábor: Oszmánellenes hadjáratok lehetőségei a 16. század elején. Kísérlet Szrebernik, Szokol és Tessány várak visszahódítására 1513-ban. *Századok* 154 (2020) 581. (csak Petanciust említve).
122. *Német-római Birodalom* [császár], 1512. máj. – jún. 9., ismeretlen (talán Beriszló Péter vagy Ján Mežričky z Lomnice) – A követséget már 1512 tavaszán tervezték, legalábbis Anna királylány és Károly vagy Ferdinánd főherceg eljegyzésének ügyében (a budai velencei követ febr. 21-i jelentésében, Sanuto XIV. 37., Sanuto/Wenzel II. 224., 1512. márc. 18.). A követ instrukciója máj. 18-án, Visegrádon kelt: II. Ulászló hozzáadná testvérét, Erzsébetet a császárhoz, ill. Lajos és Anna házassága ügyében tárgyalna (Szabó Dezső: *Küzdelmek a nemzeti királyságért*. Bp., 1917. 117. A forrás jelzetét közli István Tringli: Der Weg des ungarischen Hofes zur Doppelheirat 1515. In: *Das Wiener Fürstentreffen von 1515. Beiträge zur Geschichte der Habsburgisch-Jagiellonischen Doppelverählung*. Hrsg. Bogusław Dybaś – István Tringli. Bp., 2019. (21st-century Studies in Humanities) 256. 73. jegyz.); elképzelhető, hogy ez Ján Mežričkyhez köthető, lásd 123. sz. Jún. 9-én a németalföldi Mechelenben, a császár jelenlétében bejelentették Mária főhercegnő és Lajos magyar trónörökös eljegyzését. E napon együtt vacsorázott a név szerint nem említett magyar követ a három főhercegkisasszonnyal, Izabellával, Eleonórával és Máriával (Jules Finot: *Inventaire-sommaire des Archives départementales antérieures à 1790. Nord. Tome VII. Archives civiles, Série B, Chambre des comptes de Lille, nr. 3229–3389*. Lille, 1892. 284., számadáskönyvi adat). A követ személye egyelőre nem azonosítható, bár 1512. júl. 18. körülre helyezhető I. Zsigmond lengyel király egy datálatlan válaszevele II. Ulászlóhoz, amelyben említi, hogy Beriszló Péter már elment a császárhoz a törökellenes összefogásról tárgyalni (AT II. 107.). Nem kizárt, hogy a következő misszióval (123. sz.) összevonandó.
123. *Német-római birodalom* [császár/birodalmi gyűlés], 1512. júl. – okt. Ján Mežričky z Lomnice – Követként jelen volt a Trierből Kölnbe áthelyezett birodalmi gyűlésen, ahol Lorenz würzburgi püspök óhajtott vele mint a cseh király követével tárgyalni Dietrich von Guttensteinnek a cseh rendekkel és a cseh királlyal való viszálya ügyében; erre császári meghatalmazást is kapott, a püspök 1512. júl. 30-i, Würzburgból írt levelében úgy tudta, hogy a király követe már Kölnben tartózkodik (DRTA MR XI/3. 2278–2279., az ügyre lásd uo. 2116.). Lásd még I. Zsigmond és II. Ulászló levélváltását: előbbi 1512. okt.-i (keltezetlen formában fennmaradt) levelében név nélkül említve, utóbbi okt. 12-i válaszában megnevezi a követet, mint aki már visszatért a császártól Miksa és Jagelló Erzsébet esetleges házassága ügyében folytatott tárgyalásból a császár elutasító válaszával (AT II. 130–131.). Egy 1514. év végére helyezett, keltezetlen levél utólagos említése szerint Mežričky a főhercegek és királyi gyermekek házassága ügyében is tárgyalt (AT III. 300.).

124. *Velence*, 1512. okt. 7. – 1514. aug. 17., *csulai Móré Fülöp; Telegdi István* – Móré Fülöp harmadik velencei missziója, Telegdi csak rövid időre érkezett. A követküldést a budai udvarban már 1512. máj. végén elhatározták (a budai velencei követ datálatlan jelentésében, Sanuto XIV. 271–272., Sanuto/Wenzel II. 225., 1512. jún. 1.), végül júl. 16-án már ténylegesen Móré kapott megbízást (Sanuto XIV. 560., Sanuto/Wenzel II. 227., 1512. aug. 6.). Aug. 10-én a budai velencei követ jelentésében már Telegdi is szerepelt; Móréval együtt az ország követei is, előbbi a bárók, utóbbi a főpapok képviselőjében (Sanuto XIV. 638., Sanuto/Wenzel II. 227., 1512. aug. 30.). Aug. 24. előtt mégis úgy döntöttek, hogy csak Móré menjen (Sanuto XV. 41., Sanuto/Wenzel II. 228., 1512. szept. 10.). Móré okt. 7-én érkezett Zenggből Velencébe, okt. 9-én fogadták először, ahol bemutatta megbízólevelét (Sanuto XV. 184., Sanuto/Wenzel II. 229.). Okt. 14-én adta elő küldetése célját: segélypénzt kért, ezt kedvezően fogadták (Sanuto XV. 214., Sanuto/Wenzel II. 230.). Nov. 1-jén az ünnepi misén ő is részt vett (Sanuto XV. 303., Sanuto/Wenzel II. 230.). 1512. nov. 22-én mellé újabb magyar követ érkezett (Telegdi, nincs nevesítve), akit a dózse fogadott, és úgy nyilatkozott, hogy Rómából vár választ, és ennek függvényében tudnak majd pénzt adni (Sanuto XV. 347., Sanuto/Wenzel II. 231–232.). E követről nincs több adatunk. 1513. ápr. 1-jén Móré Velencében sürgette hazaengedését, a dózse biztató választ adott a segélypénz tárgyában (Sanuto XVI. 115., Sanuto/Wenzel II. 234.). A követ ápr. 27-én egy Jeruzsálemben tartó magyar zarándok számára kért a király útlevelével pénzt, sikertelenül (Sanuto XVI. 187., Sanuto/Wenzel II. 234–235.). Jún. 26-án és júl. 9-én a tanács előtt Magyarországról érkezett leveleket mutatott be (Sanuto XVI. 413., 485., Sanuto/Wenzel II. 237., és 238., utóbbi júl. 8. és eltérő szövegrész). Júl. 22-én a magyar király kontójára kért támogatást Scardona és Klissza védelmére (Sanuto XVI. 522., Sanuto/Wenzel II. 239.). Júl. 24-én újabb, Magyarországról érkezett leveleket mutatott be, és segítséget kért a török ellen. Scardona védelméhez titokban kapott is pénzt (Sanuto XVI. 533., Sanuto/Wenzel II. 239.). Aug. 28-án a horvátországi hadi eseményekről és Beriszló Péternek a törökök feletti győzelméről szóló, Korbáviai János bán által írt levelet mutatott be, ill. 31-én a scardonai püspök hírközlő levelét hozta (Sanuto XVI. 671., 673., 676., Sanuto/Wenzel II. 240., 241.). Szept. 3-án részkerdeésekben a dózsával tárgyalt (Sanuto XVII. 14., Sanuto/Wenzel II. 241.). Szept. 23-án a modrusi püspök Dalmáciába való utazásának engedélyezéséért folyamodott (Sanuto XVII. 78–79., Sanuto/Wenzel II. 243.). Okt. 14-én ismételt pénzt kért a magyar király számára. A dózse türelemre intette (Sanuto XVII. 196., Sanuto/Wenzel II. 243.). Okt. 18-án engedélyt kért a hazatérésre és némi pénzt. A dózse ismét türelemre intette: nem jó dolog ilyen zavaros időkben útra kelni, várjon még néhány napot (Sanuto XVII. 213., Sanuto/Wenzel II. 243.). Nov. 14-én délelőtt, a *Savii* tanács előtt ismét engedélyt kért a hazatérésre és ehhez 300 dukátot. Ruhaanyagot kapott, és maradásra kérték (Sanuto XVII. 319., Sanuto/Wenzel II. 243.). Dec. 5-én Bakóc bíboros hajót kérő, Anconából nov. 21-én írt levelét mutatta be (Sanuto XVII. 358., Sanuto/Wenzel II. 244.). 1514. márc. 19-én a titkára mutatott be egy levelet Horvátországból, hogy a törökök felhagytak Knin ostromával, a fegyverszünetet megkötötték (Sanuto XVIII.

- 51., Sanuto/Wenzel II. 247.). Márc. 22-én közölte, hogy Budáról kapott levelet, hogy a fegyverszünetet hamarosan megkötik (Sanuto XVIII. 65., Sanuto/Wenzel II. 248.). Máj. 26-án a tanács előtt sürgette hazatérési engedélyét, és pénzt kért vagy textíliát a király hitelére. Kérését máj. 30-án vitatták meg; engedélyezték hazatérését és 4000 forint értékű szövetet adtak neki (Sanuto XVIII. 222., 231., Sanuto/Wenzel II. 250.). Jún. 4-én, pünkösdvasárnap a francia és ferrarai követekkel együtt megszemlélte a katedrális újjáépített harangtoronyát, 5-én ismételten sürgette hazatérését (Sanuto XVIII. 245., 246., Sanuto/Wenzel II. 251.). Jún. 9-én ismét pénzt kért királya számára (Sanuto XVIII. 255., Sanuto/Wenzel II. 253.). Kérését jún. 12-én tárgyalták, 6000 dukát értékben adnak neki árut, és kérték, hogy még maradjon (Sanuto XVIII. 264–265., Sanuto/Wenzel II. 254–255.). Ezt az összeget Móré jún. 14-én elfogadta (Sanuto XVIII. 269., Sanuto/Wenzel II. 255–256.). Jún. 16-án bejelentette, hogy a horvát bánhoz küldte a titkárát a kapott textíliával, és ehhez menlevelet kért (Sanuto XVIII. 275., Sanuto/Wenzel II. 256.). Jún. 29-én sürgette az ígért összeg kifizetését, mivel nem tud elindulni. Nyugalomra intették azzal, hogy meg fogják adni a hiányzó összeget (Sanuto XVIII. 304., Sanuto/Wenzel II. 256.). Júl. 5-én tájékoztatást adott a Magyarországról kapott hírekről (Sanuto XVIII. 329., Sanuto/Wenzel II. 256–257.). Júl. 6-án a *Pregadi* tanács határozott arról, hogy engedélyezzék hazatérését (Sanuto XVIII. 334., Sanuto/Wenzel II. 257.). Júl. 10-én saját hazatérésének előkészítésén dolgozott, hajón utazna Zenggebe (Sanuto XVIII. 339., Sanuto/Wenzel II. 257.). Júl. 12-én ismét sürgette hazatérését (Sanuto XVIII. 348–349., Sanuto/Wenzel II. 257.). Júl. 25-én bejelentette, hogy szállásán több szolgálja is meghalt pestisben, ezért elkülönítették (Sanuto XVIII. 391., Sanuto/Wenzel II. 257–258.). Aug. 7-én a vesztegzár leteltével ismét megjelent és kezdeményezte hazatérését (Sanuto XVIII. 420., Sanuto/Wenzel II. 258.). Aug. 19-én a *Collegio* kiállította a hazabocsátó levelét (17-i dátummal, teljes szöveggel közli Sanuto XVIII. 448., Sanuto/Wenzel II. 259–261.). Aug. 20-án este indult haza (Lakatos: Hírek, 167. 59. jegyz.). A misszióra összefoglalóan Fedeles: Egy Jagelló-kori humanista, 60–61.; lásd még Óváry I. 1051. sz.
125. *Oszmán Birodalom*, 1512. nov./dec. – 1513. jún. 20. *Felix Petancius* – Bursza, sikertelen fegyverszüneti ajánlat feltételekkel. II. Ulászló nov. első felében bízta meg a feladattal (a budai velencei követ datálatlan jelentésében, Sanuto XV. 347., Sanuto/Wenzel II. 231. 1512. nov. 21. [22.]); megbízatása arra is szólt, hogy I. Miksát foglalják bele a megkötendő békébe (Papp: A török béke kérdése, 233.). Nov. 20-án még nem indult útnak (a budai velencei követ e napi második jelentésében, Sanuto XV. 408., Sanuto/Wenzel II. 232., 1512. dec. 18.), de dec. 15-én már igen (Sanuto XV. 462.). 1513. márc.-ban II. Ulászló levelet írt a szultánhoz (török fordításban maradt fenn, Fodor-Dávid: Magyar-török, 221–222.) Máj. 7-én I. Zsigmond lengyel király Poznańból írt II. Ulászlóhoz levelet, amelyben név nélkül utal a még Isztambulban tartózkodó magyar követre (AT II. 200.). Petancius a budai velencei követ jelentése szerint jún. 21-én már ismét Budán volt (a szultán bizonyos dolgokat kért a fegyverszünetért, Sanuto XVI. 475., Sanuto/Wenzel II. 237–238., 1512. júl. 8.). Csézi [Chesius] András prépost Esztergomból, 1513. aug. 23-án írt levelében említi, hogy Petancius levelével

- Zoltai János (lásd 126. sz.) tért vissza (Kercselich: *Historiarum ecclesiae Zagrabensis* I. 211.). Fodor-Dávid: Magyar-török, 204–207.; Papp: A török béke kérdése, 240–242.
126. *Lásd helyesen a 129. sz. után!*
127. *Oszmán Birodalom*, 1513. jún. – aug. Zoltai János – Fegyverszünet négy hónapra. Az isztambuli velencei *bailo* júl. 25-i és aug. 6-i levelei szerint egy küldött („messo”) érkezett, akit a szultán előbb elzavart, majd visszahívott, és hajlandónak mutatkozott négy hónapra fegyverszünetet kötni, továbbá teljes felhatalmazású követet kért (Sanuto XVII. 37–38., Sanuto/Wenzel II. 241–242., 1513. szept. 10.). Aug. 22-én Zoltai már ismét Budán volt (a budai velencei követ jelentésében, Sanuto XVII. 53., Sanuto/Wenzel II. 242. 1513. szept. 13.), és ezzel egybevév Csézi [Chesius] András prépost aug. 23-i, Esztergomból írt levele, amely szerint nyolc napja ért vissza a királyi udvarba (Kercselich: *Historiarum ecclesiae Zagrabensis* I. 211.). Fodor-Dávid: Magyar-török, 207.; Papp: A török béke kérdése, 233.
128. *Róma*, 1513. aug. – szept. 24. *Atádi Márton* – II. Ulászló az oszmán fenyegetés miatt küldte. Jún. 26-án még Budán tartózkodott, kötelezvényt adott a maróti prépostság kegyura, György brandenburgi őrgróf részére a budai káptalan előtt (DL 37931.). Szept. 10-én a pápa Atádi Márton maróti prépostot és a király követét szentszéki jegyzővé kreálta (*Leonis X. pontificis maximi regesta*. Coll. et ed. Josephus Hergenroether. Vol. I. Freiburg im Breisgau, 1884. n. 4429.). Szept. 24-én Atádi Márton maróti prépostot, II. Ulászló király nála lévő követét „comes sacri palatii et aule Lateranensis”-szé nevezte ki *motu proprio*, és a szokott módon közjegyzők kinevezésének jogát is biztosította számára (DL 34435.). 1513. szept. 5-én a pápa írt II. Ulászlónak, hogy megkapta azokat a leveleket, amiket Márton kalocsai őrkanonok vitt neki (Pray: *Annales* IV. 348.). E szöveg Pietro Bembo leveleskönyvében maradt fenn, a név elírás is lehet, vagy ez a Márton a követség egy másik tagja (személyére lásd C. Tóth: *Kalocsai és bácsi káptalan*, 97.) A korábbi szakirodalomban csak ezt a Mártont említették (Fraknói II. 319.; Kubinyi: Diplomáciai érintkezések, 126.).
129. *Oszmán Birodalom*, 1513. aug. 21. – szept. *Cobor Márton* – Edirne, sikertelen fegyverszüneti tárgyalások. Aug. 22-én elhatározták ezt az újabb követküldést (a budai velencei követ e napi jelentésében, Sanuto XVII. 53., Sanuto/Wenzel II. 242. 1513. szept. 13.). Csézi [Chesius] András prépost aug. 23-i, Esztergomból írt levele, amely szerint tegnapelőtt (aug. 21-én) indult útnak (Kercselich: *Historiarum ecclesiae Zagrabensis* I. 211.). II. Ulászló datálatlan, de 1513 nyarára helyezhető, a moldvai vajdához írt levelében szerepel, hogy küldi vissza Budáról a török követet és vele a havasalföldi kíséző követet is, és kéri, hogy a most küldött Cobor Márton *aulicus* utazását támogassa (Veress: *Akták és levelek*, 106. = Oláh-formuláskönyv, fol. 75^v, DF 282621. [299. fénykép], az adatot Mikó Gábornak köszönöm). Fodor-Dávid: Magyar-török, 208., 210.; Papp: A török béke kérdése, 234.
- [126.] *Német-római Birodalom*, 1513. okt. – nov. 20. előtt, *Sárkány Ambrus* – III. Frigyes császár újratemetése és síremlékének avatása Bécsben. Ezen képviselte II. Ulászlót. Cuspinianus nov. 20-i levele szerint ez alkalomból találkozott Sárkánnyal, aki moldvai és török híreket osztott meg vele (ÖStA HHStA Reichskanzlei Maximiliana

3. Konv. 2. fol. 74., kiad. *Cuspinians Briefwechsel*, 53–55., a forrást hivatkozva Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, 273. és 287. 149. jegyz.); a követség ekkorra már véget ért.
130. *Lengyelország*, 1513. nov. – dec., ismeretlen – Magyar királyi kamarás (futár) a lengyel udvarban, kieszközlendő Hannel Mihály esztergom-szentistváni prépost (és királyi gyóntató) lengyel püspökségét. AT II. 270., 271–273.
131. *Oszmán Birodalom*, 1513. dec. – 1519. jún. *Bélai Barnabás* – Magyar–oszmán fegyverszüneti megállapodás megkötése, többéves hányattatással, több-kevesebb ideig fogságban; a szultán udvarával Edirne–Isztambul–Konya–Isztambul–Közel-Kelet–Isztambul útvonalat járta be. Bélai 1513. dec. 17-én vonult be Edirnébe százfős kísérettel. A kíséret tagja lehetett Kedei (Udvarhelyszék) vagy Keteli (Doboka m.) Székely Tamás, aki 1515-ben az isztambuli Elcsi-hán (Követszállás) istállójának falára háromsoros rovásírással feliratot rótt. Sebestyén Gyula korábbi olvasata: „Ezer öczáz tizenöt esztendőbe írták eszt. László király öt kevetét járatták [váratták] itt. / Bilaji Barlabás kető esztendejik it valt. Nem tön császár. / Keteji Székel Tamás írta inet Szelimb török császár itet bé száz lóval.” (Sebestyén Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei. Bp., 1915. 74.). Németh Gyula olvasata: „Ezer öczáz tizenöt esztendőben irtáq eszt; László király öt követét várattáq itt / Bilaji Barlabás kettő esztendejik it valt; nem tön császár... / Keteji Székel Tamás irtán eszt; Szelimbök császár itt té ben száz lóval” (Németh Gyula: A magyar rovásírás. Bp., 1934. 9.). A feliratról lásd még Tardy: *Régi magyar követjárások*, 195. 286. jegyz. A két év és a százlovas kíséret nagyságrendileg egybevág a százfős kíséretre vonatkozó, a két évvel korábbi bevonulással kapcsolatban említett adattal. Szelim 1514. jan. 8-án levelet írt II. Ulászlóhoz, amelyben az udvarában tartózkodó Bélait is megnevezi (Selmecebányán őrzött német fordításban: DF 235460., az adatot Mikó Gábornak köszönöm; a nürnbergi Scheurl-levéltár kódexében lévő latin nyelvű másolatból Borsa Gedeon átírásában és fordításában közlik Fodor-Dávid: *Magyar–török*, 224–225.) 1514. márc. 19-én, Velencében már úgy tudták az ottani magyar követ, Móré Fülöp tájékoztatása alapján, hogy megkötik az oszmán–magyar fegyverszünetet (Sanuto XVIII. 51., Sanuto/Wenzel II. 247.). 1514. febr. végén egy török követ volt Budán a béke megerősítése ügyében: a szultán nem akart más feleket belefoglaltatni, viszont a magyarok követeket küldjenek hozzá (Sanuto XVIII. 36., Sanuto/Wenzel II. 246–247., 1514. márc. 15.). Márc. 17-én a budai velencei követ Bakóc Tamás tájékoztatásából úgy tudta, hogy a békét hamarosan tényleg megkötik, és hogy Budán várják a szultánnál tartózkodó magyar követ jelentését, levelét (Sanuto XVIII. 133., Sanuto/Wenzel II. 248., 1514. ápr. 22.). Lásd még C. Tóth Norbert: Az 1514. márciusi országgyűlés. Politikatörténeti események Magyarországon a parasztháború kitöréséig. In: *Keresztesekből lázadók. Tanulmányok 1514 Magyarországról*. Szerk. C. Tóth Norbert – Neumann Tibor. Bp., 2015. (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések) 70–71. A magyar követ 1514. évi isztambuli tartózkodására és a békekötés lehetőségére utal még I. Zsigmond lengyel királynak a szultánhoz küldött követéhez szóló instrukciója (AT III. 24.), a lengyel király II. Ulászlóhoz és másokhoz írt márc. 13–14-i, ill. márc. 31-i levelei (uo. 57–58., 62.).

1515. okt. 17-én a szultán ismét levelet írt II. Ulászlóhoz, hogy Béla csak hároméves fegyverszünet megkötésére volt felhatalmazva, de ebből gyakorlatilag már csak egy éve maradt, ezért kiegészítő utasítást kér, de nem akarja saját küldöttét a királyhoz hazaküldeni, ezért ő küld egy török követet, hogy egyeztessenek (latin fordításban: AGS Consejo de Estado Negociación de Nápoles, Correspondencia, legajo 1004. fol. 63.). 1515. aug. 20-án Béla fogságba került (Gelcich, 678.). Az ezt követő időszakra lásd Dubravicki Horvát Márk misszióját is (140. sz.). Egy 1518. nov. 14-i, Raguzában kelt, olasz nyelvű hírközlő levél részlete szerint a szultán előhozatta a régóta fogva tartott magyar követet, és tárgyalt vele, majd újból küldött egy követet a magyar királyhoz a megegyezés miatt, és a magyar követ is megbízta egyik saját emberét (Radonić: *Dubrovačka akta* II/1. 158–159. = Gelcich, 682–683.). Végül a békét (fegyverszünetet) 1519 kora tavaszán kötötték meg, a II. Lajos-féle okmány márc. 28-án, Budán kelt (DL 24393., vö. Pray: *Historia regum Hungariae* II. 586.), ezt azonban késlekedve küldték, amely újabb problémát okozott. Egy máj. 3-i, Edirnéből kapott levélben a velenceiek ugyanis arról értesültek, hogy megkötötték a békét, de nehézségek merültek fel, a magyar követeket ezért ismét elzárták és egyikük visszatért Magyarországra, a király álláspontját megtudni (Óváry I. 1122. sz.). Máj. 10-én Béla Edirnéből Szeben városához írt levélben ezzel egyezően arról számolt be, hogy a békeszerződés cserepéldányát nem kapták meg a Portán II. Lajostól, de a kereskedés már szabad, ő pedig Szendrőn és Nándorfehérváron keresztül fog utazni (ANR Sibiu, Magistratul oraşului și scanului Sibiu [Szász Nemzeti Levéltár], Colecția de documente medievale, Seria U [Középkori oklevélgyűjtemény, Urkunden] V. Nr. 1678., digitális fényképe: www.arhivamedievala.ro, azonosító: SB-F-00001-1-U5-1678, kiad. Hurmuzaki XV/1. 239.). Szelim szultán a békét (fegyverszünetet) máj. 30-án ratifikálta (a békeokmányra lásd Papp: *Az Oszmán*, 89–90. 12. jegyz., 91., ez szerb nyelvű példány, latin fordításból kiad. Theiner II. 626–628., vö. Pray: *Historia regum Hungariae* II. 586.). Jún. 12-i jelentésükben a budai velencei követek úgy tudták, hogy II. Lajosnak a szultánhoz mennek követei, akik a határon várják meg a korábbi magyar követ megérkezését, aki a szultánnal kötött fegyverszünetre esküt tett, és már utazik hazafelé (Sanuto XXVII. 419., Sanuto/Wenzel III. 147., 1519. jún. 27. és 29.). E követekről nem tudjuk, hogy kicsodák, a hazatérő követ Béla. Jún. 30-án a budai velencei követet tájékoztatták, hogy Béla várhatóan három nap múlva megérkezik, és júl. 27-én már Béla beszámolójáról is közölt részleteket (Sanuto XXVII. 543., 552., Sanuto/Wenzel III. 157., 158., 1519. aug. 8., 13.). Főgel: *II. Lajos*, 105.; *Török: A mohácsi vész*, 148.; Tardy: *Beyond*, 115–124.; uő: *Régi magyar követjárások*, 73–80.; Fodor-Dávid: *Magyar–török*, 193–194., 210–218.; Papp: *A török béke kérdése*, 234–237.

132. *Német-római Birodalom* [császár], 1514. jún. 12. – aug., *kövendi Székely Miklós; Albrecht Rendl z Oušavy* – Küldöttség több főből (három, név nélkül említett cseh, és bizonytalan számú, csak általánosságban említett több magyar követ) Bécsbe, Lajos királyi és Mária főhercegnő jegyességi találkozójára (1514. jún. 19–25.) a magyar király és királyi nevében, majd Gmundenben tárgyalás a császárral

- (júl. 14. – aug.). A fellázadt kereszties had elleni segítségnyújtásról. Lakatos: *Hírek*, 189–190. (forrásidézetekkel), 195–196.; Péterfi Bence: *Egy székely két élete. Kövendi Székely Jakab pályafutása*. Pécs–Bp., 2014. 129–130. I. Miksa Georg von Rottal udvarmesteréhez Gmundenből írt, júl. 24-i levelében említi az éppen nála tartózkodó Székely Miklós követet (NÖLA Niederösterreichische Registratur vor 1740 Karton 14. Nr. 19. 5. sz., másolat; az adatot Péterfi Bencének köszönöm). II. Ulászló júl. 24-én, Székelynek írt levelében utasította, hogy a segítségkérést követően térjen haza (DL 94792., kiad. Mon. rustic. 175–176.), majd feltehetően aug. 7-én egy meg nem nevezett rokon „magnificus” úrhoz (sziléziai herceghez) küldte ugyancsak segítséget kérve (másolatban; DF 282621., Oláh-formuláskönyv 210^r, másolata: DF 289137., p. 207., kiad. Mon. rustic. 190.). Székelyre lásd még Péterfi: *Adalékok*, 142. (további forrásokkal). Rendl júniusi bécsi jelenlétéről nincs biztos adatunk, de valószínűleg júliusban Székellyel egyidejűleg tárgyalt a császárral a moszkvai–lengyel konfliktusról és a lengyel–porosz helyzetről is; fennmaradt lengyel fordításban a beszéde (AT III. 156–157.), és 1514 nyarán kapott hivatalos választ is I. Miksától (uo. 120–122.).
133. *Velence*, 1515. jan. 22. – ápr. 4. *Lónyai Albert* – A Móré Fülöp követ által kért összeg maradékának elkérése ügyében küldték ki; csak kéthetes kinti tartózkodásával számolnak. A *Signoria* ezt nem szerette volna, de a budai velencei követ fáradozásai sikertelenek maradtak. Lónyai jan. 22-én kelt útra (a budai velencei követ tudósításai, Sanuto XIX. 400., 425., 435., 437. Sanuto/Wenzel II. 286., 291., 1515. jan. 29., febr. 8., 16. = Fraknói: Lónyai, 29–30.). A szárazföldön, Trevisón keresztül utazott, febr. 16-án érkezett meg Velencébe (Sanuto XIX. 437., Sanuto/Wenzel II. 291–292., Fraknói: Lónyai, 30.). Febr. 18-án fogadták a tanácsban (Sanuto XIX. 439–440., Sanuto/Wenzel II. 292., Fraknói: Lónyai, 31.), ahol latin nyelvű beszédet mondott, majd márc. 2–27. között tárgyalások következtek a neki adandó válaszról (márc. 2., 7., 10.: Sanuto XX. 19., 41–42., Sanuto/Wenzel III. 3–4., továbbá Fraknói: Lónyai, 31., 31–32., 32–34.; márc. 14., 16., 20., 27.: Sanuto XX. 57., 60–61., 66–67., 75., valamint Fraknói: Lónyai, 34–39.). Márc. 28-án végül a tanácsban úgy határoztak, hogy megítélnék 1000 dukátot textilben (Sanuto XX. 76., Sanuto/Wenzel III., 5., Fraknói: Lónyai, 40.), majd Lónyai márc. 30-án átvett bizonyos zafirt (vö. uo. 40–44.), ill. szövegetek és ápr. 4-én hazatért (uo. 9., nagyhét szerdáján a szertartáson már nem vett részt). Fraknói: Lónyai, 8–9.; Fógel: *II. Ulászló*, 123–124.; Óváry I. 1073., 1075. sz.
134. *Német-római Birodalom* [császár], 1515. jan. 22. – febr., *csulai Móré Fülöp* – A császárhoz történt kiküldése miatt nem tudott visszamenni Velencébe követként (a budai velencei követ jan. 22-i jelentése szerint már elindult I. Miksához, Sanuto XIX. 435., Sanuto/Wenzel II. 291., 1515. febr. 16.). Kiküldetéséről többet nem tudunk, feltételezhetően Pozsonyban és/vagy Bécsben tárgyalásokat folytatott Matthäus Lang bíborossal.
135. *Német-római Birodalom* [császár], 1515. máj. – jún. *Girolamo Balbi*; *Břetislav Švihovský z Ryzmberka* – Balbit máj. végén küldték ki, jún. elején a császárt Innsbruckban találta,

- választ „Rottenburgban” kapott tőle (I. Miksa 1515. jún. 13–14-én tartózkodott Rattembergen, lásd Kraus: *Itinerarium*, 302.); Švihovskýt Balbi után küldték ki, akit a császár magánál tartott (hiszen már elindult). Cuspinianus említi a követeket Diariumában (ford. Krónikáink magyarul III/1. 146. [VIII.Š.]).
136. *Német-római Birodalom* [császár], 1515. jún. 19–28., *kövendi Székely Miklós* – I. Miksához küldték, paritásos magyar–cseh és lengyel királyi követség tagjaként, követtársa Piotr Kmita, hogy sürgessék I. Miksa érkezését a királytalálkozóra (Xavery Liske: *Dwa dyaryusze kongresu wiedeńskiego z r. 1515. Archiwum komisji historycznej 4 [1878] 136.*). Cuspinianus is említi a követséget Diariumában (ford. Krónikáink magyarul III/1. 146. [VIII.Š.]). Péterfi: *Adalékok*, 142.
137. *Német-római Birodalom* [császár], 1515. júl. 1–10. *Szatmári György; Ladislav ze Šternberka; Buzlai Mózes* – A császár érkezésére Bécsbe menő üdvözlő küldöttség II. Ulászló magyar–cseh és I. Zsigmond lengyel király részéről: Szatmári György pécsi püspök, kancellár (magyar részről), Jan Lubrański poznaí püspök (lengyel részről), Ladislav ze Šternberka cseh kancellár (cseh részről), Buzlai Mózes magyar királyi udvarmester, Lukás Górká poznaí várnagy és hadvezér, Krzysztof Szydłowiecki sandomiri vajda, lengyel kancellár (AT III. 391–394.).
138. *Lengyelország*, 1516. jan. – febr., *ismeretlen* – „Nuncius” Vilnóban. Feladata II. Ulászló nevében biztatni I. Zsigmondot, hogy felesége, Szapolyai Borbála halála (1515. okt. 2.) után ne eressze búnak a fejét, és hogy küldjön követeket az 1516. évi Szt. György-napi magyar országgyűlésre, továbbá az oszmán fegyverszüneti tárgyalások állásáról is tájékoztatja (AT IV. 11–12.). Lásd még AT III. 36.
- 138a. *Moldva*, 1516. máj. után – 1517. máj. előtt, *csulai Móré Fülöp* – 1520. máj. 29-én, Nagyszébenből írt Brassó városának, hogy évekkal ezelőtt a moldvai követségből hazatérve 200 forintot kölcsönzött tőlük, amelyre a kincstartó és váci püspök-kincstartótól ígért utalványlevelet (nyugtát) vagy ennek híján saját teljesítést ígérve. Mivel most sikerült a váci püspöktől, volt kincstartótól megszereznie az oklevelet, kéri, hogy kötelezvényét emberükkel küldjék el számára (DF 246718., kiad. Hurmuzaki: *Documente XV/1. 244.*). A datálást a levélben említett kincstartó, egyúttal váci püspök [Szalkai László] hivatalviselése datálja, Arch. I. 133. A követségre feltehetően III. (Vak) Bogdán moldvai vajda halálát követően, fia, Ștefăniță (IV. István) trónra lépése (1517. ápr. 20.) alkalmával került sor.
139. *Róma*, 1517–1526. *Francesco Marsuppini* – Állandó magyar követ, ügyvivő. Valószínűleg azonos az 1521. júl. 24. körül, a pápával a törökellenes segély miatt tárgyaló magyar követtel (Sanuto XXXI. 105–106., Sanuto/Wenzel III. 222., 223.), ill. talán azzal a név nélkül említett magyar királyi követtel („uno orator hongaro”), aki 1521. aug. 2-án este érkezett Velencébe, és hozott tudósítást Nándorfehérvár ostromáról, majd továbbment Rómába, de a budai velencei követ általa hozott jelentéseit elfelejtette átadni (Sanuto XXXI. 160., Sanuto/Wenzel III. 224.). 1521. aug. 22-én a név szerint nem említett követ („orator”) a pápának fejtette ki Magyarország veszélyes helyzetét és segítséget kért (Sanuto XXXI. 316., Sanuto/Wenzel III. 231., 1521. aug. 31.). 1522. szept. 4-én Brodarics Istvánnal ketten jelentek meg VI. Adorján pápa

- előtt a konzisztóriumon (Consistorialia, 37.; Fraknói II. 326.; Kubinyi: Diplomáciai érintkezések, 126.; Nemes: Magyarország kapcsolatai, 483–485.; csak 1519-től veszi folyamatosnak misszióját, vö. alábbi adattal). 1525. febr. 22-én Brodarics István Rómába készülve (lásd 186. sz.) 247 forintot, ill. Marsuppininek 360 forintot vett fel (Számadáskönyv 1525. 85.). Marsuppini diplomáciai levelezésének darabjai: 1522. aug. 8., Firenze mellől, jelentése II. Lajoshoz (DL 25313. = Iványi: Adalékok, 341–342.), 1522. keltezetlen, VI. Adorján megválasztása után, újkori másolat, valószínűleg valamelyik országnagyhoz (feltehetően ő írta, DL 32689. = Iványi: Adalékok, 352–354.). Lásd még II. Lajos 1519. dec. 8-i levelét I. Zsigmondhoz, hogy követet küld Rómába a porosz–lengyel konfliktus miatt (AT V. 121.). Marsuppini Bakóc titkáráként már 1515 óta Rómában volt, a király szolgálatába dokumentálhatóan II. Lajos 1518. jan. 7-i levele szerint lépett át, lásd Teke: A firenzei Francesco Marsupini, 364.).
140. *Oszmán Birodalom*, 1517. márc. 22. – 1519. máj. 3. *Dubravicki Horvát Márk* – Őt küldték ki a fogságban lévő Béla követhez (e napon kelt, valószínűleg a kancellária által kiállított, ismeretlen oszmán udvari emberhez szóló megbízólevele: DL 24391., keresztnévvel tüntetik fel és *aulicus*nak nevezik). Valószínűleg kint is maradt Béla mellett (Óváry I. 1122. sz. Edirne, 1519. máj. 3.: megkötötték a békét, de azután nehézségek merültek fel, a magyar királyi követeket ismét elzárták, és egyikük visszatért Magyarországra, a király álláspontját megtudni). Fodor-Dávid: Magyar-török, 219.
141. *Velence*, 1517. okt. 1. – 1518. márc., *csulai Móré Fülöp* – Móré Fülöp negyedik velencei missziója, a hadisegély ügyében tárgyalt, mérsékelt sikerrel. Battyányi [Batthyány] Ferenc Budáról, jún. 6-án írt levelében már említette, hogy Móré prépost Velencébe fog indulni „az urak akaratából”, és magát, a címzettet (Battyányi Boldizsárt), ill. velencei ügyük számára már kérte Mórétól annak támogatását (DL 104319., idézi Fedeles: Egy Jagelló-kori humanista, 61.). Móré azonban csak hónapokkal később indult, mert okt. 14-én érkezett Velencébe tizenkét emberrel és kapott szállást (Sanuto XXV. 28., Sanuto/Wenzel III. 86.). Okt. 18-án jelent meg a tanács előtt, mutatta be megbízólevelét, a dózse szívélyesen üdvözölte (Sanuto XXV. 33., Sanuto/Wenzel III. 86.). Okt. 20-án előadta jövetele célját (Sanuto XXV. 36., Sanuto/Wenzel III. 86–87.); okt. 26-án audienciát kért, de nem kapott (Sanuto XXV. 47., Sanuto/Wenzel III. 87.). Nov. 5-én szavaztak arról, hogy 200 dukátot kapjon (Sanuto XXV. 69., Sanuto/Wenzel III. 87., Óváry I. 1083. sz.). Nov. 6-án kérte hazaengedését (Óváry I. 1084. sz., határozat a követnek adandó válaszról) és 8-án audienciát kért a Tízek tanácsához (Sanuto XXV. 74., Sanuto/Wenzel III. 87.). Nov. 23-án nyugtát állított ki a számára kifizetett összegről (Óváry I. 1086. sz.). A budai velencei követ dec. 13-i levele szerint haza akarták hívni (Sanuto XXV. 230–231., Sanuto/Wenzel III. 90., 1518. febr. 1.). Móré 1518. febr. 5-én és 14-én erősen sürgette a hazatérését és a választ, a dózse 14-én azt felelte, ezt másnap a *Pregadi* tanácstól megkapja (Sanuto XXV. 232., 242., Sanuto/Wenzel III. 90.). Febr. 15-én közölték vele, hogy nem tudnak neki most fizetni. Ezután febr. 20-án ismét sürgette hazaengedését (Sanuto XXV. 252., 255., Sanuto/Wenzel III. 90., 91.). Márc. 2-án saját és háztartása szükségére

- bort rendeltek ki számára. Ezután ismét megjelent és újból hazaengedését sürgette. Ezután ténylegesen útra is kelt hazafelé (Sanuto XXV. 277., Sanuto/Wenzel II. 91.). Főgel: *II. Ulászló*, 103., 104. 1. jegyz.; Fedeles: Egy Jagelló-kori humanista, 61.; Óváry I. 1087., 1094., 1096. sz. (1518. febr. 25., a követ nyugtája).
142. *Raguza*, 1518. jan. 2. – febr. 28. *Michael de Grwssocz* – II. Lajos követe Raguzába, az adó (*subsidium*) megfizetésére. Megbízólevele jan. 2-án kelt (Radonić: *Dubrovačka akta* II/1. 120–121., ebben a követ „egregius” címmel, *aulicusként* szerepel), febr. 23-án vették át a követtől a király levelét Raguzában (uo. 121–122. = Gelcich, 680–681.), majd febr. 28-án kifizettek neki 2000 forint adót, amelyről a saját nevében nyugtát állított ki (Radonić: *Dubrovačka akta* II/1. 122–124.). Ugyanezen a napon indult vissza (uo. 126–127. = Gelcich, 681–682., *Raguza* levele II. Lajoshoz, regisztrumbejegyzés).
143. *Franciaország*, 1518. márc. 1. *Jan Amor Tarnowski* – II. Lajos megbízólevele a számára, hogy I. Zsigmond lengyel király mellett őt is képviselje a francia király udvarában (ANF J 933. nr. 13.). Kont: *Bibliographie*, 242. alapján.
144. *Lengyelország*, 1518. ápr. 18. *Sárkány Ambrus*; *Kázmér tescheni herceg*; *Albrecht Rendl z Oušavy* – I. Zsigmond király házasságkötése Bona Sforzával Krakóban (Kázmér herceg a király előző sógorának, Szapolyai Jánosnak a nagybátyja, Sárkány volt familiárisa). Az esküvő előkészítése: AT IV. 273–274., a kíséret felsorolása: uo. 309. A szertartásoknál a követek jelen voltak: uo. 317–319., ám Rendl már csak a koronázás után érkezett meg mint a magyar–cseh király küldöttje. Távozásukkor a vendégek ajándékokat kaptak, e követek is szerepelnek (AT IV. 326.). Főgel: *II. Lajos*, 106–107.; Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, 278.
145. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1518. szept. – okt. *Girolamo Balbi* – Az augsburgi birodalmi gyűlésen segítséget kért és a törökellenes összefogásra és harcra buzdított. Júl. 22-én Bakóc Tamás érsek Erdődi Péterhez szóló levelének elején említette, hogy megy valaki mostanság a király nevében a császárhoz (DF 261759.). Főgel: *II. Lajos*, 101. 1518. aug. 18-án a párhuzamos (de 1519-re áttolódó) római rendi követség költségeire 1000 forint kölcsönt vettek fel, ebben általánosságban ugyancsak említették a császárhoz küldött követet (DL 91058.).
146. *Lengyelország*, 1519. febr. – márc. *Ártándi Pál*; *Kenderesi Mihály* – Formailag rendi, de királyi felhatalmazással is bíró követség, feladatuk II. Lajos római királlyá választatásához politikai támogatást szerezni. Aug. 18-án a párhuzamos római követség költségeire 1000 forint kölcsönt vettek fel, ennek közreműködésében Kenderesit is említették (DL 91058.). Márc. 7-én fogadták a követséget Piotrkówban (AT V. 14–18., név nélkül). Fraknoi: Tomori levelei, 85. (e szöveghely tartalmazza, kiket jelöltek ki követnek); Fraknoi: A tolnai országgyűlés, 212–215.; Kosáry: Magyar külpolitika, 71–73.; E. Kovács: A császárválasztás, 62., 69.
147. *Velence*, 1519. márc. 23. – ápr. *Verbőci István*; *gyurkovci Csavlovics Pál*; *Fáncsi Imre* – Formailag rendi, de királyi felhatalmazással is bíró követség, feladatuk II. Lajos római királlyá választatásához politikai támogatást szerezni; folytatása: 150. sz. Főgel: *II. Lajos*, 105. szerint Verbőci kíséretének tagjai Csavlovics, Fáncsi, továbbá Tornallyai János és Szobi Mihály, de utóbbi kettő ténylegesen nem vett részt a

- követségben, nem indultak el (E. Kovács: A császárválasztás, 62–64. és 69–70. 8–13., 17–22. jegyz.). 1518. aug. 18-án, Tomori Pál Szebennek írt levelében a három követet megnevezi, „a negyedik nem ismert” (DF 246108., kiad. Fraknói: Tomori levelei, 85.), ugyanezen a napon a követség költségeire 1000 forint kölcsönt vettek fel, ebben mindhárom követet megnevezték (DL 91058.). Királyi megbízólevelük febr. 20-án kelt (Sanuto XXVII. 88., Sanuto/Wenzel II. 128.). Febr. 21-én Verbőci segítséget kért a budai velencei követőtől, hogy útjukban Velencét is felkereshessék (a követ e napi második jelentésében, Sanuto XXVII. 80–81., Sanuto/Wenzel III., 127., 1519. márc. 21.). Márc. 21-én már Trevisóban voltak (Sanuto XXVII. 85., Sanuto/Wenzel III. 127.). Márc. 21-én Mestrében, 22-én Margherában, a szárazföldön tartózkodtak; a követség a velenceiek szerint három világi személy nemes, de nem bárói rangú követből állt, hetven emberrel (Sanuto XXVII. 86–87., Sanuto/Wenzel III. 127.). Márc. 23-án jelentek meg audiencián a tanács előtt, bemutatták megbízólevelüket, közölték, hogy Rómába tartanak, majd titkos audienciát kértek (Sanuto XXVII. 88., Sanuto/Wenzel III. 128.). Márc. 24-én meghallgatták őket a tanácsban, a magyar király császárválasztási esélyeiről beszéltek, amire a dózse udvarias választ adott (Sanuto XXVII. 94–96., Sanuto/Wenzel III. 128–130.). Márc. 25-én választ kaptak, majd a többi követtel együtt fogadáson vettek részt (Sanuto XXVI. 101–102., Sanuto/Wenzel II. 130–131.). Márc. 26-án már Padovában voltak, ereklyét kértek (Sanuto XXVII. 108., Sanuto/Wenzel III. 131–132.). Ápr. 12-én érkeztek meg Rómába (lásd alább, 150. sz.). Hazatérésük után Budán dicsérték a *Signoriát*, hogy mennyire tisztelettel fogadták őket (Sanuto XXVII. 419., Sanuto/Wenzel III. 148., 1519. jún. 29.). Fraknói: Tomori levelei, 85. (e szöveghely tartalmazza, kiket jelöltek ki követnek); Főgel: *II. Lajos*, 105., Kosáry: Magyar külpolitika, 71–74.
148. *Lengyelország*, 1519. ápr. 15. *Károly münsterbergi herceg* – E napon kelt követutasítása, amely magyar belpolitikai témákra és cseh ügyekre, Sziléziára is kitér, de feladata a császárválasztás tárgyában egyeztetni (AT IV. 21–24.). Megelőzi Balbi követségét (149. sz.).
149. *Lengyelország*, 1519. ápr. vége – jún. 12. *Girolamo Balbi* – I. Zsigmond lengyel királynál járt a császárválasztás ügyében. Ápr. 8. utáni napokban még Esztergomba küldték Bakóchoz (E. Kovács: A császárválasztás, 67.), ezután indulhatott el. A budai velencei követek jún. 12-i jelentése szerint már visszaért Budára (név nélkül; Sanuto XXVII. 419., Sanuto/Wenzel III. 147., 1519. jún. 29.). Balbi instrukciójának summája, és a rá adott lengyel királyi válasz: AT V. 85–90. Lásd még AT V. 1–2., 49. = Főgel: *II. Lajos*, 102.; említi Cuspinianus is a máj. 4-i jelentésében (DRTA JR I. 643.). Lásd továbbá DRTA JR I. 718., 740–741.; E. Kovács: A császárválasztás, 66. és 71. 50. jegyz.
150. *Róma*, 1519. ápr. 16. – máj./jún. *Verbőci István; gyurkovci Csavlovics Pál; Fánsci Imre* – Formailag rendi, de királyi felhatalmazással is bíró követség, feladatuk II. Lajos római királlyá választatásához politikai támogatást szerezni. Eredetileg Móré Fülöpöt akarta II. Lajos kijelölni és elküldeni a pápához, főleg a porosz és moszkvai-lengyel ügyben (lásd AT V. 87.). A követség először Velencébe ment (lásd 147. sz.). Márc. 25-én indultak innen tovább (Sanuto XXVI. 101–102., Sanuto/Wenzel III.

- 130–131.), 26-án Padovában voltak (Sanuto XXVII. 108., Sanuto/Wenzel III. 131–132.). A szentszéki velencei követ ápr. 12-én tudatta a pápával jövetelüket, de a követség csak 16-án érkezett és jelent meg a pápánál audiencián (Sanuto XXVII. 183., 195., Sanuto/Wenzel III. 134., 1519. ápr. 18., 25.). Ápr. 24-én megkapták a hivatalos választ, ám a követség csak máj. 10. előtt hagyta el Rómát (Sanuto XXVII. 249. [a válasz], Sanuto/Wenzel III. 136., 145., 1519. máj. 7., 20.). Jún. 13-án már visszaértek Budára (Sanuto XXVII. 419., Sanuto/Wenzel III. 148., 1519. jún. 29.). Lásd még Fraknoi: A tolnai országgyűlés, 212–213., 216–219.; Török: A mohácsi vész, 152. (utal rá, a pápa válasza); Kubinyi: Diplomáciai érintkezések, 127–128.; Kosáry: Magyar külpolitika, 71–74.
151. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1519. ápr. 26. – jún. 28. *György brandenburgi őrgróf; Ladislav ze Šternberka; Jaroslav ze Šelmberka* – Frankfurti birodalmi gyűlés, V. Károly megválasztása. Károly spanyol király követeihez írt, febr. 15-i levelében II. Lajos már mindhárom követet megnevezte (DF 287670.); a budai udvar ápr.-i eseményeire, a követküldés hátterére lásd Cuspinianus jelentését (DRTA JR I. 634–652.); a budai velencei követ ápr. 26-i jelentése szerint Budán akkor már eldöntötték, hogy a követségbe két cseh úr, és mellettük György őrgróf utazzék (Sanuto XXVII. 288., Sanuto/Wenzel III. 145.). I. Zsigmond lengyel király a követség kapcsán csak Brandenburgit említi (AT V. 55.). Ápr. 28-án II. Lajos levelet intézett a cseh rendekhez a császárválasztás előkészítéséről és a követek feladatairól (BHStA KAA 3085. fol. 2–7., egykorú másolat, kivonatos közlése a többi példány és kiadás feltüntetésével: DRTA JR I. 610–615.); II. Lajos instrukciója, levele a választásra menő követekhez, keltezetlen másolat (BStA KAA 3085. fol. 37–38.). Ugyanezen a napon György őrgróf is beszámolt testvérének, Kázmérnak a kiküldetéséről (DRTA JR I. 608–609.). II. Lajos máj. 28-án általános perhalasztó királyi parancslevelet is kiállított az őrgróf számára (DF 267263., E. Kovács: A császárválasztás, 72. 68. jegyz.). A budai velencei követek jún. 12-i és júl. 5-i jelentései szerint három követ indult el, instrukciójuk szerint előbb II. Lajos megválasztását szorgalmazzák, ha ez nem megy, I. Zsigmond lengyel királyét, ha ez sem működne, a spanyol királyt, Károlyt támogassák. Ha a spanyol király elveszi Anna királynőt, mindenképpen rá szavazzanak (Sanuto XXVII. 419., Sanuto/Wenzel III. 147., 1519. jún. 27., 29.). A cseh (rendi) követség jún. 5-én érkezett meg túl sok, 200 lóval (DRTA JR I. 786., 793., és 11-én vonult be, uo. 791., a követség tagjait lásd uo. 700., 799., 825.). A birodalmi gyűlés jún. 16-án nyílt meg; György őrgróf júniusi tárgyalásairól datálatlan feljegyzés maradt fenn (DRTA JR I. 737–739.), a cseh és lengyel küldöttség előzetes, jún. 12–16. közötti tevékenységéről, ill. a cseh szavazatról való döntésről egy-egy frankfurti feljegyzést ismerünk (DRTA JR I. 785–789., 799–800). Az üléseken általában György őrgróf és Šternberka részvételét említik (pl. uo. 802., 804., 812., 850., a többi cseh rendi követét pl. jún. 27., uo. 847., 860.). A választásra és az eredmény kihirdetésére jún. 28-án került sor (DRTA JR I. 849–853.). Szept. 13-án II. Lajos üdvözlő levelet írt, ebben név nélkül utal többi követére is; a levelet György őrgrófnak kellett volna átadnia az újonnan megválasztott császárnak (a forrás a Brandenburgi családi levéltárban

- maradt fenn, mivel V. Károly nem volt jelen: DL 38044.). Lásd még I. Zsigmond keltezetlen levelét Šternberkához (AT V. 62.). György örgróf okt. 27-én már ismét Budán volt, a követek a házasság ügyében is tárgyaltak (Sanuto XXVIII. 59., Sanuto/Wenzel III. 162., 1519. nov. 10.). Főgel: *II. Lajos*, 106.; E. Kovács: A császárválasztás, 69. 7. jegyz.; Kubinyi: Diplomáciai érintkezések, 128.
152. *Lengyelország*, 1519. okt. – dec. *Girolamo Balbi* – II. Lajos I. Zsigmondhoz írt, okt. 12-i levelében említi, hogy két nap múlva küldi követként (AT V. 110–111.). A misszió feladata Habsburg–Jagelló dinasztikus házasságok, valamint a porosz–lengyel konfliktus ügyében egyeztetni. Dec. 8-án Balbi már visszatért Budára (uo. 119–121.). Balbi követségét utólag említi levelében II. Lajos Gosztonyi János kiküldésekor (lásd 154. sz.) 1520. ápr. 23-án (AT V. 211.).
153. *Német-római Birodalom* [Ausztria], 1520. jan. 18. – febr. *Acél Ferenc* – Ausztriába, Bécsbe utazott követként az osztrák régenstanácshoz (kormányzékhez). E napon írt II. Lajos Pozsony városához, hogy adjanak követének 40 forint útiköltséget (DF 241184.; Kubinyi: Királyi titkárok, 11.).
154. *Lengyelország*, 1520. ápr. 23. – máj./júni. *Gosztonyi János; Frigyes liegnitzi herceg* – 1520 tavaszán Gosztonyi Krakóba utazott I. Zsigmond királyt értesíteni II. Lajos csehországi terveiről (II. Lajos ápr. 23-i levele: AT V. 211–213., nevesítve ennek végén), ill. Jagelló Anna és V. Károly esetleges házasságáról egyeztetni (vö. AT V. 296.). Főgel: *II. Lajos*, 104. Frigyes herceg útjáról nem rendelkezünk adatokkal. Kettejük másik feladata Toruńban a lengyel–lovagrendi (porosz) béketárgyalásokon közvetíteni (Pósán: *Magyarország és a Német Lovagrend*, 330.). Máj. 3-án innen e tárgyban ketten írtak levelet a nagymesterhez (GStA PK XX. HA OBA Nr. 23654.). Máj. 4-én a tárgyalásokon a lengyel fél részéről kaptak választ (AT V. 227–228., a követeket még utóbb említik uo. 248., 251. [mindkét követ nevesítve]; a követségről utólagosan: uo. 254., 289., 296. [csak Gosztonyi]).
155. *Róma*, 1520. máj. 31. *Mlatkovith Horvát Márton* küldönc – E napon X. Leó pápa tájékoztatást adott számára, mint II. Lajos nunciuszának, hogy ura kívánságát, hogy alattvalóinak bizonyos Kúriában folyó (csak általánosságban említett) pereit „in partibus” küldje vissza, nem teljesítheti, de bátorítja e perek kiegyezéssel való lezárására (ASV Registri Vaticani 1214A. fol. 58r.). Nemes Gábor: Folytonosság vagy újrakezdet? Magyarország és az Apostoli Szentszék kapcsolatainak alakulása Mohács előtt és után. In: *Egyházi társadalom a Magyar Királyságban a 16. században*. Szerk. Varga Szabolcs – Vértesi Lázár. Pécs, 2017. 118. 59. jegyz.
156. *Német-római Birodalom* [császár], 1520. aug. – 1521. jan. 21. *Girolamo Balbi; Sárkány Ambrus* – Feladatuk, hogy képviseljék II. Lajost V. Károly koronázásán, tárgyaljanak vele Annával kötendő házasságáról, ha ez nem sikerülne, akkor I. Ferdinánddal való házasságáról, ill. vegyék rá V. Károlyt, hogy jöjjön Innsbruckba, majd Bécsbe, hogy II. Lajossal és I. Zsigmond lengyel királlyal személyesen tárgyaljon. A velencei követ júl. 31-i és aug. 24-i, Pozsonyban kelt jelentései szerint még nem indultak el, de aug. 24-én már ismerteti feladatukat (Sanuto XXIX. 130., Sanuto/Wenzel III. 180., 184., 1520. aug. 24., szept. 27.). Sárkány megbízólevele aug. 11-én kelt (II. Lajos

- Bernhard von Cleshez, ASTn APV CC busta 5. fasc. 4. fol. 2., kiad. Lakatos: Magyar vonatkozású, 218., bemutatva: Köln, 1520. nov. 7.). Aug. 3-án még nem indultak el, de (I. Zsigmond lengyel királyra is várva) készen állnak (AT V. 297.). Magyar királyi instrukciójuk: AT V. 297–301., Zsigmond lengyel király kiegészítő tájékoztató levele számukra: uo. 302–303., lásd még uo. 305–307. 1520. okt. 23-án Aachenben valóban képviselték II. Lajost V. Károly német királyi koronázásán (Fógel: *II. Lajos*, 101. ezt tévesen 1519. okt. 23-ra tette, és a nyomában Kosáry: Magyar külpolitika, 76. szintén). Sárkány közben a lengyel–porosz konfliktus ügyében is igyekezett eljárni, okt. 21-én Aachenből írt levelet a német lovagrendi nagymesterhez a (lengyel féllel) folytatott tárgyalásairól, Pósan: *Magyarország és a Német Lovagrend*, 331.; GSTA PK XX. HA OBA Nr. 24266. A koronázás után V. Károllyal házassági szerződést kötöttek, majd 1520. dec. 11-én Anna és Ferdinánd (utóbbi *per procuram*) házasságkötésén voltak jelen Innsbruckban. 1521. jan. 21-én visszaérkeztek Budára (a budai velencei követ jelentése három követet említ név nélkül, Sanuto XXIX. 621. Sanuto/Wenzel III. 197., 1521. febr. 9.). Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, 278.; Lakatos: Magyar vonatkozású, 217–218. (ASTn APV CC busta 5. fasc. 4. fol. 1., megbízólevél Balbi részére, 1520. jan. 20-án kelt).
157. *Lengyelország*, 1520. szept. 17. *Trepka András* – Vele együtt talán Macedóniai László is utazott mint Batori István nádor követe a házassági szerződéshez (Iványi: Adalékok, 325–327.). A budai velencei követ júl. 16-i jelentése szerint már ekkor kiküldték (Sanuto XXIX. 122. „Jacomo Trepcha”, Sanuto/Wenzel III. 176., 1520. aug. 20.). Trepka okt. 9-én már visszaérkezett Pozsonyba, erről II. Lajos király I. Zsigmondhoz írt levele számolt be: AT V. 329.
158. *Lengyelország*, 1520. okt. 8. – nov. *Balassa [Bácsi?] Ferenc; György brandenburgi őrgróf* – Előbbi követ 1520. okt. 8-án, a hazatérő lengyel követekkel utazott el a porosz–lengyel háború ügyében, valamint I. Zsigmond királynak első fia születése miatt gratulálni (a budai velencei követ e napi jelentésében, Sanuto XXIX. 341., Sanuto/Wenzel III. 188. 1520. nov. 3., „magnifico Franco Bechiani”). Febr. 15-én a budai velencei követ úgy tudta, hogy a porosz–lengyel tárgyalásokon két császári és két magyar királyi követ volt jelen (név nélkül említve Sanuto XXIX. 674., Sanuto/Wenzel III. 203. 1521. febr. 27.). E két követtől ápr. 21-én érkezett jelentés a tárgyalásokról (a budai velencei követ 1521. ápr. 22-i jelentésében, Sanuto XXX. 199., Sanuto/Wenzel III. 209., 1521. máj. 6.). Máj. 13-án már ismét Budán voltak; György őrgróft csak az e napon kelt velencei követjelentés nevezi meg (Sanuto XXX. 263., Sanuto/Wenzel III. 210., 1521. máj. 27.). A velencei követ által okt. 8-án említett névforma Bácsi Ferencre is illik, aki 1518-tól fordult elő az udvarban mint személynöki ítélőmester (DL 3039), de valószínűleg kisnemesi származású, és önálló követként csak 1526 után szerepelt, ráadásul furcsa lenne megbízatása az őrgróf mellett; 1527-től János király udvarában királyi titkár és kinevezett szepesi prépost volt (Barta Gábor: Konszolidációs kísérlet Magyarországon a mohácsi csatavesztés után [Szapolyai János király kormányzása 1526. november–1527. augusztus]. *Századok* 111 [1977] 637.).

159. *Velence*, 1520. dec. 14. – 1521. aug. 2., *csulai Móré Fülöp* – Móré ötödik, utolsó velencei missziója. Megbízásának tervét Bakóc Tamás bíboros már nov. 7-én említette a budai velencei követnek (Sanuto XXIX. 451., 452., Sanuto/Wenzel III. 190., 191., 1520. dec. 7.). Ezt Velencében szerették volna elhárítani (Sanuto XXIX. 460., uo. Sanuto/Wenzel III. 191–192., 1520. dec. 7.). Dec. 12-én megkapta instrukcióját és felhatalmazását: szerezzen pénzsegélyt Velencétől (Szatmári kancellár és Bakóc ellentéte lehetett a háttérben a budai velencei követ jelentése szerint [Sanuto XXIX. 515., Sanuto/Wenzel III. 193., 1521. jan. 4.]). Móré dec. 14-én indult Budáról (Sanuto XXIX. 516., Sanuto/Wenzel III. 194., a budai velencei követ dec. 13-i jelentése végén). 1521. jan. 6-án érkezett Velencébe (Sanuto XXIX. 533., Sanuto/Wenzel III. 194.); jan. 10-én volt első audienciája, bemutatta megbízólevelét és latin nyelvű beszédet tartott (Sanuto XXIX. 537., Sanuto/Wenzel III. 194–195., beszéde [olasz nyelven, keltezetlen: Commissiones, I. 165–167.; elképzelhető, hogy Statileo beszéde, lásd 164. sz.]). Jan. 14-én választ kért előterjesztésére, a vicedózse türelemre intette; kérésére mégis két tanácsost jelöltek ki, hogy tárgyaljanak vele (Sanuto XXIX. 545–546., Sanuto/Wenzel III. 195., Óváry I. 1132. sz., jan. 18-i dátummal). Jan. 22-én ismét megjelent a *Collegio* előtt (Sanuto XXIX. 566., Sanuto/Wenzel III. 196.). Febr. 2-án, gyertyaszentelőkor részt vett az ünnepi misén (Sanuto XXIX. 606., Sanuto/Wenzel III. 196.). Febr. 6-án sürgette hazaengedését (Sanuto XXIX. 610., Sanuto/Wenzel III. 196.). Febr. 7-én ünnepségen volt (Sanuto XXIX. 611., Sanuto/Wenzel III. 196.). Febr. 8-án tárgyaltak a magyar követ előterjesztéséről. Megítéltek a 7000 dukáton felül 3000 dukátot, ill. neki személyesen 1000 dukátot (Sanuto XXIX. 612., Sanuto/Wenzel III. 196–197., Óváry I. 1134. sz.). Móré febr. 9-én ismét tárgyalt a *Collegio*ban (Sanuto XXIX. 612., Sanuto/Wenzel III. 197.). Febr. 13-án elismerte, hogy nincs felhatalmazása 30 000 dukátnál kevesebbet kérni, de ha a *Signoria* 10 000-et megítél, kész hazairni királyának (Sanuto XXIX. 631., Sanuto/Wenzel III. 197.). Febr. 18-án elismervényt állított ki, hogy a magyar király kontójára 300 dukátot vett fel (Óváry I. 1138. sz.). Márc. 17-én érkezett meg egy beosztottja által hozott levele Budára (írt a királynak, a pécsi püspök kancellárnak a 10 000-es összegről, elégedetlenek emiatt: Sanuto XXX. 143., 148–149., Sanuto/Wenzel III. 204. 1521. ápr. 18.). Ápr. 17-én a Tízek tanácsa határozatot hozott, hogy az ügy elbírálását titokban a *Pregadi* tanácshoz tegyék át (Sanuto XXX. 140., Óváry I. 1139. sz.). Ápr. 18-án Velencében Móré panaszkodott és még fenyegetőzött is a pénz miatt (Sanuto XXX. 150–151., Sanuto/Wenzel III. 206–207.). Ápr. 19-én a *Collegio*ban azon vitakoztak, felhatalmazzák-e Fanti Zorzit, hogy tárgyaljon a magyar követtel (Sanuto XXX. 151., Sanuto/Wenzel III. 207.). Ápr. 20-án a dózse és a magyar követ is megjelent a tanácsülésen. Két tanácsost jelöltek ki, hogy még aznap tárgyaljanak vele (Sanuto XXX. 162., Sanuto/Wenzel III. 207.). Ápr. 21-én a tanácsosok beszámoltak a tárgyalásról (ennek tartalmát nem ismerjük; Sanuto XXX. 163., Sanuto/Wenzel III. 207.). Máj. 1-jén Móré előadta, hogy a *Signoria* 15 000-es ajánlatát elfogadná, de e tárgyban ír haza királyának; a tanács is elhatározta, hogy ugyanerről saját budai követüket is értesítik (Sanuto XXX. 183., 184., Sanuto/Wenzel III. 208.). Máj. 2-án

valóban levelet írt haza, amely a budai velencei követ szerint 16-án érkezett meg (Sanuto XXX. 263., Sanuto/Wenzel III. 210., 1521. máj. 27.). Máj. 11-én intézkedtek, hogy a II. Lajos számára megítélt összegből 300 dukátot fizessenek ki számára; erről Móré máj. 14-én állított ki nyugtát (Óváry I. 1141–1142. sz.). Jún. 10-én Budára befutott Móré küldönce, a 15 000-es ajánlat tárgyában, az összeget elégedetlenkedve fogadták, kevesellték (Sanuto XXX. 377., Sanuto/Wenzel III. 214., 1521. jún. 19.). Jún. 15-én Velencében részt vett a Szt. Vid-napi körmeneten (Sanuto XXX. 367., Sanuto/Wenzel 212.). Júl. 9-én a *Savii* tanács elhatározta, hogy felhatalmazza a *Collegiót*, hogy 20 000 dukátot fizessenek végkielégítésként (Sanuto XXXI. 29., Sanuto/Wenzel III. 215.). Júl. 12-én Móré nem kapott audienciát; két tanácsost jelöltek ki, hogy tárgyaljanak vele, és szorítsák a 20 000-es ajánlat elfogadására (Sanuto XXXI. 36., 37., Sanuto/Wenzel III. 216.). Júl. 13-án döntöttek a kifizetésről (Sanuto XXXI. 39–40., Sanuto/Wenzel III. 218.). 16-án Móré sürgette a megállapított összegek folyósítását (Sanuto XXXI. 62., Sanuto/Wenzel III. 218.). Júl. 23-án a *Pregadi* tanács elhatározta, hogy a magyar királynak végkielégítésképpen 20 000 dukátot fizessenek ki. Erről júl. 27-én a követtel közjegyzői oklevélbe foglalt szerződést kötöttek (Óváry I. 1146–1147. sz.). Aug. 2-án és 3-án még Velencében tartózkodott (Sanuto XXXI. 160., 165., Sanuto/Wenzel 224.). Aug. 7-én este szándékozott hazaindulni Zenggen keresztül (Sanuto XXXI. 179., Sanuto/Wenzel III. 225–226.). Szept. 4-én még nem érkezett meg Budára (Sanuto XXXI. 428., Sanuto/Wenzel III. 240., 1521. szept. 19.). Végül 1521. szept. 6-án este érkezett vissza az udvarba (uo.). A szerződést II. Lajos 1521. szept. 14-én erősítette meg (Óváry I. 1149. sz.). Kubinyi: Királyi titkárok, 9.; Fedeles: Egy Jagelló-kori humanista, 53. és 62.; Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 19. Beszédére lásd Kosáry: Magyar külpolitika, 37–38., 48–49.

160. *Lengyelország*, 1521. márc. 21. *Sárkány Ambrus* – Porosz–lengyel tárgyalások Toruńban. E napon írt Sebastian Sprentz [Sperancius] császári követtel együtt levelet a helyszínről a német lovagrendi nagymesterhez a hadifoglyok ügyében (GStA PK XX. HA OBA Nr. 24728.) Pósan: *Magyarország és a Német Lovagrend*, 332.
161. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1521. ápr.–nov. *Girolamo Balbi*; *Verbóci István* – A wormsi birodalmi gyűlésen segítséget kértek a török ellen. A követek kiküldését már febr. 8-án tervezték, ekkor Balbi és Turzó János voltak kijelölve (Sanuto XXIX. 672. „Janus Torzei”, Sanuto/Wenzel III. 201., „Janus Terzer” alakban, 1521. febr. 27.). Márc. 6-án Turzó helyére már Verbócit választották Balbi mellé (a budai velencei követ e napi jelentésében, Sanuto XXX. 48., Sanuto/Wenzel III. 203–204. 1521. márc. 22.). Kosáry: Magyar külpolitika, 45. szerint febr. végén keltek útra. Tevékenységükre lásd uo. 45–46. Máj. 21-én II. Lajos György brandenburgi örgróf, Sárkány Ambrus és Balbi számára állított ki megbízólevelet, felhatalmazva őket, hogy V. Károlyal és I. Ferdinánddal tárgyaljanak Brandenburgi és Sárkány erre vonatkozó tényleges tevékenységéről nincs adatunk (DL 38070.). A birodalmi gyűlés után Balbi valószínűleg továbbment Brugge-be, onnan Angliába (lásd 166. sz.), de lehet, hogy előbb hazatért még (Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 30–32.). Németalföldön magával V. Károly császárral is tárgyalni próbált (uo. 44., 46–47.). Jún. 3-án ugyanis

- Balbi már rég úton járt, feladata a Jagelló Anna számára még I. Miksa által hagyott 200 000 dukát folyósíttatása (Sanuto XXX. 376., Sanuto/Wenzel III. 212., 1521. jún. 19.). Júl. 19-én kiegészítő utasítást küldtek Balbinak, hogy kérjen a császártól segítséget és biztassa az általános béke megteremtésére (Sanuto XXXI. 196., Sanuto/Wenzel III. 227., 1521. aug. 9.). I. Zsigmond lengyel király II. Lajoshoz szóló datálatlan levelében is említette ezzel kapcsolatban Balbi követet (AT V. 397., valószínű kelete 1521. szept.). Fögel: *II. Lajos*, 102. (tévesen 1520-ra teszi); Török: A mohácsi vész, 152. (tévesen Aczél Istvánt ír); Kubinyi: Werbőczy, 79. Istvánffy szerint (*Istvánffy Miklós Magyarok dolgairól írt históriája Tállyai Pál XVII. századi fordításában*. S. a. r. Benits Péter. I/1. Bp., 2001. VII. könyv 184.) a misszió 1522-ben zajlott le és Frangepán Gergely és Ladislav ze Šteremberka lennének Balbin kívül a követség tagjai, ez tévedés.
162. *Német-római Birodalom*, 1521. máj. 15. – jún. *György brandenburgi örgróf; Sárkány Ambrus* – II. Lajost képviselték I. Ferdinánd főherceg és Jagelló Anna innsbrucki esküvőjén (1521. máj. 26.). A kiküldetésre eredetileg Várdai Ferenc erdélyi püspököt jelölték ki egy másik, meg nem nevezett úrral együtt (a budai velencei követ máj. 15-i jelentése szerint, Sanuto XXX. 263., Sanuto/Wenzel III. 210., 1521. máj. 27.), de valószínűleg mindkettő visszautasította a megbízást, és nehéz volt mást találni a helyükre a költségek miatt, így lett a követ az örgróf és Sárkány (a budai velencei követ jún. 3-i jelentése szerint: Sanuto XXX. 376., Sanuto/Wenzel III. 212. 1521. jún. 19.).
163. *Német-római Birodalom*, 1521. jún. 11. – júl. *Szatmári György; Károly münsterbergi herceg* – II. Lajos V. Károlyhoz és saját jegyeséhez, Máriához küldte őket. A budai velencei követ jún. 3-i jelentése szerint Szatmári útra készül, hogy Anna és Ferdinánd esküvőjén jelen legyen (erről végül lemaradt), és hogy Mária főhercegnő elé menjen, akit majd Pozsonyba, onnan Székesfehérvárra fog kísérni (Sanuto XXX. 376., Sanuto/Wenzel III. 212., 1521. jún. 19.). A két követ megbízólevele jún. 11-én kelt (a Cles püspök-kancellárhoz szóló példány: ASTn APV CC busta 5. fasc. 4. fol. 3., említi Lakatos: Magyar vonatkozású, 211.). A budai velencei követ júl. 6-i jelentései szerint Mária elé Szatmári György pécsi püspök és György örgróf mentek Pozsonyban (Sanuto XXXI. 73., Sanuto/Wenzel III. 220., 1521. júl. 21.).
164. *Velence*, 1521. júl. 30. – szept. 24. *Statileo János* – Rendkívüli követ Móré Fülöp missziója után, hogy megsürgesse a Nándorfehérvár felmentésére is fordítható pénzsegélyt, és további pénzt kérjen. A budai velencei követ júl. 30-i beszámolója szerint II. Lajos ekkor bízta meg a „veszprémi püspököt” (valójában a püspökség volt kormányzóját, lásd Arch. I. 54.), aki traui születésű, a velencei követséggel (Sanuto XXXI. 249., Sanuto/Wenzel III. 228. 1521. aug. 16.). Megbízólevele aug. 2-án kelt (említve az audienciájakor). Aug. 27-én érkezett meg Zengg felől, 18 fős kísérettel, útközben megbetegedett, de rendben elfoglalta a szállását. 29-én megjelent a *Signoria* előtt, ahol bemutatta megbízólevelét és latin nyelvű beszédet tartott, továbbá pénzbeli segítségéért könyörgött a török ellen. A dózse kedvezően válaszolt neki (Sanuto XXXI., 309., 311., Sanuto/Wenzel III. 230.). Szept. 3-án már sürgette hazabocsátását (Sanuto XXXI. 353., Sanuto/Wenzel III. 236.). Szept. 14-én ismételtlen kérte kérése

teljesítését és hazabocsátását, türelemre intették (Sanuto XXXI. 407–408., Sanuto/Wenzel III. 237.). Szept. 21-én megjelent a dózse előtt, aki felolvasta neki a szenátus lényegében elutasító válaszát, de 200 magyar forintot kiutaltak neki (Sanuto XXXI. 444., Sanuto/Wenzel III. 240–241.). Szept. 23-án a *Pregadi* tanácsban arról határoznak, hogy megfontolják, hogy mégiscsak adnak valamiféle segítséget, mivel a pápa adott (Sanuto XXXI. 446–447., Sanuto/Wenzel III. 241.). Szept. 24-én úgy határoznak, hogy titokban 700 dukátot utaljanak ki (Sanuto XXXI. 460., Sanuto/Wenzel III. 241., vö. Óváry I. 1152. sz., 800 arany). Ugyanezen a napon kérésére apjának, Michaele Statileo trauai polgárnak a *Signoria* kedvezményeket engedélyezett (Óváry I. 1151. sz.). Szept. 26-án írtak levelet a budai velencei követnek, amelyben Statileót is dicsérték (Sanuto XXXI. 476–477., Sanuto/Wenzel III. 242.). Szept. 28-án jelenlétében a tanácsban felolvasták II. Lajos júl. 21-én írt két levelét (Sanuto XXXI. 490., Sanuto/Wenzel III. 245.). Szept. 29-én engedélyt kért hazautazásához (Sanuto XXXI. 492., Sanuto/Wenzel III. 246.). Főgel: *II. Lajos*, 104.; Kosáry: Magyar külpolitika, 49.; Kubinyi: Királyi titkárok, 18–19. (csak Nándorfehérvár eleste után ért volna Velencébe).

165. *Havasalföld*, 1521. aug. 10. – szept. 23. *Dubravicki Horvát Márk* – V. [Neagoie] Basarab havasalföldi vajdához küldték, missziója Nándorfehérvár elestével állhat összefüggésben. Basarab szept. 15-én meghalt. Szapolyai János erdélyi vajda aug. 4-i levelében utasította Brassó városát, hogy a követet kiutaztában lovaskocsival lássák el és kiadásait térítsék meg (DF 246126., kiad. Hurmuzaki XV/1. 253., Szapolyai oklt. 459–460.). A követ valóban Brassón keresztül utazott oda-vissza; a brassóiak odafelé aug. 10-én királyi parancsra 60 forintot adtak neki, aug. 16-án a visszatérő követet élelmezték, szept. 7-én kíséretének tagjait, szept. 23-án a távozó követ szekerét Feketehalomig fizették. *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen*. I. (Rechnungen aus dem Archiv der Stadt Kronstadt. Rechnungen aus 1503–1526.) Kronstadt, 1886. 350–351., 355–357.
166. *Anglia*, 1521. aug. 29. – dec. 24. *Girolamo Balbi* – Részt vett a calais-i konferencián (Wolsey bíborossal tárgyalt), majd átkelt Angliába. Nov. végén indult Wolsey-val, dec. 10. előtt érkezett Londonba, ott tartózkodott dec. 24-ig (Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 49.); visszafelé Doverben időzött dec. 26-án (uo. 55.). E. Kovács: *Magyar-francia*, 185. (név nélkül); Kosáry: *Magyar külpolitika*, 47.; részletesen Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 22–26., 36–38.
167. *Lengyelország*, 1521. dec. – 1522. jan., *ismeretlen* – II. Lajos dec. 27-i levele végén (amelyben felesége, Mária magyar királynévá koronázásáról [1521. dec. 11.] is beszámolt) említette, hogy I. Zsigmond király mindenről részletesebben a hamarosan hozzá érkező követe révén értesülni fog (AT V. 415–416.). A misszió tényleges megvalósulása egyéb adat híján nem bizonyos.
- 167a. *Firenze*, 1522. febr. 7. – máj./aug. *Brodarics István* – Törökellenes segítségkérés. A velencei (169. sz.) és római missziója (171. sz.) kitérője odafele menet. II. Lajos 1522. febr. 7-én, Budán állította ki a Firenzei Köztársaságnak címzett megbízólevelet (Simonyi: *Flórenczi okmánytár*, I. 39–40. [XIV. sz.; eredeti jelzete: „Atti Publici vol.

- VIII. Documento nr. XIV.”]). Mivel ez Firenzében maradt fenn, átadására biztosan sor került; Brodarics itteni tartózkodását máj. vége–aug. közepe közé tehetjük.
168. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1522. márc. 5. – máj. 14. *Jozefics Ferenc; Désházi István* – Az 1522. tavaszi nürnbergi gyűlésen segítséget kértek a török ellen. Márc. 3-án II. Lajos Bátori István helytartóhoz és Szapolyai Istvánhoz írt levelében említette, hogy őket küldte (DL 23618., Iványi: Adalékok, 329.). Márc. 4-én kiküldetésüket név nélkül említette I. Zsigmondhoz írt levelében (AT VI. 28–29., két napja indultak el). Megbízólevelük viszont csak márc. 5-én kelt (a Vilmos bajor herceghez szóló példány: BHStA KAA 4441. fasc. 6. fol. 134.); Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 76–77., 171. 432. jegyz. (forrásjelzetek). Mária királyné ugyanaznap saját megbízólevelet is állított ki (Cleshez szóló ajánlása Désházi és Jozefics részére, ASTn APV CC busta 5. fasc. 3. fol. 2., kiad. Lakatos: Magyar vonatkozású, 219., bemutatva Nürnberg, 1522. máj. 14.). I. Zsigmond király márc. 21-én saját megbízólevelet adott a magyar követeknek (AT VI. 37.). Nürnbergben ápr. 1-jén Jozefics beszédet mondott (DRTA JR III. 76.), ápr. 12-én a birodalmi rendek levelet intéztek II. Lajoshoz (uo. 91.). A követek húsvétvasárnap, ápr. 20-án már visszaértek II. Lajoshoz Prágába (II. Lajos válasza a birodalmi rendekhez, név szerint említve követeit: AT VI. 56–57., lásd még uo. 70.). A követség egyik tagja májusban Gentben volt, Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 79. A gyűlésről összeszedetten Török: *A mohácsi vész*, 155–159.; Kosáry: *Magyar külpolitika*, 79.
169. *Velence*, 1522. ápr. 26. – máj. 22. *Brodarics István* – A római missziója (171. sz.) kitérője odafele menet: Brodarics 1522-ben utazott törökellenes segítséget kérni, megállt Velencében, ahová hajóval utazott. Ápr. 26-án mutatta be a tanácsban megbízólevelét és beszédet tartott, segítséget kért (Sanuto XXXIII. 187., Sanuto/Wenzel III. 268.). Máj. 2-án tanácskoztak a követnek adandó, gyakorlatilag elutasító válaszlól, és hogy költségeire 50 dukátot utaljanak-e ki neki (Sanuto XXXIII. 218., Sanuto/Wenzel III. 269.). Máj. 3-án közölték vele a határozatot és intézkedtek az összeg kiutaltatásáról; Brodarics hamarosan tovább szándékozott utazni (Sanuto XXXIII. 219., Sanuto/Wenzel III. 269.). Végül máj. 22-én indult Padován keresztül Rómába (Nemes: *Magyarország kapcsolatai*, 485. 45. jegyz. és RAH *Collección de Don Luis de Salazar y Castro* A-23. fol. 256. [MNL OL X 8751. 29972. tekercs], Alonso Sánchez, V. Károly velencei követe ápr. 27-i jelentésében).
170. *Német-római Birodalom*, 1522. máj. 17. – jún. 15. *Sárkány Ambrus; Trepka András; Désházi István; Szatmári György; Macedóniai László* – Tárgyalás a törökellenes segítségről Bécsben a birodalmi rendek megbízottjaival. Megbízólevelüket II. Lajos máj. 17-én, Prágában állította ki Szatmári, Bátori István nádor, Sárkány, Korlátkövi Péter, Trepka, Verbóci, Balassa Ferenc és Désházi részére (Iványi: Adalékok, 333–334. = DL 24399.). Bátori nem ment, mivel ő volt a helytartó, Korlátkövi részvétele bizonytalan (Neumann: *A Korlátköviek*, 63.), Verbóci is bizonytalan (Kubinyi: *Werbóczy*, 79. és 92. 128. jegyz.). Utóbbi kettő nagy valószínűséggel nem ment. Balassa Ferenc részvétele is bizonytalan. Sárkány Ambrus azonban biztosan Bécsben tartózkodott (vö. Neumann: *A Korlátköviek*, 63.). A birodalmi biztosok jún. 7-én válaszoltak a

- lengyel és magyar–cseh királyi követeknek: AT VI. 81–85., Iványi: Adalékok, 333–337., ebből: uo. 334. = DL 24400. = Politikatörténeti források, 93–94. Ugyanők jún. 15-én újabb válasza a bécsi gyűlésen: Iványi: Adalékok, 335–337. Az eseményre részletesen Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, 274–275., 278.; ennek nyomán, de néhány pontatlansággal (Szatmári ugyanis megjelent): Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 77., 81. 468. jegyz. A gyűlést a DRTA JR III. alapján összefoglalta Török: *A mohácsi vész*, 157–164.; Kosáry: *Magyar külpolitika*, 79–81.
171. *Róma*, 1522. szept. 3. – 1524. aug. *Brodarics István* – Törökellenes segítségkérés és II. Lajos érdekeinek képviselője a római Kúriában. Kiutazásakor megállt Velencében 1522. ápr. 26. – máj. 22. között, majd Padován keresztül utazott Rómába. Szept. 1-jei jelentése II. Lajoshoz: DL 25663. Szept. 3-án a konzisztóriumon mondott beszédet VI. Adorján pápa előtt, ahol Francesco Marsuppinivel, követtársával együtt jelent meg (Mercati: *Dall'Archivio*, 88–89.; Consistorialia, 37.). Erasm Ciołek plocki püspök halála után Brodarics egyúttal lengyel követ is volt (levelei, jelentései I. Zsigmond lengyel királyhoz: 1523. jan. 1., AT VI. 219., jún. 20. uo. 286–288., okt. 22. uo. 326., 346. 1524. máj. 5., AT VII. 20., lásd még Theiner II. 631., 639., 647.). A követség titkára Budai László kalocsai kanonok volt (Óváry I. 1168. sz.). 1523. máj. 15-én és jún. 1-jén Brodarics csak egymaga jelent meg a konzisztórium előtt (Consistorialia, 44., 45.). 1523. szept. 10-én Brodarics a konzisztórium előtt felolvasta II. Lajos király levelét (Mercati: *Dall'Archivio*, 98., 110–111.). 1524. febr. 12-én viszont név nélkül több követet említenek (a másik Marsuppini, Consistorialia, 48., vö. II. Lajos 1524. febr. 4-i levelével, amelyben megnevezi a két követet: Theiner II. 633.). 1524. jún.-ban rendelték haza. Főgel: *II. Lajos*, 102.; Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 129.; részletesen Nemes: *Magyarország kapcsolatai*, 483–487., Kasza: *Egy korszakváltás szemtanúja*, 52–64., érintőlegesen lásd még Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 81–85.; Kosáry: *Magyar külpolitika*, 78. Testvére, Brodarics Mátyás mint magyar királyi követ (valójában futár) vitt haza levelet, külön nem vettem fel (Nemes: *Magyarország kapcsolatai*, 494.). Lásd továbbá AT VI. 144–145., 219–220., 225–226.; Veress: *Akták és levelek*, 125. (II. Lajos Brodaricshoz Rómába, 1523. jún. 1.).
172. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1522. szept. 29. – dec. 29. *Gosztonyi János; Macedóniai László; Verbőci István; Drágfi János; Korlátkövi Péter; Gétyei János; csebi Pogány Zsigmond; Kenderesi Mihály* – Követek a nürnbergi birodalmi gyűlésen, ismételtlen segítséget kérnek a török ellen. Az 1522. Lőrinc-napi (aug. 10.), nádor által összehívott rész-országgyűlés 1. tc. szerint döntöttek a birodalmi gyűlésre küldendő követek személyéről: két főpap, két főúr és négy nemes menjen ki (nem nevezik meg őket); ennek az aug. 28-i megbízólevél nyolc személye megfelel (Holub: *Az 1522. évi országgyűlés*, 499.). Királyi követutasításuk: Prága, 1522. szept. 29., szintén mind a nyolc személy részére (Iványi: *Adalékok*, 344–349. = DF 283469., kivonata: *Catalogus manuscriptorum Bibliothecae Reg. Scient. Universitatis Budapestinensis* II/2. Bp., 1894. 326. 30. sz., *Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárában és Egyetemi Levéltárában őrzött 1526 előtti oklevelek és iratok jegyzéke*. Összeáll. Sölch Miklós. [Bev. Knapp Éva és Kiss József Mihály.] Bp., 2005.

65. 175. sz.). Megbízóleveleiket (mind a nyolc fő részére) II. Lajos 1522. okt. 3-án, Prágában állíttatta ki (a porosz nagymesterhez szóló példány: GStA PK XX. HA OF fol. 90^r, a Bernhard von Cles trienti püspökhöz és kancellárhoz szóló: ASTn APV CC busta 5. fasc. 4. fol. 4., Lakatos: Magyar vonatkozású, 211. közlésében Kenderesi kimaradt). Okt. 12-én érkeztek Nürnbergbe (Holub: Az 1522. évi országgyűlés, 499.; DRTA JR II. 318.). I. Ferdinánd mint birodalmi vikárius dec. 29-én adott nekik választ (Iványi: Adalékok, 350–352.; DF 283465–283466.; vö. Neumann: *A Korlátköviék*, 63.). A válasziratot Macedóniai, Korlátkövi, Verbőci és Pogány írták alá. Utóbb, az 1523. jún. 12-i királyi instrukció szerint (Iványi: Adalékok, 359–360. = DL 23763.) a választ Macedóniai, Korlátkövi, Verbőci, Gétyei, Pogány és Kenderesi kapta. Verbőci kiadásai fedezésére 1522. dec. 21-én I. Ferdinándtól pénzt is kölcsönzött (DF 258283., 22-i dátummal említi Fraknoi Vilmos: *Werbőczy István 1458–1541*. Bp., 1899. 179., vö. DF 276033.), míg Iványi: Adalékok, 149. szerint költségtérítést kapott Pogány, Gétyei, Kenderesi és Gosztonyi. Lásd Főgel: *II. Lajos*, 106.; Holub: Az 1522. évi országgyűlés, 499., 507.; Török: A mohácsi vész, 164–169. (részletesen); Kosáry: Magyar külpolitika, 81–82.; Neumann: *A Korlátköviék*, 63.; Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 85–86.
173. *Német-római Birodalom* [Ausztria], 1522. dec. 31. – 1523. jan. *Thomas Carandolet* – E napon kelt megbízólevele szerint Mária királyné I. Ferdinándhoz és V. Károlyhoz küldi követeként (ASTn APV CC busta 5. fasc. 3. fol. 3., Lakatos: Magyar vonatkozású, 211.).
174. *Lengyelország*, 1523. jan.–márc. *Jacobus Piso* – Prágából indult, feladata a cseh ügyekben is tárgyalni (AT VI. 192., 238–248.). Febr. 4-én Szalkai László kancellár I. Zsigmond királyhoz írt levele szerint még nem tért vissza, de ha még Krakóban volna, a bizalmasabb dolgokat is közölheti vele (uo. 249–250.). Piso Prágába tért vissza. I. Zsigmond király válasza a követnek: AT VI. 250–252. A lengyel király egyidejűleg, a követ visszaindultakor II. Lajoshoz is írt levelet: uo. 252–253. Utólag utalnak követségére 1523. áprilisában (ápr. 9-én már bizonyára visszaért II. Lajoshoz; uo. 268., 278.). A forrásokat lásd még Politikatörténeti források, 120., 203., 207–210. Főgel: *II. Lajos*, 104.
175. *Német-római Birodalom* [Ausztria], 1523. márc. 1–6. *Gosztonyi János; Csézi András(?)*; *György; Amádé István; két királyi bírósági ülnök* – Osztrák–magyar határviták elrendezésére kiküldött határvita-bizottság. Márc. 1–6. között ülészetek Sopronban. A tagok az osztrák fél beszámolóiban nem teljesen azonosíthatók, a második és harmadik helyen felsoroltak neve, kiléte bizonytalan. Az osztrák delegáció Bécsben kelt, Cuspinianus által írt, utólagos jelentésben: DF 286363. fol. 206^r [1. fénykép; központozás nélkül]: „Atque illic invenimus episcopum Iauriensem suffraganeum Georgium prepositum Strigoniensem Georgium ded(!) [= decretorum doctorem] et Stephanum Amadeum et duos nobiles assessores iudicii regii Bude, quatuor scilicet numero regie maiestatis commissarios, licet quinque essent designati.” Kiad. *Cuspinians Briefwechsel*, 131–132. E forrás alapján ismerteti az eseményeket (és Dédi Györgyöt feltételez) Házi: *Határszéli viszállyaink*, 65–69. Az osztrák delegáció márc. 2-i, Ferdinánd főherceghez szóló német nyelvű levelében a négytagú

- magyar delegáció tagjai: „weichbischoff von Raab, brobst von Gran, brobst Jorgen und Hadnnaditschtban [= Amádé István]”. Mivel nincs György nevű esztergomi prépost (sem székes-, sem társaskáptalani) ekkor (C. Tóth: *Esztergomi káptalan*, 27., 56–57., 60., 67.), ezért a tisztsége alapján Csézi [Chesius] Andrást feltételezem, a harmadik személyt pedig további adat előkerüléséig csak keresztnévén (György) veszem számba. A találkozóra lásd még Oskar Gruszecki: *Cuspinian und ein Stück burgenländische Geschichte. Burgenländische Heimatblätter* 15 (1953) 74–79.
176. *Német-római Birodalom* [Bajorország], 1523. márc. 23. – ápr. *Adam von Raussendorf* – E napon II. Lajos király Pardubicéből írt levelet a bajor hercegekhez, hogy Adam von Ransendorf nevű szolgáját küldi hozzájuk követként (BHStA KAA 2155. fol. 31.).
- 176a. *Havasalföld*, 1523. márc. 29. *Pestyéni* [Pöstyéni] *László* – E napon Bátori István helytartó és nádor Pemfflinger István szebeni királybíróhoz írt levelében meghagyta, hogy a követet, amint hozzájuk megérkezik, minden szükségessel lássák el (DF 246149., kiad. Hurmuzaki XV/1. 265., Politikátörténeti források 206., Pöstyéni alakban).
177. *Lengyelország*, 1523. ápr. 13. – aug. *Gerendi Miklós* – Piso misszióját (lásd 174. sz.) követően Olmützből, II. Lajos mellől utazott át Krakkóba, instrukciója ápr. 13-án kelt, feladata II. Lajos cseh belpolitikai-kormányzati intézkedéseinek ismertetése (AT VI. 278–284.). Magyarországra tért vissza, aug. 30-án már az udvarban volt (AT VI. 278–284., 311–312.). Főgel: *II. Lajos*, 104.; Kubinyi: *Királyi titkárok*, 13. és 13. 82. jegyz.
178. *Német-római Birodalom* [Ausztria], 1523. ápr. 20. – máj. *Ulrich Eitzinger* – Kiküldetése I. Ferdinánd főherceghez szólt (ASTn APV CC busta 4. fasc. B34. fol. 1., kiad. Lakatos: *Magyar vonatkozású*, 219–220., Szalkai László kancellár Bernhard von Cles trienti püspökhöz és kancellárhoz, ajánlás Eitzingernek).
179. *Ragusa*, 1523. júl. 14. – szept. 29. *Jozefics Ferenc* – Megbízólevelét júl. 14-én állították ki. Raguzában szept. 24-én vették át tőle a király levelét, szept. 29-én a kért 3000 forint *subsídiumot* (adót) megfizették számára a raguzai ferences kolostorban, ahol ferences *professusként* megszállt. II. Lajos dec. 8-án Pozsonyból nyugtatta Raguzát, hogy a visszatért Jozefics által megkapta a pénzt. Radonić: *Dubrovačka akta* II/1. 219. = DF 290299. (királyi megbízólevelével, az átvételről szóló rájegyzéssel); uo. 219–221. (Jozefics saját kezű és saját pecsétjével megerősített nyugtája az adó átvételéről, szept. 29.), 221–222. = Gelcich, 684. = DF 290300. (a király nyugtája, dec. 8.).
180. *Moldva*, 1523. júl. közepe, *ismeretlen* – Egy követ (nuncius) a fogságba esett lengyel követ(ek) kiszabadítására és a tumultus lecsendesítésére (AT VI. 344., a lengyel követek keltezetlen instrukciója: uo. 284–285.). Krzysztof Szydłowiecki lengyel kancellár Krakkóból Trepka András udvarmesterhez júl. 4-én írt levelében a lengyel követek mellett egy már kijelölt és oda kiküldött magyar követet is említ („non dubitamusque facile tumultus illos alioquin periculosissimos converse Christianitati sublatus communicata opera oratoris sacre regie maiestatis Hungarie illuc etiam profecti et designati.” ÖStA HHStA Grosse Korrespondenz 25a. fol. 113.).
181. *Lengyelország*, 1523. aug. *Jiří Žabka* – 1523 nyarán járt I. Zsigmond lengyel királynál a morva főkapitány személye körüli egyezkedés miatt. AT VI. 303.; Főgel: *II. Lajos*, 104.

182. *Velence*, 1523. okt. 25. – nov. 3. *Thomas Niger* – A lengyel és magyar király közös követe Velencébe (Fógel: *II. Lajos*, 105.). Okt. 25-én, első audienciáján tizenkét fős kísérettel jelent meg, bemutatta megbízóleveleit, és tudatta, hogy a két király közös követe a keresztény fejedelmekhez; latin nyelvű beszédet tartott, ecsetelve az oszmán fenyegetés súlyosságát és segítséget kért (Sanuto XXXV. 137–138., Sanuto/Wenzel III. 296.). Okt. 29-én és 31-én is a tanács elé járult (Sanuto XXXV. 147., 152., az előbbi Sanuto/Wenzel III. közlésében nem szerepel, az utóbbi 24-i dátummal, 296.). Nov. 3-án úgy határoztak, hogy a követnek adnak 200 dukát értékű ajándékot; úgy tudták, hogy a követ hamarosan továbbmegy Rómába (Sanuto XXXV. 164., Sanuto/Wenzel III. 297.). Római tartózkodására áttételesen utal, hogy 1524. febr. 20-án és 23-án VII. Kelemen két brévéit is adott ki az érdekében (*Brevia Clementina. VII. Kelemen pápa magyar vonatkozású brévéi [1523–1526]*. Kiad. Nemes Gábor. Bp.–Győr–Róma, 2015. 28–29., 33–35.). A keresztény fejedelmekhez való küldetés mellett szól, hogy ismert 1523. jún. 30-i, V. Károly császárhoz szóló megbízólevele, amelyet Wenzel Gusztáv közlése szerint 1523. szept. 13-án írtak le teljes szöveggel Velencében (Sanuto/Wenzel III. 275–277.; a kritikai kiadás XXXIV. és XXXV. kötetében nem fellelhető).
183. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1524. jan. vége – ápr. 20. *Gosztonyi János; Sárkány Ambrus* – A budai velencei követ jan. végén már tudta, hogy kettejüket választották a nürnbergi birodalmi gyűlésre, és hamarosan indulnak (Sanuto XXXV. 444., Sanuto/Wenzel III. 307., 1524. febr. 20.). Megbízólevelük: Pozsony, 1524. febr. 4. (DRTA JR IV, 432. 1. jegyz.). Márc. 16-án érkeztek meg a gyűlésre (DRTA JR IV, 728., 224. sz., száz lovassal, vö. 730., 731.); márc. 21-én latin nyelvű beszédet tartottak, amelyben segítséget kértek a török ellen (DRTA JR IV, 152., 230., a beszéd: 432–433.). A birodalmi rendek ezt hallván gyors segítséget fontolgattak (uo. 267.), majd márc. 26-án üléseztek, az ügyben egy tizenhárom fős bizottságot rendeltek ki (3 választófejedelem, 3 világi főúr és 3 főpap, 1 gróf), amely márc. 28–29-én szintén ülést tartott (uo. 430., lásd még 156., 203–204., a bizottság kiküldése: 232., a márc. 28-i bizottsági ülés: 232.). Márc. 29-én hivatalos birodalmi véleményt alkottak a török segély ügyében (uo. 434–436.), ápr. 2-án pedig egy előzetes rendi határozatot hoztak (uo. 574.); ápr. 8-án újabb javaslatot fogadtak el (javaslat a német lovagrendi nagymesterhez e tárgyban, ápr. 8. előtt, uo. 436–441., javaslat a sürgős segélyről: 442–451., a bajor álláspont, ápr. 9.: 453., Graf Georg von Wertheim véleménye, ápr. 9.: 453–456.). Ápr. 12-én született végleges rendi határozat a török segélyről (uo. 456–459.); a birodalmi városok javaslata a rendekhez az 1 pfennig adó szedéséről a török segély fedezéséhez (ápr. 14. táján, 459–461.), a császári helytartó és követ válasza a rendeknek a segély tárgyában (ápr. 14., 461–463.), hirdetmény/javaslat e tárgyban (ápr. 14. táján, 463.), de ápr. 17-én még folytak tárgyalások az elbocsátásuk előtt a kérdéstről (uo. 211.). Márc. 30-án a magyar követek már választ kértek a rendektől (uo. 235.), márc. 31. – ápr. 1. között maguk is tárgyaltak (uo. 751. és 87.); ápr. 14-én ismét sürgették a választ, és külön tárgyaltak I. Ferdinánd főherceggel és a választófejedelmek követeivel (uo. 249., 768.). Végül ápr. 20-án megkapják a hivatalos választ, latinra fordítva (uo. 176.). A megítélt haderő nagyságáról szóló

- egyeztetésekről általánosan lásd uo. 430–431., ill. 777., 782.; Török: A mohácsi vész, 170–171.; Kosáry: Magyar külpolitika, 85–86.; Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, 278.; Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 110.
184. *Német-római Birodalom* [Ausztria], 1524. aug. 14. – szept. *Brodarics István* – E napon kelt Ferdinánd főherceghez szóló királyi megbízólevele, aug. 15-én Mária királyné saját nevében ugyanígy meghatalmazta (Óváry I. 1186–1187. sz.). Aug. 21-én már mint követ írt Bécsből levelet a pápához (kiad. Theiner II. 639.; Brodericus, 99–100.; kivonata: Óváry I. 1188. sz.). Ezután tért vissza Budára. Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 129.; Nemes: *Magyarország kapcsolatai, 488–489.*, Kasza: *Egy korszakváltás szemtanúja*, 64–66.
- 184a. *Firenze*, 1525. febr. 7. – ápr./máj. *Brodarics István* – Törökellenes segítségkérés. A római missziója (lásd 186. sz.) kitérője odafele menet. II. Lajos 1525. febr. 7-én, Budán állította ki a Firenzei Köztársaságnak címzett megbízólevelet (Simonyi: *Flórenczi okmánytár*, I. 41. [XV. sz.; eredeti jelzete: „Atti Publici vol. VIII. Documento nr. XV.”]). Mivel ez Firenzében maradt fenn, átadására biztosan sor került; Brodarics itteni tartózkodását április hónapra, legkésőbb május elejére helyezhetjük.
185. *Lengyelország*, 1525. febr. 22. – ápr. 12. *Statileo János* – A lengyel–porosz viszony rendezésében játszott szerepet. Jan. 30-án küldetett érte a király, hogy Felsőőrsről jöjjön Budára, febr. 22-én felvette 367 forint útiköltségét (Számadaskönyv 1525. 67., 85–86.; említi Főgel: *II. Lajos*, 104.; Kubinyi: *Királyi titkárok*, 19.). Ápr. 9-én már Krakkóban volt, a porosz–lengyel békeszerződés szövegében mint „arbiter” és „internuncius regis” szerepel; 10-én jelen volt a porosz herceg hűbéri esküjén Krakkóban (AT VII. 225., 228.). Ápr. 12-én I. Zsigmond király hivatalos választ adott (AT VII. 241.); Statileo ugyanezen a napon írt Krakkóból a hűbéresküriől Brodarics István római magyar követnek (Brodericus, 108.). Főgel: *II. Lajos*, 104.; Kosáry: *Magyar külpolitika*, 94–95.
186. *Róma*, 1525. febr. 22. – aug. vége/szept. *Brodarics István* – Kiküldését már jóval korábban tervezték; Budán 1524. nov. 22-i, a pápához írt levelében mentegetőzött is a hosszas késlekedése miatt (Brodericus, 103–104.; Óváry I. 1195. sz.). 1525. febr. 22-én Rómába készülve 247 forintot, ill. Marsuppininek 360 forintot vett fel (Számadaskönyv 1525. 85.). Márc. 5-én Móré Fülöp is megbízta a saját ügyében (Óváry I. 1201. sz.), a királyi megbízólevelet nem ismerem, de ez feltehetőleg egyazon napon kelt a Firenzének címzett 1525. febr. 7-i megbízólevéllel (lásd 184a. sz.). Rómába Innsbruck érintésével, Bécsen keresztül utazhatott. A máj. 12-i konzisztóriumon nyújtotta át megbízóleveleit (Consistorialia, 56., 59. sz.). I. Zsigmond lengyel király megbízásából is működött, lásd Zsigmond hozzá írt levelét (1525, dátálatlan, AT VII. 290.), Bona királyné levelét (júl. 5., AT VII. 299.), ill. Brodarics leveleit Zsigmond királyhoz (júl. 4., AT VII. 304–305. és aug. 4. uo. 318.). 1525. aug. 8-án VII. Kelemen ajánlólevelet adott a hazafelé tartó követnek, aki Velencén keresztül átutazva szept. 13-án már Budán volt. Iványi: *Adalékok*, 150.; Főgel: *II. Lajos*, 102–103.; Kubinyi: *Diplomáciai érintkezések*, 129.; Nemes:

- Magyarország kapcsolatai, 488–489.; Kasza: *Egy korszakváltás szemtanúja*, 64–66.; érintőlegesen Bárány: *A szulejmáni ajánlat*, 85–86.
187. *Lengyelország*, 1526. jan. *Trepka András* – 1525 legvégén vagy 1526 legelején utazhatott ki, mert Brodarics István 1526. jan. 28-i budai levelében már tudta, hogy Trepka Krakkóban tárgyalt Tomicki alkancellárral (AT VIII. 25., Brodericus, 131.). A követség előzménye lehet, hogy II. Lajos I. Zsigmond lengyel királyhoz írt, 1524. nov. 3-i levele szerint a porosz–lengyel vita döntőbíráskodására Szalkai Lászlót, ill. Sárkány Ambrust vagy mást jelölne ki (AT VII. 87.), ennek megvalósulásáról azonban nem tudunk. Főgel: *II. Lajos*, 104. 4. jegyz.
- 187a. *Havasalföld*, 1526. ápr. 29. *Gerendi Miklós* – E napon Szapolyai János erdélyi vajda felszólította Nagyszeben városát, hogy a király által Havasalföldre küldött Gerendi Miklós királyi titkárt támogassák kiutazásában (DF 246182., kiad. Hurmuzaki XV/2. 288., ápr. 22-i dátummal, Szapolyai oklt. 519–520.). A követség megvalósulása bizonytalan.
188. *Lengyelország*, 1526. máj. 1. – szept. 17. *Statileo János* – Tárgyalások a mazóviai herceg (III. Janusz) márc.-i halála után, hogy a hercegség ne olvadjon Lengyelországba, hanem Mazóviai Zsófia (Bátori István nádor felesége) örökölhessen. A magyar rendek 1526. máj. 1-jén írtak e tárgyban levelet (AT 198–199.). A nádor külön követet küldött. I. Zsigmond lengyel király válasza mindkét (a királyi és a nádori) követnek: AT VIII. 201–202. Bátori válasza Zsigmond királynak (amelyben a saját és a királyi követet is név nélkül említi): Buda, 1526. júl. 11., AT VIII. 203. Zsigmond király végső, elutasító responsiója mindkét követnek: Varsó, 1526. szept. 17. (AT VIII. 204–205.).
189. *Német-római Birodalom* [birodalmi gyűlés], 1526. jún. 14. – aug. 18. *Nádasdi Tamás* – A speyeri birodalmi gyűlésre küldték törökellenes segítségért. Megbízólevelei jún. 14-én keltek Budán (a birodalmi választófejedelmekhez, ill. a birodalmi rendekhez általában: DF 289167., fol. 176^{r-v} és fol. 177^{r-v} [441–447. fénykép], kiad. DRTA JR V/VI. 741., Ludwig rajnai palotagrófhöz: DL 108197., Bernhard von Cles trienti püspökhöz: ASTn APV CC fasc. 4. fol. 5., kivonata: Lakatos: Magyar vonatkozású, 211–212.). E megbízóleveleket a rájegyzések szerint jún. 28–30. között mutatta be a követ és vették át tőle. Ténylegesen már jún. 26-án megérkezett Speyerbe (Rucker-féle jegyzőkönyv: DF 289167., fol. 41^r [115. fénykép], kiad. DRTA JR V/VI. 440.), de audienciájára, meghallgatására jún. 30-án került sor a városházán, a követ rövid latin nyelvű beszédet tartott (DRTA JR V/VI. 87–88., 500., 508., 831.) Különböző ülésezések után a sürgős törökellenes segély tárgyában kiküldött bizottság aug. 9-én rögzítette álláspontját (uo. 742–744.). A birodalmi városok aug. 18-án tettek előterjesztést (uo. 746–747.). A birodalmi rendek aug. 18-án adtak kedvező, de konkrétumokat nélkülöző választ a követnek (uo. 748–749., említi a Rucker-féle jegyzőkönyv: DF 289167., fol. 69^r [225. fénykép], kiad. uo. 468.). Aug. 20–21-én tett a kiküldött bizottság részletes javaslatot (DRTA JR V/VI. 749–754.). Két birodalmi követet is szándékoztak II. Lajoshoz küldeni (uo. 504., instrukciójuk fogalmazványa: uo. 754–757., 758–759., megbízólevelük fogalmazványa: uo. 757–758.). A birodalmi gyűlés határozatai aug. 27-én keltek (Reichsabschied, uo. 879–

- 898., ebből a törökellenes segítségről és technikai végrehajtásának részleteiről 12-25. §, 885-890.). A birodalmi gyűlés Andreas Rucker-féle jegyzőkönyve: ÖStA HHStA Mainzer Erzkanzlerarchiv Reichstagsakten 4d/1. fol. 26^r-82^r = DF 289167., kiad. DRTA JR V/VI. 430-482. Lásd még Török: A mohácsi vész, 171-172.; Kosáry: Magyar külpolitika, 102.
190. *Moldva*, 1526. aug. 2. *Battyányi Orbán* - E napon írt Nagyszében Besztercéhez, hogy a moldvai vajdához küldött királyi követ számára kölcsönzött 200 forintot adósságukon felül aug. 20-ra Küküllővárba küldjék el és fizessék ki, mivel minden kiadást a szász egyetem már meghitelezett (az eredeti forrás lappang, a DF-ben nem fellelhető; kiad. Hurmuzaki XV/1. 289-290., a datálás júl. 31-i téves feloldásával, kivonata: Berger I. 240-241., 904. sz. Lásd még Kubinyi: Királyi titkárok, 14. A követség megvalósulásáról nem rendelkezünk forrásokkal (a tanulmányom I. részében még bizonytalanként szerepel, lásd 601. 33. jegyz.).

B) A név szerint azonosított magyar és cseh királyi követek (1490-1526)

- Acél Ferenc, kisszelői* - királyi és királynéi titkár, pozsonyi kanonok (1513-1523), szatmári főesperes (1520-1523†) (Arch. I. 36., 62.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 453-456.; Kubinyi: Királyi titkárok, 11.; DF 241184.) - 153. (Német-római Bir. 1520).
- Alsólendvai Bánfi Miklós* lásd *Bánfi Miklós, alsólendvai*
- Amádé István, várkonyi* - óvári várnagy, mosoni alispán (1507-1509), országgyűlési követ (1517), mosoni ispán (1524-1527) (Arch. II. 160., 517-518.) - 175. (Német-római Bir. 1523).
- Amor de Tarnow* lásd *Tarnowski, Jan Amor*
- Arianis, Bernhardinus de, de Parma* - procurator a római Kúriában (1500) (Aragóniai, 399., 401.) - 23. (Róma 1495-1500).
- Ártándi Pál* - bihari alispán (1512-1517), bihari országgyűlési követ (1517, 1518), szebeni kamaraispán (1523), máramarosi ispán (1523-1526 [1530]) és sókamaraispán (1523-1530), beregi ispán (1524-1526) (Arch. II. 67., 72-73., 155., 516., 520.; Kubinyi: Köznemesi ülnökök, 263. 33. jegyz.; Soós: *Gazdasági*, 105., 114.) - 146. (Lengyelo. 1519).
- Atádi Márton* - kalocsai éneklőkanonok (1501-1502), bácsi kanonok és maróti prépost (1513-1526), pécsi kanonok és segédpüspök (1516-1526), székesegyházi főesperes (1525-1526), augusopolisi tit. püspök (1517-1526) (Fedeles: *Pécsi székeskáptalan*, 317-318.; C. Tóth: *Főpapi archontológia*, 92-93.; C. Tóth: *Kalocsai és bácsi káptalan*, 94.) - 128. (Róma 1513).
- Bacska Miklós* - ungi főesperes (1484-1496), mislyei prépost (1494-1496), az egri vári Szt. Péter-társaskáptalan prépostja (1498-1499), budai prépost (1499-1500), szerémi (1500), nyitrai (1501-1503), erdélyi püspök (1503-1504†) (Arch. I. 38., 44., 48., II. 170.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 327-328.; C. Tóth: *Egri káptalan*, 49., 55., 61.; C. Tóth:

- A püspök és a prépost.) – 17. (Róma 1493–1496), 32. (Lengyelo. 1498), 37. (Lengyelo. 1499), 50. (Franciao. 1501–1502), 54. (Anglia 1502).
- Bajnai Bot András* lásd *Bot András, bajnai*
- Bakóc Tamás* – győri püspök és ispán (1487–1492), egri püspök és hevesi ispán (1492–1498), esztergomi érsek és ispán (1497–1521†), fő- és titkoskancellár (1490–1521†) (Arch. I. 28., 35., 40., 71., II. 99., 113., 118.; Horváth Richárd: Bakócz IV. Tamás. In: *Esztergomi érsekek 1001–2003*. Szerk. Beke Margit. Bp., 2003. 228–232.) – 6. (Német-római Bir. 1491), 18. (Német-római Bir. 1493. dec.), 19. (Róma 1493/1494).
- Balassa Ferenc, gyarmati* – szörényi bán (1492–1494), beregi ispán (1494), árvai ispán (1495–1496), királyi kamarás (1503), dalmát-horvát-szlavón bán (1504–1505), nógrádi ispán (1511–1526†), jajcai bán (1513) (Arch. I. 98., 142., 151., II. 35., 64., 163.) – 64. (Moldva 1503), 158. (Lengyelo. 1520).
- Balbi, Girolamo* – pozsonyi prépost (1515–1522), gurki püspök (1522–1526) – 135. (Német-római bir. 1515. jún.), 145. (Német-római Bir. 1518), 149. (Lengyelo. 1519. ápr.), 152. (Lengyelo. 1519. okt.), 156. (Német-római Bir. 1520–1521), 161. (Német-római Bir. 1521), 166. (Anglia 1521).
- Bánfi Miklós, alsólendvai* – pohárnokmester (1464–1466), pozsonyi ispán (1466–1487), aradi ispán (1471–1487), verőcei ispán (1480–1495), udvarmester (1491–1500), zalai ispán (1492–1500) (Arch. I. 109., 111., 126., II. 30., 189., 342., 355.) – 18. (Német-római Bir. 1493. dec.), 32. (Lengyelo. 1498), 41. (Róma 1500).
- Barcsai János* – Hunyad megyei birtokos nemes (1491: DL 29867., 1496: DL 29887., 1497: DL 36328., 1506: DL 26494., 1520: néhai, DL 30347.), dévai várnagy (1494: DL 30935., 36563.) – 30a. (Havasalföld 1497).
- Bátori György, ecsedi* – zarándi (1496–1508), szatmári (1499–1505), zalai (1501–1511), somogyi ispán (1502–1532), lovászmester (1505–1532) (Arch. I. 119., II. 224., 225., 255., 356., 367.) – 56. (Velence 1502).
- Bátori István, ecsedi* – kamaramester (1463, 1470), zarándi ispán (1464–1493), országbíró (1471–1493†), erdélyi vajda (1479–1493), somogyi és zalai ispán (1490–1493), hunyadi ispán (1491–1493) (Arch. I. 87., 89., II. 223., 354., 366., 404.; Horváth–Neumann: *Ecsedi Bátori*, passim.) – 6. (Német-római Bir. 1491).
- Battyányi [Batthyány] Boldizsár* – vasi ispán (1483–1485), kőszegi várnagy (1490), boszniai (jajcai) bán (1493–1495, 1501–1502), Somogy megye országgyűlési követe (1507), szlavón vicebán (1508–1510, 1512–1513, 1515–1517) (Arch. I. 99., 100., 140., 141., II. 318., 329., 424., 440., 442–443.; Kubinyi: Köznemesi ülnökök, 261. 17. jegyz.) – 37. (Lengyelo. 1499).
- Battyányi [Batthyány] Orbán* – szolnoki főesperes (1519–), királyi titkár (1525–1526) (Kubinyi: Királyi titkárok 10., 14., 22.) – 190. (Moldva, 1526).
- Baumkircher Vilmos, szalónaki* – vasi ispán (1478–1479), kincstartó (1492†) (Arch. I. 131., II. 329.) – 6. (Német-római Bir. 1491).
- Bélai Barnabás* – szörényi bán (1503–1522) (Arch. I. 152–153., DL 29984.) – 83. (Moldva 1507), 103. (Moldva 1509–1510), 114a. (Havasalföld 1510–1511), 131. (Oszmán Bir. 1513–1519).

Béltéki Drágfi lásd Drágfi, béltéki

Beriszló Péter – királyi titkár, hájszentlőrinci prépost és bodrogi főesperes (1502–1507), fehérvári prépost (1507–1511), veszprémi püspök és ispán (1511–1520†), a vránai perjelség kormányzója (1512–1520†), kincstartó és jajcai bán (1513–1516), dalmát-horvát-szlavón bán és zenggi kapitány (1513–1520†), boszniai bán (Arch. I. 54., 59., 61., 100., 133., 143., II. 346.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 337.; Kubinyi: *Királyi titkárok*, 20.) – 59. (Róma 1502–1503), 66. (Velence 1503), 71. (Velence 1504), 82. (Német-római Bir. 1507), 92. (Velence 1508), 93. (Róma 1508), 105. (Lengyelo. 1510), 110. (Német-római Bir. 1510), 114. (Német-római Bir. 1511), 117. (Róma 1511–1512), ill. feltehetően 122. (Német-római Bir., Németalföld 1512).

Bešín, Jiří z [Besseni György] – cseh kamarás (*cubicularius*, 1501–1503) (Macek I. 213., 323.) – 44. (Franciao. 1500), 50. (Franciao. 1501–1502).

Besseni [Cseh] György lásd *Bešín, Jiří z*

Bodrogi Fülöp – győri őrkanonok (1493–1508), egri éneklőkanonok (1500–1503), barsi főesperes (1509†), római magyar gyóntató (1499–1509†) (Köblös: *Az egyházi középréteg*, 382.; Fedeles: *Pécsi székeskáptalan*, 332–333., C. Tóth: *Egri káptalan*, 52.) – 23. (Róma 1494–1500).

Bot András, bajnai – zempléni (1483), turóci (1491–1492), liptói ispán (1492–1494), zalai ispán (1496–1499), bodrogi alispán és újlaki bán (1495–1496), dalmát-horvát-szlavón bán és zenggi kapitány (1504–1507, 1511) (Arch. I. 98., 99., 155., II. 77., 144., 290., 355., 372.; Pálosfalvi Tamás: *Bajnai Both András és a szlavón bánság. Szlavónia, Európa és a törökök, 1504–1513*. In: *Honoris causa. Tanulmányok Engel Pál tiszteletére*. Szerk. Neumann Tibor – Rác György. Bp.–Piliscsaba, 2009. passim) – 32. (Lengyelo. 1498), 56. (Velence 1502), 76. (Velence 1506).

Brandenburgi György lásd *György brandenburgi őrgróf*

Brandis János – boroszlói dékán – 23. (Róma 1494–1500).

Brodarics István – pécsi kanonok (1517–1526) és nagyprépost (1522–1526), szerémi püspök (1526–1532), kancellár (1526) (Arch. I. 49., 72.; Fedeles: *Pécsi székeskáptalan*, 335–337.) – 167a. (Firenze 1522), 169. (Velence 1522), 171. (Róma 1522–1524), 184. (Német-római Bir. 1524), 184a. (Firenze 1525), 186. (Róma 1525).

„*Buczaczkí*”, *Joannes* – a névalak alapján egyelőre nem tudtam azonosítani – 100. (Oszmán Bir. 1509).

Buzlai Mózes, gergelylaki – fejéri (1484), tolnai ispán (1498–1519†), udvarmester (1500–1519†) (Arch. I. 109., II. 102., 271.) – 79. (Német-római Bir. 1506), 137. (Német-római Bir. 1515. júl.)

Carandolet, Thomas – királynéi szervitor (1524) – 173. (Német-római Bir. 1522–1523).

Cesi lásd *Csézi*

Chesius lásd *Csézi*

Čič, Václav, z Nemyčevsi – prágai várnagy (1487–1490), hofmarschall (*maršalek dvora klálovského*, 1491–1504), a königgrätzi körzet királyi várnagya (1500–1504) (Macek I. 325., 327.) – 29. (Lengyelo. 1497).

- Cobor Imre, coborszentmihályi* – pozsonyi ispán (1487–1491), újlaki bán (1496–1498), bodrogi ispán (1498–1507), erdélyi sókamarás (1499–1503), erdélyi sókamaraispán (1500–1506), kamarás (1510), az oppelni hercegség kormányzója (1512–1515) (Arch. I. 155., II. 77., 189.; Soós: Gazdasági 112–113.; Draskóczy: *Kőszó*, 72–73., DL 21716., 58279.) – 31. (Oszmán Bir. 1496–1497), 32. (Lengyelo. 1498), 34. (Oszmán Bir. 1498), 39. (Moldva 1499), 48. (Moldva 1501), 60. (Moldva 1503. febr.), 64. (Moldva 1503. szept.), 74. (Moldva 1505), 91. (Oszmán Bir. 1508, kikövetkeztetett adat), 97. (Moldva 1508), 108. (Moldva 1509), 111. (Lengyelo. 1510), 112. (Moszkva 1510).
- Cobor Márton, coborszentmihályi* – nándorfehérvári bán (1493–1494), bodrogi ispán (1498–1515), *aulicus* (1500), királyi kamarás (1506, 1509) (Arch. I. 145., II. 77.; DL 46895., 58279.) – 8. (Oszmán Bir. 1492), 34. (Oszmán Bir. 1498), 61. (Oszmán Bir. 1503), 129. (Oszmán Bir. 1513).
- Crnić lásd Niger*
- Csavlovics Pál, gyurkovci* – szlavón vicebán (1508–1510), Fejér megyei országgyűlési követ (1518), magyaróvári várnagy (1522) (Arch. II. 424., 520.; *A Héderváry-család oklevéltára*. 1. köt. Közli Radványzsky Béla – Závodszyky Levente. Bp., 1909. 577–578.) – 147. (Velece 1519), 150. (Róma 1519).
- Csebi Pogány Zsigmond* lásd *Pogány Zsigmond, csebi*
- Csulai Móré Fülöp* lásd *Móré Fülöp, csulai*
- Csézi [Chesius] András [Andrea Cesi]* – császári prépost (1506–1521), zágrábi kanonok (1522-ig), esztergomi nagyprépost (1519–1540) és érseki vikárius (C. Tóth: *Esztergomi káptalan*, 27., további irod.), követként való azonosítása bizonytalan – 175. (Német-római Bir. 1523).
- Désházi István* – borsodi ispán (1510), az esztergomi érsekség jövedelmeinek kormányzója (1521–1522), esztergom-szentgyörgymezei prépost (1521–1523), knini püspök (1523) (Arch. I. 28., 42., II. 86.) – 168. (Német-római Bir. 1522), 170. (Német-római Bir. 1522).
- Drágfi János, bélteki* – közép-szolnoki és krasznai ispán (1507–1526†), asztalnokmester (1510–1511, 1514–1515), pohárnokmester (1511–1513, 1514, 1515–1516), tárnokmester (1518–1523), szatmári ispán (1520), temesi ispán és az Alsó Részek főkapitánya (1523–1525), országbíró (1525–1526†) (Arch. I. 91., 107., 112., 113., 116., 125., II. 135., 138., 256., 269.) – 172. (Német-római Bir. 1522).
- Drágyi Horvát György/János* – máramarosi alispán? (1494) (Arch. II. 152.), a 34. sz. követség tagja; követként való azonosítása nem teljesen biztos, lásd *Iván/János („Ivan”)*.
- Dubravicki Horvát Márk* – *aulicus* (1517), királyi kamarás (1521–1522); allovázmester (1524–1525) (Arch. I. 119., *A podmanini Podmaniczky-család oklevéltára*. II. [1510–1537.] Kiad. és jegyz. Lukinich Imre. Bp., 1939. 278.) – 138. (Oszmán Bir. 1517), 165. (Havasalföld 1521).
- Ecsedi Bátor* lásd *Bátori, ecsedi*
- Eitzinger [von Eytzing], Ulrich* – alsó-ausztriai nemes, magyar királyi kamarás (1523), 1526 után Mária királyné udvartartásának tagja és bizalmasa (Gernot Heiß: *Königin Maria von Ungarn und Böhmen (1505–1558). Ihr Leben und ihre wirtschaftlichen Interessen in*

- Österreich, Ungarn und Böhmen.* Wien, 1971. [PhD-Dissertation] passim.) – 178. (Német-római Bir. 1523).
- Falco, Petrus* – cseh királyi *aulicus* – 7. (Milánó 1491).
- Fáncsi Imre* – szlavóniai adószedő (1517), Fejér megyei országgyűlési követ (1518–1519†) (Arch. II. 520.) – 147. (Velence 1519†), 150. (Róma 1519†).
- Filipec [Pruis], Jan, z Prostějova* – váradi püspök és bihari ispán (1476–1490), olmtüzi adminisztrátor (1484–1490), személynök (1486), titkoskancellár (1486–1490), méltóságairól lemondva ferences szerzetes, †1509. júl. 17. (Arch. I. 52., 70., 74., II. 71.) – 2. (Lengyelo. 1490), 79. (Német-római Bir. 1506), 86. (Német-római Bir. 1507).
- Fodor [Kopasz] István* – boszniai (1489), szerémi püspök (1490–1494†), személynök (1490–1494†) (Arch. I. 32., 48., 75.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 347–378.) – 1. (Német-római Bir. 1490).
- Frangepán Gergely* – fehérvári prépost (1495–1501), veszprémi püspök és ispán (1501–1503), kalocsa-bácsi érsek és bácsi ispán (1503–1520), kancellár (1515–1516) (Arch. I. 31., 60., 71., II. 39., 345.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 347–348.) – 79. (Német-római Bir. 1506).
- Frigyes (II.) liegnitzi herceg* – Liegnitz (1495–1547†) és Brieg (1521–1547†) hercege, alsó-sziléziai főkapitány (1516–1526) (Wilberg: *Regententabellen*, 159.) – 154. (Lengyelo. 1520. ápr.).
- Gerendi Miklós* – ugocsai főesperes (1524), budai prépost és fehérvári örkanonok (1525–1527), királyi titkár (1523–1526) (Köblös: *Az egyházi középréteg*, 293.; Kubinyi: *Királyi titkárok*, 13., 13. 82. jegyz., 14.) – 177. (Lengyelo. 1523), 187a. (Havasalföld 1526).
- Gergelylaci Buzlai Mózes* lásd *Buzlai Mózes, gergelylaci*
- Gétyei János* – Zala megye tapolcai székének (1492, 1503–1511), kapornaki székének (1493, 1504–1510) alispánja, temesi alispán (1512), alnádor (1520–1525) (Arch. I. 82., II. 268., 354–356.) – 172. (Német-római Bir. 1522).
- Gosztonyi János* – esztergomi kanonok (1493–1501) és komáromi főesperes (1494), esztergomi örkanonok (1501–1504/1505); királynéi titkár (1504–1506), budai prépost (1506), váci püspök (1507–1509), (al)kancellár (1508–1511), győri püspök és ispán (1509–1524), királynéi kancellár (1523–1526), erdélyi püspök (1524–1527†) (Arch. I. 39., 41., 50., 72., 161., II. 113.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 293–295.; C. Tóth: *Esztergomi káptalan*, 48., 87., 120., 169.) – 154. (Lengyelo. 1520), 172. (Német-római Bir. 1522), 175. (Német-római Bir. 1523), 183. (Német-római Bir. 1524).
- „*Grwssocz*”, *Michael de* – királyi *aulicus* és familiáris (1518) – 142. (Raguza 1518).
- Gúti Ország* lásd *Ország, gúti*
- Gyáli Kenderesi Mihály* lásd *Kenderesi Mihály, gyáli*
- Gyarmati Balassa Ferenc* lásd *Balassa Ferenc, gyarmati*
- György brandenburgi örgróf [Hohenzollern, Georg der Fromme, von Brandenburg-Ansbach]* – békési (1509–1526), hunyadi (1509–1530), varasdi ispán (1509–1524), királyi nevelő (Arch. II. 59., 319., 405–406.) – 151. (Német-római Bir. 1519), 158. (Lengyelo. 1520), 162. (Német-római Bir. 1521).

- György („Görak”) – a névalak alapján egyelőre nem azonosítható, talán *Drági Horvát György* – 72. (Oszmán Bir. 1505).
- György – személye nem teljesen azonosítható (egyházi személy, prépost és/vagy decretorum doctor; Házi: Határszéli viszállyaink, 65. szerint „Dédi György”) – 175. (Német-római Bir. 1523).
- Gyurkovci Csavlovics Pál* lásd *Csavlovics Pál, gyurkovci*
- Hannel [Hammel] Mihály* – budai plébános (1507–1521), királyi orvos, gyóntató, esztergom-szentistváni prépost (1512. okt. – 1521) (C. Tóth: *Esztergomi káptalan*, 60., AT II. 270. I. Zsigmondtól a przemysli püspökséget próbálja magának kieszközölni; AT III. 225., 340. 428. gyóntatóként bizalmas levelezése a lengyel királlyal 1514–1515) – 118. (Lengyelo. 1511).
- Horvát János, vingárti* – dévai várnagy (1492), az erdélyi püspökség kormányzója (1513) (Arch. I. 39., II. 404., Neumann Tibor: *A Szapolyaiak erdélyi ága: a mikeszászi Horvát család. Acta historica Universitatis Szegediensis* 132 [2011] 74.) – 107. (Oszmán Bir. 1510. júl.); további két esetben személye feltételesen azonosítható, lásd *Iván/János („Ivan”)*.
- Horvát* lásd még *Drági, Dubravicki, Jurisics, Mislénovics, Mlatkovith*
- Iván/János („Ivan”)* – a névalak alapján egyelőre nem azonosítható bizonyosan, *Horvát János, vingárti* vagy *Drági Horvát György/János* – 116. (Oszmán Bir. 1511), 120. (Oszmán Bir. 1512. jan.).
- Jaksics Demeter, nagylaki* – Arad, Csanád és Temes megyei birtokos (1484: DL 59734., 1504: DL 32557., 1517., néhai: DL 29962.), Engel: *Genealógia, Jaksics (nagylaki), Demeter fia* – 74. (Moldva 1505).
- Jozefics Ferenc* – zenggi püspök (1522–1537), királyi titkár (1523) (Arch. I. 58.) – 168. (Német-római Bir. 1522), 179. (Raguza 1523).
- Jurisics Horvát Máté* – királyi aulicus – 66. (Velence 1503), 94. (Oszmán Bir. 1508).
- Kálmáncsehi Domokos* – fehérvári prépost (1474–1495), fejéri ispán (1491–1495), személynök (1494–1501), váradi püspök és bihari ispán (1495–1501), erdélyi püspök (1501–1503), kalocsa-bácsi érsek és bácsi ispán (1502–1503) (Arch. I. 31., 60., 75., II. 39., 72., 102.) – 37. (Lengyelo. 1499).
- Károly münsterbergi herceg [Karel I. Minsterberský]* – Felső-Lausitz főkapitánya (*Landvogt*, 1519–1523), cseh udvarmester (1523–1526), cseh főkapitány (*nejvyšší hejtman*, 1523), majd sziléziai főkapitány (1524–1536†) (Macek I. 314–315., 331., II. 24–25.) – 148. (Lengyelo. 1519. ápr.–máj.), 163. (Német-római Bir. 1521).
- Kázmér tescheni herceg [Kazimír II. Těšínský]* – glogauai herceg (1474–1528†), tescheni herceg (1477–1528†), sziléziai főkapitány (1497–1504, 1507–1517), Felső-Szilézia kapitánya (1517–1528†) (Wilberg: *Regententabellen*, 162.; Emil Schieche: *Politische Geschichte von 1327–1526*. In: *Geschichte Schlesiens*. I. [Von der Urzeit bis zum Jahre 1526.] Hrsg. von Ludwig Petry – Josef Joachim Menzel – Winfried Irgang. 5., durchgesehene Auflage. Thorbecke, 1988. 217., 223., 227., 229–234.) – 118. (Lengyelo. 1511. dec.), 144. (Lengyelo. 1518).

- Kemendi („Körmendi”) László* – vasvári prépost, királynéi káplán, szekszárdi és zalavári apátságok kormányzója, borsodi ispán és diósgyőri várnagy (1488–1489) (Arch. II. 85.; Horváth: *A vasvári káptalan*, 109–111.) – 9. (Róma 1492).
- Kenderesi Mihály, gyáli* – Pest megye országgyűlési követe (1505, 1518) (Arch. II. 514., 519.; Bónis: *A jogtudó*, 348.) – 146. (Lengyelo. 1519), 172. (Német-római Bir. 1522).
- Kisszelői Acél Ferenc* lásd *Acél Ferenc, kisszelői*
- Kopasz* lásd *Fodor*
- Korbáviai* lásd *Merzini*
- Korlátkövi [Korlátsky] Osvát* – komáromi ispán, tatai és komáromi várnagy (1498–1511†), *aulicus*, királyi sáfár (Arch. II. 131., Neumann: *A Korlátköviei*, 40–46.) – 80. (Lengyelo. 1506–1507), 83. (Moldva 1507), 98. (Lengyelo. 1509), 103. (Moldva 1509–1510).
- Korlátkövi [Korlátsky] Péter* – királyi tárnok (1509–1525), udvarmester (1515–1526†), komáromi ispán, komáromi és tatai várnagy (1511–1526†) (Arch. I. 109., II. 131.; Soós: *Gazdasági* 85.; Neumann: *A Korlátköviei*, 55–71.) – 172. (Német-római Bir. 1522).
- Körmendi János* – esztergomi kanonok (1504–1531), komáromi főesperes (1513–1523), olvasókanonok (1523–1531) (C. Tóth: *Esztergomi káptalan*, 34., 88., 171.) – 102. (Német-római Bir. 1509).
- Kövendi Székely Miklós* lásd *Székely Miklós, kövendi*
- Kurbach, Sigismund, von Trachtenberg [von Witkowo/z Vítkova]* – cseh királyi kamarás (1478–1480), utóbb tanácsos (1513†) (Macek I. 256., 323.) – 49. (Lengyelo. 1501).
- Lomnice, Jan z* lásd *Meziříčský z Lomnice, Jan*
- Lónyai Albert* – zenggi kapitány (1501–1505), máramarosi ispán (1505), királyi tanácsos és familiáris (1510) (Arch. II. 153., Fraknói: *Lónyai Albert*; Draskóczy: *Kósó*, 94.) – 62. (Velence 1503), 68. (Velence 1504), 84. (Velence 1507), 109. (Raguza 1510), 133. (Velence 1515).
- Lónyai Pál* – Kolozs megyében birtokos nemes (1467: DL 26889.) – 4a. (Oszmán Bir. 1490–1491), 5a. (Havasalföld 1491).
- Macedóniai László* – szerémi püspök (1520–1526) (Arch. I. 49.) – 170. (Német-római Bir. 1522), 172. (Német-római Bir. 1522).
- Marsuppini, Francesco* – 1493 körül budai kereskedő; esztergomi kanonok (1500–?), nógrádi főesperes (1507–1537), Bakóc Tamás érsek titkára (1511–1516), egri kanonok, pankotai főesperes (–1520, 1527), római magyar ügyvivő (Nemes: *Magyarország kapcsolatai*, 483–490.; C. Tóth: *Esztergomi káptalan*, 93., 150.; C. Tóth: *Egri káptalan*, 57.; Teke: *A firenzei Francesco Marsupini*) – 139. (Róma 1517–1526).
- Merzini [Korbáviai] György gróf* – szabácsi bán (1513–1515) (Arch. I. 148.) – 65. (Oszmán Bir. 1503), 81. (Velence 1507).
- Meziříčský z Lomnice [z Lomnice a na Meziříči], Jan* – morva főkapitány (*moravský zemský hejtman*, 1514), Macek I. 183., 255., II. 41. – 99. (Német-római Bir. 1509), 123. (Német-római Bir. 1512. júl.).
- Miklós* – királyi futár (1502) – 53. (Moldva 1502).

- Mislenovics Horvát Márk, kamicsáci* – veszprémi ispán (1494–1496), királyi kamarás (1503), dalmát-horvát-szlavón bán és zenggi kapitány (1505–1507) (Arch. I. 99., II. 345.) – 63. (Moldva 1503).
- Matkovith Horvát Márton* – királyi étekgó (1525/6) (Fógel: *II. Lajos*, 55.) – 155. (Róma 1520).
- Móré Fülöp, csulai* – bácsi kisprépost (1502–1508), egri nagyprépost (1509–1521), pécsi püspök és baranyai ispán (1523–1526†) (Arch. I. 46., II. 45.; C. Tóth: *Egri káptalan*, 50.; C. Tóth: *Kalocsai és bácsi káptalan*, 35.) – 73. (Velece 1505–1506), 96. (Velece 1508–1510), 124. (Velece 1512–1514), 134. (Német-római Bir. 1515), 138a. (Moldva 1516/1517), 141. (Velece 1517–1518), 159. (Velece 1521).
- Móré János* – Kraszna megyei adószedő (1494) – 17. (Róma 1494)
- Móré Péter* – királyi kamarás (1488: *Quellen zur Geschichte der Stadt Wien*. Abt. II/3. Bearb. Karl Uhlirz. Wien, 1904. 5279–5280. sz.), *aulicus* (1495, DL 46301.) – 20. (Oszmán Bir. 1494), 21. (Havasalföld 1494).
- Mrčić* lásd *Niger*
- Münsterbergi Károly* lásd *Károly münsterbergi herceg*
- Nádasdi Tamás* – királyi titkár (1525–1526) (Kubinyi: *Királyi titkárok*, 14.) – 189. (Német-római Bir. 1526).
- Niger* [*Crnić, Mrčić*], *Thomas* – spalatói kanonok és vikárius, scardonai püspök (1519–1524), traui püspök (1524–1525) (Consistorialia, 34. 1. jegyz., 52. 4. jegyz.; Nemes Gábor: *Pápai követek a Mohács előtti Magyarországon. Századok* 150 [2016] 382–384.) – 182. (Velece 1523).
- Ország László, gúti* – lovászmester (1484–1492), honti ispán (1484–1492), nyitrai ispán (1490–1492) (Arch. I. 119., II. 125., 170.) – 6. (Német-római Bir. 1491).
- Ország Mihály, gúti* – László fia, adatolt 1487–1524 között (Engel: *Genealógia, Gútkeled* nem 6. Farkas ága, 2. tábla) – 56. (Velece 1502).
- Pestyéni* [*Pestényi, Pöstyéni*] *László* – királyi *aulicus* (1519, 1523) (Bónis: *A jogtudó*, 413.; *Politikatörténeti források*, 280.) – 176a. (Havasalföld 1523).
- Petancius* [*Petančić, Raguzai*], *Felix* – raguzai kancelláriai tisztviselő és közjegyző (1479–1487), zenggi városi tanácsos (*cancellarius iuratus*, 1501/1502–1512), magyar királyi titkár (1501–1513) (†1517 után) (Kniewald: *Feliks Petančić*, 17–39.; Dávid Géza – Lakatos Bálint: *Osman ve Orhan'dan II. Bayezid'e (Avrupa'da hazırlanan ilk Osmanlı silsilenamesi ve Feliks Petancius)*. (I. Oszmántól II. Bajezidig. [Felix Petancius és a török szultánokról készített első európai családfa]. In: *Uluslararası Orhan Gazi ve Kocaeli Tarihi ve Kültürü Sempozyumu, V - Bildiriler*. Ed. Haluk Selvi et al. Kocaeli, 2019. [Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Yayınları 47] cilt 1. 491–493.; Dávid Géza – Lakatos Bálint: *Felix Petancius és a török szultánokról készített első európai családfa. Keletkutatás* 2020. tavasz [sajtó alatt]) – 52. (Rodosz 1501–1502), 69. (Rodosz 1504), 121. (Oszmán Bir. 1512), 125. (Oszmán Bir. 1513).
- Piso, Jacobus* – királyi titkár, királyi nevelő, pécsi kisprépost (1517–1522), a budai Szt. Zsigmond-társaskáptalan prépostja (1522–1527†) (Fógel: *II. Lajos*, 104.; Kubinyi: *Királyi titkárok*, 14.; Fedeles: *Pécsi székeskáptalan*, 430–431.) – 174. (Lengyelo. 1523).

- Podmanicki János* – kamarásmester (1503–1514†), pozsonyi ispán (1510–1514†) (Arch. I. 120., 127., II. 190.) – 46. (Német-római Bir. 1500).
- Pogány Zsigmond, csebi* – máramarosi ispán (1493–1495, 1517–1522) és sókamaraispán (1518–1522), kassai harmincados (1503–1505), rónai sókamarás (1509 előtt), a veszprémi püspökség jövedelmei (felének) adminisztrátora (1522), szlavóniai adószedő (1523–1524) (Arch. II. 152., 155.; Kubinyi: Köznemesi ülnökök, 262., 263. 27. jegyz.; Soós: Gazdasági, 110., 114., 116.; Draskóczy: *Kősó*, 89., 90–92.; C. Tóth: *Főpapi archontológia*, 121.) – 172. (Német-római Bir. 1522).
- Polnar Gábor* – boszniai püspök (1493–1501†), vál. szerémi püspök (1501†), királyi tanácsos (1501†) (Arch. I. 33., 48.) – 33. (Német-római Bir. 1498).
- Pöstyéni* lásd *Pestyéni*
- Pruis* lásd *Filipec*
- Raguzai* lásd *Petancius*
- Raussendorf, Adam von* – sziléziai nemes, cseh királyi *aulicus* (1523) – 176. (Német-római Bir. 1523).
- Ráskai Balázs* – budai várnagy és udvarbíró (1484–1492), beregi ispán (1484–1490), kamarásmester (1492–1498), somogyi és szabolcsi ispán (1485–1490), Valkói ispán (1485), nádori bíró (1503–1504), tárnokmester (1498–1517), ismét szabolcsi ispán (1511), nógrádi ispán (1511–1517) (Arch. I. 107., 120., II. 63., 163., 223., 244., 247., 311.) – 33. (Német-római Bir. 1498).
- Rendl, Albrecht, z Oušavy* – cseh királyi jogügyigazgató (1498–1509), cseh országos főjegyző (1509–1510), cseh alkamarás (1515–1516) (Macek I. 256–257., 322., 328., II. 73–79.) – 132. (Német-római Bir. 1514), 144. (Lengyelo. 1518).
- Rippa, Balthazar de* – procurator a római Kúriában (1500) (Aragóniai, 399., 401.) – 23. (Róma 1495–1500).
- Rosenberg/z Rožmberka, Nikolaus* – johannita lovag – 33. (Német-római Bir. 1498), 42. (Német-római Bir. 1500).
- Roupova, Jan ze* – cseh udvarmester (1472–1493†), cseh országos főjegyző (1485–1493†) (Macek I. 244., 322., 325., 330–332., II. 110.) – 5. (Német-római Bir. 1491), 6. (Német-római Bir. 1491).
- Sánkfalvi Antal* – pozsonyi prépost (1486–1500), nyitrai püspök és ispán (1492–1500) (Arch. I. 44., 61., II. 170.) – 12. (Velence 1492), 13. (Róma 1492–1493), 14. (Nápoly 1493), 35. (Német-római Bir. 1498–1499), 46. (Német-római Bir. 1500).
- Sárkány Ambrus, ákosházi* – pozsonyi ispán (1501–1510), soproni ispán és városkapitány (1506–1509), máramarosi ispán (1510–1511), zalai ispán (1515–1526†), tanácsos, országbíró (1524–1525) (Arch. I. 91., 127., II. 154., 190., 235., 356., Kubinyi: Egy üzletelő diplomata, passim) – 82. (Német-római Bir. 1507), 110. (Német-római Bir. 1510), 119. (Lengyelo. 1512), 126. (Német-római Bir. 1513), 144. (Lengyelo. 1518), 156. (Német-római Bir. 1520–1521), 160. (Lengyelo. 1521. márc.), 162. (Német-római Bir. 1521), 170. (Német-római Bir. 1522), 183. (Német-római Bir. 1524).
- Schönberg, Georg von* – valószínűleg szászországi nemesi család tagja, személye nem azonosítható bizonyosan: vagy 1. a stollbergi ág tagja, naumburgi prebendárius,

- utóbb kanonok (1494-?), vagy 2. a zschochauer ág tagja (1525†), a meißeni Szt. Lőrinc-oltár igazgatója (1479-), utóbb naumburgi és merseburgi kanonok (1515), vagy 3. a reichenauer ág tagja (1536†) (Albert Fraustadt: *Geschichte des Geschlechtes von Schönberg meissnischen Stammes*. I/2. Aufl. Leipzig, 1878. Abt. A. 256–257., B. 396–398., 432–434., cseh királyi szolgálatot egyik esetben sem említ) – 15. (Német-római Bir. 1493. febr.).
- Šelmberka, Jan ze – cseh főkancellár (1479–1502/1503) cseh kamarásmester (1503–1507) (Macek I. 255., 259., 287., 330–332., II. 37–38., 92., 94., 202.) – 1. (Német-római Bir. 1490), 6. (Német-római Bir. 1491).
- Šelmberka, Jaroslav ze – cseh kamarásmester (1515–1523) – 151. (Német-római Bir. 1519).
- Servis [Senis?] Alexander de – királyi familiáris (1500) – 47. (Róma 1500).
- Švihovský z Ryzmberka, Břetislav – „az ifjú király” udvarmestere (1515–1516), cseh királyi udvarmester (1516) és I. Miksa követe (1516) (Macek I. 220., 295.; AT. IV. 40., 43.) – 135. (Német-római Bir. 1515).
- Somi Józsa – temesi alispán (1494), temesi ispán és az Alsó Részek főkapitánya (1494–1508), bácsai, bodrogi és csongrádi ispán (1494–1498), csanádi ispán (1494–1508), fejéri ispán (1495–1508) (Arch. I. 124., II. 38., 77., 91–92., 96., 102., 268.) – 35. (Német-római Bir. 1498–1499).
- Schneitpeck, Sigismund von – pozsonyi harmincados (1482–1485), a győri püspökség kormányzója (1494) és győri ispán, szentmártoni apátsági kormányzó (1493–1497) (Arch. II. 113.; RPRH 772. sor) – 25. (Német-római Bir. 1495).
- Statileo [Statilić] János – veszprémi kanonok és helynök, egyidejűleg segesdi és somogyi főesperes (1513–1525), felsőörsi prépost (1513–1525), királyi titkár (1515–1526), a veszprémi püspökség kormányzója (1520), budai prépost (1525–1527) (Arch. I. 54.; Köblös: *Az egyházi közélet*, 315–316.; Kubinyi: *Királyi titkárok*, 14., 18–19., 20–21.) – 164. (Velence 1521), 185. (Lengyelo. 1525), 188. (Lengyelo. 1526).
- Šternberka, Ladislav ze – cseh udvarmester (1508–1510), cseh (fő)kancellár (1510–1521†) (Macek II. 37.) – 137. (Német-római Bir. 1515. júl.), 151. (Német-római Bir. 1519).
- Szántai Zsigmond – királyi aulicus (1487, 1489), a palotások kapitánya (1502–1503) (DF 268108.; Pálosfalvi Tamás: *Grebeni Hermanfi László alnádor*. Egy tekintélyes köznemesi politikus pályaképe. [II. közl.] *Századok* 142 [2008] 306–307. 246., 249. jegyz.; Akta Aleksandra 297–298.) – 55. (Lengyelo. 1502), 58. (Moszkva 1502–1503).
- Szapolyai István – szepesi gróf, örökös szepesi ispán (1460–1499†), a Felső Részek (fő) kapitánya (1460–1465), ausztriai főkapitány (1485–1490), nádor (1492–1499†), királyi helytartó (1497), trencsényi (1476/1477–1499†), abaúji, gömöri, tornai ispán (1487–1499†), sárosi (1490–1499†), ungi (1491–1499†), zempléni (1492–1499†), turóci (1494–1499†), külső-szolnoki (1495–1499†), pozsegai ispán (1496–1499†) (Arch. I. 79., 81., II. 21., 107., 140., 185., 204., 259., 277., 283., 290–291., 302., 373.) – 4. (Német-római Bir. 1490–1491).
- Szatmári Ferenc – budai prépost (1489–1497), győri püspök (1495–1508†), pápoci prépost (1502–1508†) (Arch. I. 40., II. 113.; Köblös: *Az egyházi közélet*, 316–317.) – 56. (Velence 1502), 82. (Német-római Bir. 1507).

- Szatmári György* – budafelhévízi prépost (1500–1514), veszprémi püspök és ispán (1499–1501), váradi püspök és bihari ispán (1501–1505), kancellár (1503–1521), pécsi püspök és baranyai ispán (1505–1521), borsodi ispán (1520–1521), tornai ispán (1521–1522), esztergomi érsek és ispán (1522–1524†), fő- és titkoskancellár (1522–1524†) (Arch. I. 29., 46., 52., 54., 71., II. 44., 72., 86., 99., 278., 345.; Farbaký Péter: *Szatmári György, a mecénás. Egy főpap műpártoló tevékenysége a Jagelló-kori Magyarországon*. Bp., 2002. [Művészettörténeti Füzetek 27] 13–20.) – 79. (Német-római Bir. 1506), 137. (Német-római Bir. 1515. júl.), 163. (Német-római Bir. 1521), 170. (Német-római Bir. 1522).
- Székelý Miklós, kövendi* – királyi *aulicusok* kapitánya (1499–1505), boszniai (jajcai) bán (1505–1508), pozsegei ispán (1505–1508), királyi tanácsos (Arch. I. 142., II. 186.; Péterfi: *Adalékok*, 141., 696. jegyz.) – 108. (Német-római Bir. 1510), 132. (Német-római Bir. 1514), 136. (Német-római Bir. 1515. jún.).
- Szentgyörgyi-Bazini Péter gróf* – erdélyi vajda (1498–1510), országbíró (1500–1517), mosoni ispán (1500–1517) (Arch. I. 88., 90., II. 159.) – 79. (Német-római Bir. 1506), 90. (Német-római Bir. 1508), 113. (Német-római Bir. 1510).
- Szentgyörgyi-Bazini Tamás gróf* – Zsigmond fia (adatolt 1481–1505†) (Engel: *Genealógia*, Hontpázmány nem 9. Szentgyörgyi-ág 3. tábla: Szentgyörgyi és Bazini; Ilá Bálint: *A Szentgyörgyi és Bazini grófok birtokainak kialakulása*. Turul 41 [1927] 59.), bandériumtartó főúr az 1498. évi 22. tc. szerint (*The Laws of the Medieval Kingdom of Hungary. Decreta regni mediaevalis Hungariae*. IV. [1490–1526.] [From the manuscript of Ferenc Döry.] Ed. and transl. Péter Banyó – Martin Rady. Idyllwild–Budapest, 2012. 102.) – 56. (Veleuce 1502).
- Tarnowski, Jan Amor* – lengyel hadvezér és diplomata, wojniczi sztarosztá (1522), ruténiai vajda (1527–1535), krakkói vajda (1535–1561), krakkói várnagy (1536–1561), lengyel nagyhetman (1527–1559) (Włodzimierz Dworzaczek: *Hetman Jan Tarnowski. Z dziejów możnowładztwa małopolskiego*. Warszawa, 1985.) – 143. (Fanciaio. 1518. márc.)
- Telegdi István* – királyi tanácsos, kincstartó (1504–1506) (Arch. I. 132.) – 50. (Fanciaio. 1501–1502), 54. (Anglia 1502), 64. (Moldva 1503), 80. (Lengyelo. 1506–1507), 124. (Veleuce 1512).
- Tomori Pál* – az országbírói iroda jegyzője (1492–1497), erdélyi sókamárás (1501–1503), a kolozsmonostori apátság kormányzója (1501–1520), királyi adószedő az erdélyi szászoknál (1503, 1504, 1508, 1514, 1515, 1519), fogarasi várnagy (1505–1520), munkácsi várnagy és beregi ispán (1514–1520), erdélyi sókamáráispán (1515–1517), ferences szerzetes (1520/1521–1523), kalocsa-bácsi érsek (1523–1526†), bácsi és valkói ispán (1523–1526†), az Alsó Részek főkapitánya (1525–1526†) (Arch. I. 31., 126., II. 39., 67., 313.; Frakkói: *Tomori élete*, 291–312.; Bónis: *A jogtudó*, 401.; Draskóczy: *Kősó*, 73–74., 80–81., 367–368.) – 121. (Oszmán Bir. 1512).
- Trepka András* [*Andreas Trepka de Obrazowicza*] – udvarmester (1522–1526†) (Arch. I. 110.) – 157. (Lengyelo. 1520), 170. (Német-római Bir. 1522), 187. (Lengyelo. 1526).
- Turzó János* – boroszlói püspök (1506–1520†) – 106. (Lengyelo. 1510), 119. (Lengyelo. 1512).

- Turzó Zsigmond* – fehérvári prépost (1501–1503), nyitrai püspök és ispán (1503–1504), erdélyi püspök (1504–1505), váradi püspök és bihari ispán (1505–1512†) (Arch. I. 38., 44., 52., 60., II. 72., 171.; Köblös: *Az egyházi középréteg*, 369–370.) – 78. (Német-római Bir. 1506), 87. (Róma 1507).
- Újlaki Lőrinc herceg* – macsói bán (1477–1496), valkói ispán (1504–1513), nándorfehérvári bán (1510–1513), országbíró (1518–1524†) (Arch. I. 91., 105., 146., II. 312.) – 56. (Velece 1502).
- Vajtmile [Weitmühl], Beneš z* – karlstejni várnagy (1460–1496), cseh fő pénzverőmester (*nejvyšší mincmistr*, 1471–1496†), soproni városkapitány és ispán (1491–1493) (Arch. II. 234.) – 5. (Német-római Bir. 1491), 6. (Német-római Bir. 1491), 11. (Német-római Bir. 1492), 15. (Német-római Bir. 1493), 24. (Német-római Bir. 1495).
- Várkonyi Amádé István* lásd *Amádé István, várkonyi*
- Verbőci [Werbőczy] István* – országbírói ítélőmester (1502–1515), Nógrád megye országgyűlési követe (1503), nógrádi ispán (1505–1510), személynök (1515–1525), nádor (1525–1526) (Arch. I. 76., 83., 88., 91., II. 163., 512.) – 147. (Velece 1519), 150. (Róma 1519), 161. (Német-római Bir. 1521), 172. (Német-római Bir. 1522).
- Vingárti Horvát János* lásd *Horvát János, vingárti*
- Vitéz János, kamarcai* – szerémi (1481–1489), veszprémi püspök és ispán (1489–1499†), a bécsi püspökség adminisztrátora (1490–1499†), királynéi kancellár (1495–1499†) (Arch. I. 47., 53., 160., II. 345.) – 32. (Lengyelo. 1498).
- Weitmühl* lásd *Vajtmile*
- Werbőczy* lásd *Verbőci*
- Žabka, Jiří* – cseh királyi titkár (1523–1526) (Kubinyi: *Királyi titkárok*, 6.) – 181. (Lengyelo. 1523).
- Zoltai [Zolthay] János, tatárrévi* – királyi *aulicus* (1513), kamarás (1521), familiáris (1523), bodrogi ispán (1523–1526) (Arch. II. 79.; DF 247691., 260449., 283585., DL 82601.) – 127. (Oszmán Bir. 1513).

C) A követségek mutatója a célországok szerint

- Angol Királyság: 54., 166.
- Apostoli Szentszék: 9., 13., 17., 19., 23., 36., 47., 59., 87., 93., 117., 128., 139., 150., 171., 186.
- Firenzei Köztársaság: 167a., 187a.
- Francia Királyság: 44., 50., 89., 143.
- Havasalföldi Vajdaság: 5a., 21., 30a., 101., 107., 114a., 165., 176a., 187a.
- Johannita Lovagrend lásd Rodosz
- Lengyel Királyság: 2., 10., 22., 29., 32., 37., 49., 51., 55., 67., 80., 98., 105., 106., 111., 118., 119., 130., 138., 144., 146., 148., 149., 152., 154., 157., 158., 167., 174., 177., 181., 185., 187., 188.
- Milánói Hercegség: 7.
- Moldvai Vajdaság: 39., 48., 53., 60., 63., 64., 74., 83., 97., 101., 103., 138a., 190.

Moszkvai Nagyfejedelemség: 58., 112.
Nápolyi Királyság: 14.
Német-római Birodalom, császár (1493–1508 között: római király): 26., 30., 35., 46., 75., 78., 79., 86., 90., 102., 110., 113., 122., 132., 134., 136., 156.
Német-római Birodalom, birodalmi gyűlés: 11., 15., 25., 28., 33., 42., 48a., 99., 104., 123., 145., 151., 161., 168., 172., 183., 189.
Német-római Birodalom, Ausztria (1519 után): 153., 173., 175., 178., 184.
Német-római Birodalom, Bajorország: 108., 113., 176.
Német-római Birodalom, Brandenburg: 24.
Német-római Birodalom, Sváb szövetség: 90.
Német-római Birodalom, egyéb tárgyalások: 1., 4., 5., 6., 16., 18., 82., 126., 162., 163., 170., 175.
Oszmán Birodalom: 4a., 8., 20., 27., 31., 34., 34a., 38., 40., 43., 45., 57., 61., 65., 70., 72., 77., 88., 91., 94., 95., 100., 107., 115., 116., 120., 121., 125., 127., 128., 129., 131., 140.
Raguzai Köztársaság: 109., 142., 179.
Rodosz: 52., 69.
Róma lásd Apostoli Szentszék
Velencei Köztársaság: 3., 12., 56., 62., 66., 68., 71., 73., 76., 81., 84., 92., 96., 124., 133., 141., 147., 159., 164., 169., 182.